

**GELENEKSEL KONUTTA İNCE YAPININ ÖNEMİ VE SÜLEYMANİYE
BÖLGESİ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep Fatma NİĞDELİ

Anabilim Dalı: İç Mimarlık

Programı: İç Mimarlık

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

KASIM 2017

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GELENEKSEL KONUTTA İNCE YAPININ ÖNEMİ VE SÜLEYMANİYE
BÖLGESİ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep Fatma NİĞDELİ

İç Mimarlık Anabilim Dalı

İç Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

KASIM 2017

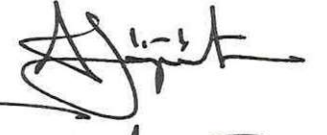
Zeynep Fatma Niğdeli tarafından hazırlanan “ Geleneksel Konutta İnce Yapının Önemi ve Süleymaniye Bölgesi Örnekleri Üzerinde İncelenmesi” adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından İç Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

Üye : YRD. DOÇ. İ. EMRE KAMUT

Üye : YRD. DOÇ. DR. HAKAN İMER

Üye : YRD. DOÇ. HANDE ZEYNEP KAYAL

Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Zeynep Fatma NİĞDELİ

Aileme,

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanması sürecinde bana yol gösteren, tez konumun belirlenmesi ve yürütülmesi konusunda benden destek ve bilgilerini esirgemeyen çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT'e teşekkürlerimi sunarım.

Süleymaniye bölge incelemesi konusunda arşivlerini benimle paylaşan KUDEB yetkililerine, Esra KUDDE'ye ve sayın hocam M. Şimşek DENİZ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca tez sürecinde her zaman yanımda olan dostlarıma ve eğitim yaşantım boyunca her türlü maddi ve manevi desteği büyük bir özveri ile sağlayan sevgili aileme en derin şükranlarımı sunarım.

Zeynep Fatma NİĞDELİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvii
ÖZET.....	xxi
SUMMARY	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı	2
2. GELENEKSEL KONUT.....	3
2.1. Geleneksel Konutun Oluşumu ve Özellikleri.....	4
2.2. Geleneksel Konutun Biçimlenişini Etkileyen Faktörler.....	10
2.2.1. Coğrafi	10
2.2.1.1. İklimsel etkiler	10
2.2.1.2. Topografik etkiler.....	13
2.2.2. Sosyal	14
2.2.2.1. Toplum yapısı	14
2.2.2.2. Aile yapısı	15
2.2.2.3. Din ve inanış	16
2.2.3. Tarihi	18
2.3. Plan Tipleri.....	19
2.3.1. Sofasız plan tipi.....	19
2.3.2. Dış sofalı plan tipi	20
2.3.3. İç sofalı plan tipi	21
2.3.4. Orta sofalı plan tipi	22
3. GELENEKSEL KONUTTA İNCE YAPI	25
3.1. Yapı Elemanları.....	26
3.1.1. Duvar.....	26
3.1.1.1. Kagir duvarlar	26
3.1.1.2. Ahşap duvarlar	31
3.1.1.3. Duvarların kaplanması	35
3.1.2. Döşeme.....	38
3.1.2.1. Toprak döşemeler.....	38
3.1.2.2. Ahşap döşemeler	38
3.1.3. Tavan.....	43
3.1.4. Pencere	50
3.1.5. Kapı	58
3.1.6. Dolap.....	63
3.1.7. Ocak	68

3.1.8. Merdiven	71
3.2. Yapı Malzemeleri	74
3.2.1. Ahşap.....	74
3.2.2. Taş.....	78
3.2.3. Toprak	80
3.2.3.1. Kerpiç.....	80
3.2.3.2. Tuğla.....	81
3.2.3.3. Harç	83
3.2.4. Metal.....	84
3.2.5. Cam	84
3.3. Süslemeler	85
4. SÜLEYMANİYE BÖLGESİ.....	93
4.1. Süleymaniye	93
4.1.1. Tarihsel süreç	94
4.1.2. Koruma süreci	96
4.2. Süleymaniye Bölgesi Geleneksel Konut Özellikleri	97
4.3. Örnek Konutların İncelenmesi	101
4.3.1. 566 Ada 7 parsel üzerindeki konut (Kayserili Ahmet Paşa Konağı)	101
4.3.1.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi	104
4.3.2. 571 Ada 6 parsel üzerindeki konut.....	113
4.3.2.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi	116
4.3.3. 569 Ada 13 parsel üzerindeki konut.....	124
4.3.3.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi	126
5. SONUÇ.....	137
KAYNAKÇA	143
ÖZGEÇMİŞ.....	157

KISALTMALAR

UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural
KUDEB	: Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları
TAÇ	: Türkiye Anıt �evre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı
İSFALT	: İstanbul Asfalt Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.
KİPTAŞ	: İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş.

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.1 : Örnek konutlarda ince yapı elemanlarının kullanımı. 140

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Konutun doğanın bir parçası haline gelmesi	4
Şekil 2.2: Çadır görünümü ve düzeni	5
Şekil 2.3: Doğanın konut içine taşınması	6
Şekil 2.4: Malzemenin dışarıdan okunması.....	7
Şekil 2.5: Geleneksel konutta katlara göre kullanım alanları.	9
Şekil 2.6: Katlar arası ilişki	9
Şekil 2.7: Sıcak bir iklime sahip olan Ege’de dar sokaklar ve birleştirilmiş saçaklar ile sokakların gölgelendirilmesi.....	12
Şekil 2.8: Konutun topografyaya uyumu.....	13
Şekil 2.9: Anadolu’da geleneksel konut tipinde inşa edilmiş gayrimüslim evlerinde dini motiflerin kullanımı.....	14
Şekil 2.10: Geleneksel konutta ekonomik etkenlere bağlı olarak biçimlendirilmiş üç örnek	15
Şekil 2.11: Mahremiyet gereği yüksek bahçe duvarları ve penceresiz zemin katlar ile korunmuş konut yapısı	17
Şekil 2.12: Çadır ve konut karşılaştırması.....	18
Şekil 2.13: Sofasız plan tipi şemaları	19
Şekil 2.14: Sofasız plan tipi örnekleri	20
Şekil 2.15: Dış sofalı plan tipi şemaları.....	20
Şekil 2.16: Dış sofalı plan tipi örnekleri.....	21
Şekil 2.17: İç sofalı plan tipi şemaları	21
Şekil 2.18: İç sofalı plan tipi örnekleri	22
Şekil 2.19: Orta sofalı plan tipi şemaları	22
Şekil 2.20: Orta sofalı plan tipi örnekleri	23
Şekil 3.1: Moloz taş duvar	27
Şekil 3.2: Yonu taş duvar.....	28
Şekil 3.3: Kesme taş duvar	28
Şekil 3.4: Kerpiç duvar kullanımı.....	29
Şekil 3.5: Kerpiç tuğla duvar	30
Şekil 3.6: Almaşık duvar	31
Şekil 3.7: Ahşap yığma duvarlarda birleşim yöntemleri	32
Şekil 3.8: Taş dolgulu ahşap karkas sistem	32
Şekil 3.9: Tuğla dolgulu ahşap karkas sistem.....	33
Şekil 3.10: Ahşap iskelet sistemi	34
Şekil 3.11: Ahşap kaplama	35
Şekil 3.12: Bağdadi çıta uygulaması	36
Şekil 3.13: Bağdadi kaplama	36
Şekil 3.14: Toprak harç kullanımı	37
Şekil 3.15: Döşeme uygulama tipleri.....	38
Şekil 3.16: Döşeme kirişlemesi	39
Şekil 3.17: Döşeme kirişlerinin üzerine kaplama tahtalarının çakılması	39

Şekil 3.18: Nervürlü döşeme örneği	40
Şekil 3.19: Döşeme üzeri ahşap kaplanması.....	40
Şekil 3.20: Parmaklık kullanılarak ayrılan seki uygulaması.....	41
Şekil 3.21: Döşemenin oturma elemanı sediri oluşturması	42
Şekil 3.22: Pencere sedir ilişkisi.....	43
Şekil 3.23: Tavanları kareye tamamlama eğilimi	43
Şekil 3.24: Geleneksel konutta tavan kaplama şekilleri	44
Şekil 3.25: Kaplamasız tavan.....	45
Şekil 3.26: Düz kaplamalı tavan	45
Şekil 3.27: Çıtalı tavan örneği	46
Şekil 3.28: Çıtalı tavan örneği	46
Şekil 3.29: Çıtalı tavan örneği	47
Şekil 3.30: Geçme tavan örneği.....	47
Şekil 3.31: Boyalı tavan örneği.....	48
Şekil 3.32: Konkav tavanda uygulanan boyama detayı.....	48
Şekil 3.33: Tavan kenarlarının bağdadi yardımıyla konkav şekillendirilmesi ve göbek kullanımı.....	49
Şekil 3.34: Göbek uygulaması detayı	49
Şekil 3.35: Pencere ve mekan hareketi	50
Şekil 3.36: Pencere ve oturma ilişkisi.....	51
Şekil 3.37: Ahşap pencere ve üzerinde alçı tepe penceresi kullanımı	52
Şekil 3.38: Ahşap kepenk kullanımı	53
Şekil 3.39: Kafes kullanımı	54
Şekil 3.40: Kafes kullanımı	54
Şekil 3.41: Ahşap parmaklık kullanımı	55
Şekil 3.42: Tepe penceresi kullanımı.....	56
Şekil 3.43: Renkli ve saydam tepe penceresi kullanımı	56
Şekil 3.44: Pencerelerin duvar ile ilişkileri.....	57
Şekil 3.45: Pencere açılım türleri.....	58
Şekil 3.46: Oda girişinin denetlenmesi ve mahremiyeti sağlayan elemanlar	59
Şekil 3.47: Kapı sınırları ve tefriş ilişkisi	59
Şekil 3.48: Kapı kanatlarının biçimlenişi	60
Şekil 3.49: Önem durumuna göre üç farklı tipte oda kapısı örneği.....	61
Şekil 3.50: Çift kanatlı ve tek kanatlı kapı kullanımı	61
Şekil 3.51: Kapı üzerinde başlık kullanımı.....	62
Şekil 3.52: Kapı üzerinde taç başlık kullanımı	62
Şekil 3.53: Dolap görünümü	63
Şekil 3.54: Gusülhane kullanımı.....	64
Şekil 3.55: Niş kullanımı.	65
Şekil 3.56: Dolap çözümleri	66
Şekil 3.57: Dolap duvar ilişkisi.....	67
Şekil 3.58: Odanın kuruluşunda dolap konumları	67
Şekil 3.59: Davlumbaz örneği	69
Şekil 3.60: Geleneksel konutta farklı ocak kullanımları.....	69
Şekil 3.61: Ocak biçimleniş şekilleri	70
Şekil 3.62: Geleneksel konut katlar arası merdiven kullanımı	71
Şekil 3.63: Merdiven örnekleri	72
Şekil 3.64: Merdiven tipleri	73
Şekil 3.65: Korkuluk kullanımı	73
Şekil 3.66: Doğada ahşap.....	75

Şekil 3.67: Ağaç türlerine göre kullanım alanları.....	76
Şekil 3.68: Konutta ahşap kullanımının etkisi.....	77
Şekil 3.69: Taş kullanımı.....	78
Şekil 3.70: Taş konut örneği.	79
Şekil 3.71: Kerpiç ev	80
Şekil 3.72: Tuğla döşeme örneği	82
Şekil 3.73: Ocak içinde tuğla kullanımı	82
Şekil 3.74: Saman harcı.	83
Şekil 3.75: Metal kapı aksamı örnekleri.	84
Şekil 3.76: Geleneksel konutta düz cam ve renkli cam kullanımı.....	85
Şekil 3.77: Bitkisel motif kullanımı.....	86
Şekil 3.78: Stilize edilmiş bitkisel motiflerle duvar resimleri	87
Şekil 3.79: Kalemşi süsleme örnekleri	88
Şekil 3.80: Mekan içinde yoğun bezeme kullanımı	88
Şekil 3.81: Taş süsleme örneği	89
Şekil 3.82: Ahşap süsleme örnekleri	90
Şekil 3.83: Metal kapı gözetleme penceresi	90
Şekil 3.84: Duvar ve tavan boyamaları.....	91
Şekil 4.1: Süleymaniye bölgesi	93
Şekil 4.2: Bozdoğan su kemeri	94
Şekil 4.3: Süleymaniye Camii	95
Şekil 4.4: UNESCO dünya miras alanı bilgilendirme levhası.....	96
Şekil 4.5: Konut bölgesinin Süleymaniye Camii'ne bağlanması	97
Şekil 4.6: Konut-sokak ilişkisi.....	98
Şekil 4.7: Cephe örnekleri	99
Şekil 4.8: Pencere kullanımı	100
Şekil 4.9: Konut giriş örnekleri	100
Şekil 4.10: Kayserili Ahmet Paşa Konağı	101
Şekil 4.11: Kat planları	102
Şekil 4. 2: Kayserili Ahmet Paşa Konağı cephesi	103
Şekil 4.13: Konağın duvar panolarının çizimi.....	105
Şekil 4.14: Duvar resimleri.....	105
Şekil 4.15: Duvar resimleri.....	106
Şekil 4.16: 1. kat tavan planı	106
Şekil 4.17: Boyalı tavan uygulaması	107
Şekil 4.18: Alçı tavan uygulaması	107
Şekil 4.19: Döşeme uygulaması	108
Şekil 4.20: Kapı detayları.	108
Şekil 4.21: Kapı örnekleri.....	109
Şekil 4.22: Pencere tipleri.....	109
Şekil 4.23: Pencere kullanımı.	110
Şekil 4.24: Pencere kullanımı.	110
Şekil 4.25: Merdiven kesitleri	111
Şekil 4.26: Selamlık merdiveni ve merdiven altı bezemeleri.....	112
Şekil 4.27: Deniz ve yelkenli temalı duvar resmi örneği.....	112
Şekil 4.28: Süsleme motifleri	113
Şekil 4.29: Konut görünümü	114
Şekil 4.30: Kat planları	115
Şekil 4.31: Konutun cepheleri	115
Şekil 4.32: Bağdadi çita yapım işi	116

Şekil 4.33: Restorasyon sırasında ahşap taşıyıcı sistem	117
Şekil 4.34: Döşeme kaplamalarının montajı.....	117
Şekil 4.35: Tavan planları	118
Şekil 4.36: Çıtalı tavan detayı.....	118
Şekil 4.37: Kirişli tavan detayı	118
Şekil 4.38: Çıtalı tavan uygulaması	119
Şekil 4.39: Kapı tipleri.....	119
Şekil 4.40: Kapı örnekleri.....	120
Şekil 4.41: Pencere detayı.....	121
Şekil 4.42: Kafesli ve vitraylı pencere kullanımı	121
Şekil 4.43: Dolap kullanımı	122
Şekil 4.44: Merdiven kovası ve korkuluk detayı	123
Şekil 4.45: Merdiven ve korkuluk uygulaması	123
Şekil 4.46: Konutun görünümü.....	124
Şekil 4.47: Kat planları	125
Şekil 4.48: Cephe düzeni.. ..	126
Şekil 4.49: Ahşap karkas uygulaması	127
Şekil 4.50: Restorasyon sırasında bağdadi çıta kullanımı	127
Şekil 4.51: Döşeme planları.....	128
Şekil 4.52: Ahşap döşeme kaplaması	128
Şekil 4.53: Tavan planları.....	129
Şekil 4.54: Çıtalı tavan uygulaması	129
Şekil 4.55: Çıtalı tavan detayları.....	130
Şekil 4.56: Kapı detayları.....	130
Şekil 4.57: Kapı örnekleri.....	131
Şekil 4.58: Paravan detayı.....	131
Şekil 4.59: Pencere detayı.....	132
Şekil 4.60: Zemin kat oda pencereleri.....	132
Şekil 4.61: Giriş ve pencere kullanımı.....	133
Şekil 4.62: Giriş tepe penceresinde vitray kullanımı.....	133
Şekil 4.63: Merdiven ve korkuluk detayı.....	134
Şekil 4.64: Merdiven kullanımı ve korkuluk-duvar bağlantısı	135
Şekil 4.65: İç mekanda vitray kullanımı	135

GELENEKSEL KONUTTA İNCE YAPININ ÖNEMİ VE SÜLEYMANİYE BÖLGESİ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDE İNCELENMESİ

ÖZET

Geleneksel konut; büyük bir tarihsel ve kültürel birikim sonucu ortaya çıkmış, sahip olduğu detaylar ile birlikte yüzyıllarca yaşadığı dönem ve topografyaya uyum sağlayarak varlığını korumuştur. Türklerin hakim olduğu geniş coğrafyalar göz önünde bulundurulduğunda geleneksel konutun farklı coğrafyalarda ve uzun yıllar sürekliliğini koruyabilmesi önemli bir olgudur. Bu sürekliliğin sağlanmasında yapı elemanlarının birbiri ile ilişkisi ve yerel malzeme kullanımı önemli bir yer tutar. Ayrıca yerel yapım tekniklerinin her dönemde geliştirilerek uygulanması ve farklı bölgelerde hakim olan mimari tekniklerin geleneksel konut ile bütünleştirilmesi konuta bir zenginlik katmaktadır. Böylece geleneksel konut tarihsel süreçte önemli bir mimarlık ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde değişen yaşam şartları ve teknolojik gelişmeler ile birlikte günlük yaşantımızı sürdürdüğümüz konutlarda değişim göstermiştir. Belirli bir kültürel sürekliliğin sonucu olan geleneksel konut tipi terk edilerek yeni yaşama mekanları oluşturulmuştur. İçinde bulunduğumuz bu mekanlar geleneksel konut ile kıyaslandığında kullanıcıyı mekan biçimlenişinde etkin olma konumundan çıkararak pasif hale getirmektedir.

Bireyin alışkanlıkları ve yaşam biçimi göz önünde bulundurulduğunda, en konforlu yaşamı sürdürebileceği mekanlar; şüphesiz daha önce deneyimlenmiş ve bir kültürel birikimin ürünü olan mekanlardır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, mekan kullanıcı için işlevsel hale getiren ince yapı elemanlarını inceleyerek konut içindeki önemini ve malzeme kullanımının buna etkisini değerlendirmektir. Böylece geleneksel konuttan elde edilecek detay ve çözümlerin günümüz mekanlarında kullanılabilmesi için inancıyla, mekansal edinimlerimizin sürdürülebilmesi amaçlanır.

Çalışmada; geleneksel konutun oluşumu, konut biçimlenişine etki eden faktörler ve plan tipleri ele alınarak konutun sahip olduğu sosyo kültürel önem ve mekansal değerler ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda yapı elemanları ve malzemelerinin incelenmesi gerçekleştirilerek ince yapının mekan kurgusunda sahip olduğu öneme dikkat çekilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Süleymaniye bölgesi örneklem olarak belirlenmiştir. Bölgenin sahip olduğu tarihsel önem ve bu süreçte oluşan nitelikli konut yapısı bu seçimde etkili olmuştur. Bölge üzerinde farklı özelliklere ve kullanıcı profillerine sahip üç örnek belirlenerek ince yapının konut biçimlenişindeki önemi incelenmiştir.

Bu çalışmada yapılan araştırmalar sonucunda görülmektedir ki mekan içindeki davranışları kolaylaştıran ve konutu kullanıcı için özelleştirilebilir hale getiren ince yapı elemanlarıdır. Bu yapı elemanları günümüzde yeniden yorumlanarak konut tasarımında kullanılabilir niteliktedir. Yapılacak detaylı bir çalışma ile birlikte geleneksel konuttan elde edilecek detayların günümüz yaşam biçimlerine uyarlanmasına çalışılmalıdır. Böylece geleneksel konut birikiminin devamı

sağlanırken iç mekanda daha konforlu bir yaşam sürmek isteyen bireyler için daha önce deneyimlenmiş olduğa iyi bir zm noktası sunulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel konut, İnce yapı, Yapı elemanı, Malzeme, Süleymaniye

THE IMPORTANCE OF FINE STRUCTURE IN TRADITIONAL HOUSING AND EXAMINATION ON THE EXAMPLES OF SÜLEYMANIYE AREA

SUMMARY

Traditional housing; has emerged a result of a big historical and cultural accumulation, have maintained a presence to period and topography which lived centuries with own details by adapting. Considering the wide geographies where the Turks are dominant, it is an important fact that the traditional housing can maintain its continuity in different geographies and for many years. In maintaining this continuity, the relationship of structural elements and the use of local materials is important. Furthermore, development of local construction techniques in every period and integration of traditional housing and architectural techniques in different regions are adding opulence to housing. In this way, traditional housing emerges as an important architectural product in the historical process.

Today, the houses which daily lives changes with the changing living conditions and technological developments. The traditional type of housing, which is the end of a certain cultural continuity, has been abandoned and new living placeses have been created. These placeses we live in, when compared with traditional housing, make the user ineffective in configuration the place and make it passive.

The places for keeping life comfortable is no doubt experienced previously and the product of a cultural accumulation places when consider about the habits of the individual and life form. In this direction purpose of the works is examine to fine structure which makes the space functional for the user and evaluate to effect of material usage and importange in the housing. So intended keeping spatial acquisition and using detail and the solitions which obtained from the traditional housing in today's placeses.

In this study, the formation of traditional houses, factors which influence the formation of housing and types of plan handled with the houses's socio-cultural importance and spatial values have been revealed. In this direction, the examination of the building elements and materials have been carried out and attention has been drawn to the fact that it has a fine structure in the housing formation. In the evaluation of the obtained data, Süleymaniye area was determined as a sample. The historical importance of the region and the quality of the housing structure formed in this process have been influential in this choice. Three examples that different features and user profiles, have been determined on the region and the importance of fine structure was investigated in the formation of housing.

Observed after research in this work, fine structure's elements are facilitating behavior within the place and making customizable for the user. Today, these structure's elements reinterpret which could be used in the design of housing. The details which will obtain from traditional housing should be adapted to today's life style with a quality work. So when ensure continuity traditional housing accumulation, will be proposed a pretty good solution that has already been experienced for the individuals who want to live a more comfortable life in the interior area.

Key words: Traditional housing, fine structure, structure element, material, Süleymaniye

1. GİRİŞ

Türkler, hakim oldukları geniş coğrafyalarda farklı iklim ve topografya özelliklerine sahip bölgelerde yaşamışlardır. Karşılaştıkları farklılıklar yaşadıkları mekanı biçimlendirmede önemli bir rol oynamıştır. Önceleri kolayca kurulup kaldırılabilen çadırlar, daha sonra ise farklı coğrafi özelliklere uyum sağlayan konutlar yaşam alanları olmuştur. Büyük bir tarihsel ve kültürel birikimin sonucu olarak ortaya çıkan geleneksel konut oldukça özgün ve sürdürülebilir detaylara sahiptir.

Geleneksel konutun coğrafi, sosyal ve tarihi faktörlere göre değişim göstermesi ve uzun yıllar varlığını sürdürebilmesinde ince yapı elemanlarının önemi büyüktür. Bütün ile kıyaslandığında daha küçük parçalardan oluşan ince yapı elemanları, esnek yapısı sayesinde değişim gösterebilir ve böylece konut bütünlüğünün korunmasına katkıda bulunur.

Planda aynı tiplerin çeşitlendirilmesi ile oluşan mekanlar; yapı elemanlarının uygulanmasında gösterilen detaylı işçilik ve farklı malzeme kullanımı ile zenginleşmektedir. İnsan ölçeğinde tasarlanan mekanlarda bireyin algı sınırları içinde bulunan ince yapı elemanları büyük önem arz eder. Konutun iç mekanda özelleşmesi; yapı elemanlarının niteliği, özellikleri ve uygulamada kullanılan malzemenin çeşitliliği ile sağlanmaktadır.

Geleneksel konutta kullanılan malzeme tipi; malzemenin elde edildiği kaynağa, uygulama metoduna ve işlenebilirlik durumuna göre farklılık gösterebilmektedir. Bu aşamada geleneksel konutun en büyük özelliği, mekanda özelleştirmeyi malzeme ve yapı elemanı ile sağlarken bütünde kütleli etkiyi kaybetmeden sürekliliği sağlayabilmesidir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Yüzyıllardır kullanılan geleneksel konut, sahip olduğumuz kültürel birikim ve yaşam biçiminin bir sentezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Alışkanlıklarımız, inançlarımız doğrultusunda en konforlu yaşamı sürdürebileceğimiz mekanlar şüphesiz zengin bir tarihsel tecrübe ile edinilmiş geleneksel konutlardır.

Bu çalışmanın amacı; mekanı kullanıcı için işlevsel hale getiren ince yapı elemanlarını inceleyerek konut içindeki önemini ve malzeme kullanımının buna etkisini değerlendirmektir. Geleneksel konuttan elde edilecek detay ve çözümlerin günümüz mekanlarında kullanılabileceği inancıyla, mekânsal edinimlerimizin sürdürülebilmesi amaçlanır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma geleneksel konutta ince yapı ve malzemenin önemine değinerek Süleymaniye bölgesi üzerindeki konut örneklerinden somut incelemenin yapıldığı beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; tezin amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmektedir.

İkinci bölümde; geleneksel konutun oluşumu ve özellikleri incelenerek, konut biçimlenişine etki eden faktörler ve plan tiplerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde; geleneksel konutta ince yapı başlığı altında öncelikle yapı elemanları incelenmiş ve mekan biçimlenişine etkileri üzerinde durulmuştur. Daha sonra geleneksel konutta kullanılan yapı malzemeleri, mekan algısına etkisi göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; örnek olarak seçilen Süleymaniye bölgesinin tarihi, sosyal ve mimari özelliklerine değinilmiştir. Bu bölgeden seçilen üç konut örneği ince yapı ve malzeme açısından değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde ise yapılan araştırma ve inceleme çalışmalarının sonuçları paylaşılmıştır.

2. GELENEKSEL KONUT

Türk insanı için yaşamını sürdürdüğü ev oldukça önemlidir. Uzun yıllar göçebe olarak yaşıyan Türkler, bu dönemlerde çadırda yaşamaktadır. Anadolu'ya yerleştikten sonra yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır. Farklı coğrafyalarda yaşayarak edinmiş oldukları bilgi ve birikimleri; Anadolu'da onlardan önce yaşayyan toplumların kültürel mirasıyla ve bölgenin iklimsel özellikleriyle birleştirerek geleneksel konutun ilk örneklerini ortaya koymuşlardır.

Sedad Hakkı Eldem (1954), geleneksel konutun tanımını şöyle yapmıştır; “Türk evi eski Osmanlı Devleti'nin işgal ettiği sınırlar içinde eski anlatımla Rumeli ve Anadolu bölgelerinde yerleşmiş, gelişmiş ve 500 sene kadar tutunmuş kendi özellikleriyle oluşmuş bir ev tipidir” (s.10).

Doğan Kuban'a (1976) göre ise geleneksel konut; “Geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özelliklerini gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinimlerine cevap vermiş bir konut tipi olarak bilinmekte ve tanımlanmaktadır” (s.192).

Üzerinde yaşanılan coğrafya kesinlikle orada gelişen düşünceleri de etkilemektedir. Anadolu bu anlamda oldukça zengin bir birikime sahiptir. İlk çağlardan beri yerleşim yeri olarak kullanılması; burada farklı yaşayışların, kültürlerin, kavramların ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden olmuştur. Bu düşünce birikimi mekanların şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Ayrıca iklimi ve topografik özellikleri bakımından Anadolu, çeşitli çözümler gerektirmekte ve geleneksel Türk konutunu doğaya uyumlu biçimde geliştirmektedir (Küçükerman ve Güner,1995).

Tarihsel süreçte geleneksel konut, ihtiyaçlar doğrultusunda kendini yenileyerek kalıcılığını korumuştur. Türkler özellikle Osmanlı Dönemi'nde çok geniş coğrafyalara hükmetmişlerdir. Buna rağmen konut gelişime açık yapısıyla iklim ve topografyaya her bölgede uyum sağlamıştır. Taşındığı coğrafyanın malzeme ve strüktürüyle iç mekan yapı elemanlarına yeni yorumlar getirilmiştir. Böylece

bölgenin yaşam tarzı mekana yansıtılırken geleneksel konutun sürekliliği sağlanmıştır.

Konut-çevre ilişkisi bir bütün olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda; doğaya, insana ve tüm canlılara saygı temel ilke olarak belirlenmiştir. Bu düşüncenin temelinde insanın doğaya hakim olduğu değil, onun bir parçası olduğu fikri yatar. Böylece konut doğayı tamamlayarak sürekliliğini korur (Şekil 2.1).

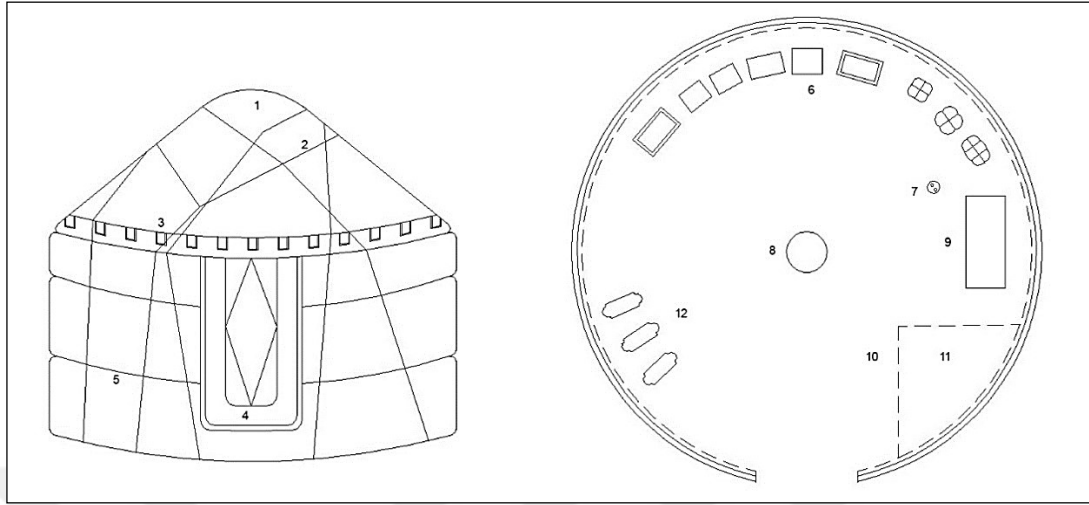
Şekil 2. 1: Konutun doğanın bir parçası haline gelmesi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Sedad Hakkı Eldem (1984) şöyle demektedir; “Osmanlı Evi’nin oluşmasına çeşitli ülke insanları, çeşitli iklim ve topografi koşulları ve diğer dış etkenler etkili olmuşlarsa, bu farklı etkenleri bir araya getirerek hamur edip, Osmanlı Türk evini oluşturan Türk unsuru, Türk sanatı ve yaşam kültürüdür”(s.19).

2.1. Geleneksel Konutun Oluşumu ve Özellikleri

Türkler, tarihte konargöçer bir yapıya sahip olmalarıyla sürekli farklı topraklarda yaşamışlardır. Bu durum onlarda yaşadıkları mekanı, üzerinde bulunduğu yerden soyutlayarak, koruyucu bir yaşam çevresi oluşturmalarına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da hızlı ve pratik bir şekilde kurulabilen, taşınması kolay, yalın yapı

elemanlarından oluşan ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilen çadırlarda yaşamışlardır (Şekil 2.2).

Şekil 2. 2: Çadır görünümü ve düzeni 1. Tünlük 2. Turluk 3. Tödöge 4. Kapı Keçesi 5. İzgeyikiz 6. Sandık 7. Demir kazık 8. Ateş yeri 9. Kerevit 10. Kamış bölme 11. Saka 12. Koşumluk. (Küçükerman, 1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

İslamı benimsedikten sonra Anadolu'ya yerleşen Türkler, zaman içinde yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır. Oluşturdukları yeni mekanlarda göçebe hayatın izleri göze çarpmaktadır. Birbirleri ile kıyaslandığında, kapladıkları alan bakımından geleneksel konut ve çadır yaklaşık aynı boyutlardadır. Ancak mekanın örtülmesinde kullanılan yapı malzemesi, biçimi de etkilemektedir. Çadırın taşınabilir olmasını ince ahşap parçalardan oluşan taşıyıcı sistem ve üst örtü sağlar. Bunun sonucu olarak da yapı silindir ve küre formlarıyla çözülür. Geleneksel konuta bakıldığında ise ahşap malzeme dik açılı strüktürlere olanak sağlamaktadır. Böylece Türklerin mekan anlayışı daireden dikdörtgene dönüşmüştür. Mekan kullanımında ise çadırdaki depolama amaçlı kullanılan sandıkların yerini konutta duvara sabitlenmiş dolaplar almıştır. Buna rağmen çadır yaşamında olduğu gibi konutta da oda; yeme, içme, yatma, oturma gibi tüm işlevleri sağlayacak şekilde düzenlenerek göçebe hayatın getirdikleri yerleşik hayatta da sürdürülmüştür (Küçükerman ve Güner, 1995).

Çadırdan konuta geçişte mekanlar birbirinin devamı niteliğindedir. Turgut Cansever bu süreci şöyle anlatır:

Türk evi başlangıçta otağdan kaynaklanıyor, yani tek odadan, Orta Asya kubbe biçimindeki göçebe çadırından. Bunun yanına bir ikincisi geliyor. Sonra bunların arasındaki boşluk örtülüyor. Bu boşluk eyvanı teşkil ediyor. Önüne açıkta, yaşanan bir saçak ilave ediliyor.

Buraya da “hayat” deniyor. Odadan dosdoğru tabiata çıkıyorsunuz. Bu 10.,11.,12. Asır Anadolu, Orta Asya göçebelerinin tabiatla iç içe, soğuktan korkmayan, soğukla karşı karşıya bulunmaktan hiç çekinmeyen, hele İslamiyet’i kabul ettikten sonra o soğukta abdest alan çok diri bir insan neslinin dünyasına tekabül eder gibi gözüküyor (Cansever, 2016, s.142).

Geleneksel konutun biçimlenişinde fonksiyonel bir tutum sergilenmiştir. Akılcı, esnek, pratik ve yalın çözümler uygulanmıştır. Her detay Türk insanının günlük yaşamına ve kullanımına uygun ilkelere dayanmaktadır. Cengiz Bektaş’a göre (1996) geleneksel konutun oluşum ilkeleri beş ana başlıkta toplanmıştır.

Bunlar;

1- Yaşama, doğaya, çevre koşullarına uygunluk

Konutu oluşturan insan kendini çevrenin bir parçası olarak görmektedir. Ondan üstün değil, onunla dengede olması gerektiğini düşünmektedir(Şekil 2.3). Böylece kendi yaşama mekanını oluştururken doğaya zarar vermeden, komşularının hakkına müdahale etmeden ve diğer canlılara da saygı duyarak kendi konutunu oluşturmuştur (Bektaş,1996).

Şekil 2. 3: Doğanın konut içine taşınması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Dünya malının geçici olduğu görüşü, Türklerde insan ilişkilerinin ön planda tutulmasına sebep olur. Binalar birbirinin manzarasını kapatmayacak şekilde ve mahremiyete önem verilerek konumlandırılır. İç mekan yapı elemanlarında gösteriş ve abartı hoş karşılanmaz. Malzeme seçimi de bu doğrultuda yapılmaktadır. Evlerde bir bahçe ve bahçede havuz, çeşme bulundurulmasına önem verilir. Böylece tabiat-konut ilişkisi güçlendirilir.

2- Gerçekçilik, akılcılık

Geleneksel konutta kullanılan malzeme ve yapı tekniği dışarıdan açıkça görülmektedir. Tüm yapı gereçleri, olduğu gibi kullanılarak daha gerçekçi bir görünüm amaçlanır (Şekil 2.4). Böylece bina doğaya uyumlu ve estetik bir biçimde kendini göstermektedir (Bektaş,1996).

Şekil 2. 4: Malzemenin dışarıdan okunması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

3- İçten dışı çözüm

Konutun tasarlanmasında işlev ön planda tutulmaktadır. İşleve bağlı olarak mekanı içten dışı doğru geliştirir. Dışarıdan bakıldığında iç mekanı okumak böylece mümkün

olabilmektedir. İç-dış arasında güçlü bir bağ kurulmakta ve tümevarım yöntemiyle bütünsel güzellik amaçlanmaktadır (Bektaş,1996).

4- İç-dış uyumu

Tasarımın içten dışa doğru gelişmesiyle konut büyük bir uyum içinde görülür. İç mekandaki içtenlik, yalınlık ve olduğu gibi görünme özellikleri dış çevrenin uyumuyla sonuçlanır. Doğaya saygı ilkesi ile planda başlayan yapım, bina yükseldikçe onun tabiatla güçlü ilişkiler kurmasını sağlar.

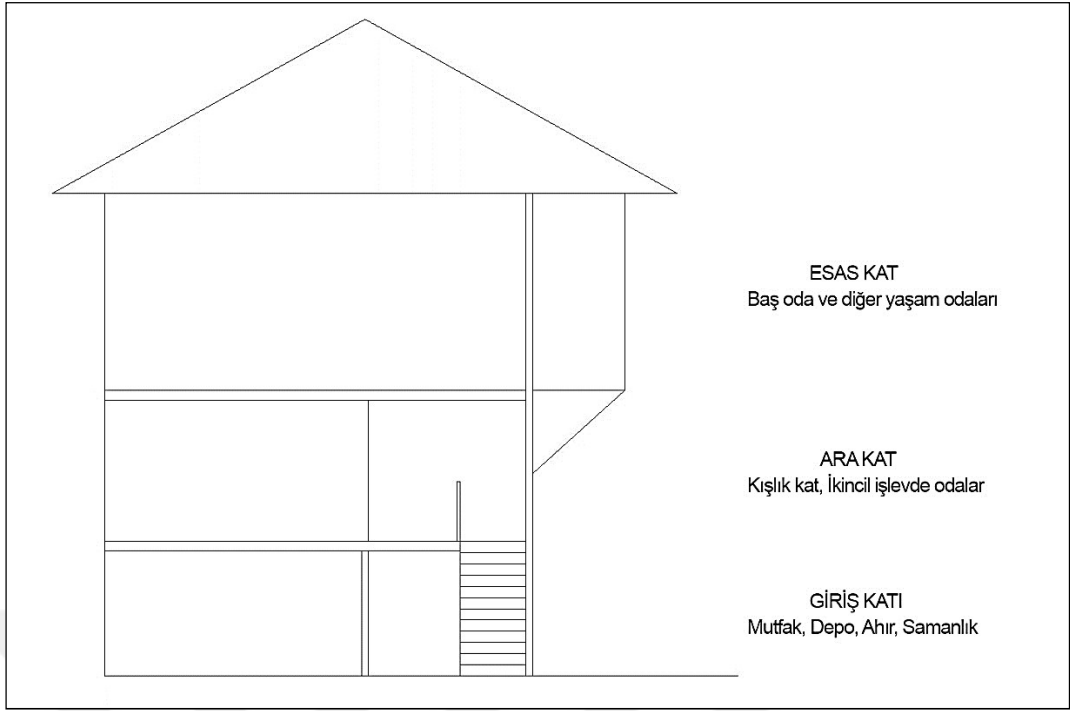
5- Tutumsallık

Tutumsallık, öncelikle kullanım alanlarında düşünülmüştür. Kişinin ve ailenin mahremiyetine müdahale etmeden kullanılacak tüm mekanlar ortak kullanılmıştır. Gösteriş ve boşa harcama doğru bulunmadığı için kullanılmayan, saklanan hiçbir mekan veya detay bırakılmamıştır.

Geleneksel konutta mekanlar; kullanıcının yaşam biçimi ve günlük eylemlerine göre tasarlanmıştır. Ortaya çıkan mekanlar eylem çeşitliliğine ve yoğun kullanıma olanak sağlayacak şekildedir. Mekanlar arasında kot farkları ve açık, kapalı mekan değişimleriyle oldukça zengin bir kurgu oluşturulmuştur (Başakman,1991).

Geleneksel konutun mekan zenginliği onun aynı zamanda esnekliği ile de ilişkilidir. Gelecek nesillerin ihtiyaçlarına da cevap verecek şekilde tasarlanan mekanlar, gerektiğinde bölünebilmekte ya da yeni ilaveler alabilmektedir. Bu esnekliğin sağlanmasında yapı malzemesinin hafif ve değiştirilebilir olması büyük önem arz eder.

Geleneksel konut genellikle tek katlıdır. Zaman içerisinde kat sayısı artsa da esas kat daima tektir ve genellikle en üst katta bulunmaktadır. Arsanın büyüklüğüne göre esas katın altı tamamen veya kısmen boşaltılır. Esas kata daha fazla ışık ve manzara sağlamak amacıyla zemin kat mümkün olduğunca yükseltilmiştir. Zemin kat oturma amaçlı kullanılmaz. Bahçe duvarları ve binayı taşıyan dikmelerden oluşur. Bu dikmeler binayı rutubetten korumaktadır. Zamanla zemin katın duvarlarının kapatılarak depo, ahır, samanlık gibi işlevlerle kullanıldığı görülmüştür (Eldem,1954) (Şekil 2.5).

Şekil 2. 5: Geleneksel konutta katlara göre kullanım alanları. (Azezli, 2006'dan esinlenilerek çizilmiştir.)

Geleneksel konutun temel ilkelerine göre; doğal çevre olduğu gibi benimsenmiş, temel yapısal kavramları etkilememiştir. Bu doğrultuda zemin kat, esas kat ile doğa arasında bir bağlantıyı gerçekleştirmektedir (Küçükerman,1996) (Şekil 2.6).

Şekil 2. 6: Katlar arası ilişki. (Ödemiş Müze Müdürlüğü fotoğraf arşivi).

Ara kat, genellikle binanın tamamını kaplamadan zemin katın bazı kısımları üzerinde bir asma kat vazifesi görmektedir. Zamanla önem kazanarak ayrı bir kat vaziyetine dönüşmüştür. Bu katta daha çok ikinci derece odalar yer almaktadır ve çoğu bölgede kışlık kat olarak kullanılır. Bu sebeple bu katın pencereleri daha küçük ve az sayıdadır. 19. Yüzyıldan itibaren ara kat, esas kat kadar önem kazanmaya başlamıştır. Fakat esas kat daima en üstteki kattır (Eldem,1954).

Zemin katın tamamen ya da kısmen boş olması, ara katın ise planın tamamını kaplamaması dolayısıyla geleneksel konutun plan tipi daima esas katta görülür. Esas kat, asıl oturma katı veya şeref katı olduğu için plan özellikleri incelenirken bu kat dikkate alınmaktadır. Ayrıca pencere açıklıkları ile cephe görünümünü de esas kat belirler (Eldem,1954).

2.2. Geleneksel Konutun Biçimlenişini Etkileyen Faktörler

2.2.1. Coğrafi

Geleneksel konutun dikkate değer özelliklerinden birisi, taşınmış olduğu coğrafyalara kolayca uyum sağlayabilmesidir. Farklı topraklarda yayılması ise onun daha zengin bir birikimden beslenmesine sebep olmuştur. Böylece yapı mekânsal ve biçimsel anlamda sürekli gelişmiştir. Bu süreçte konut biçimlenişini etkileyen coğrafi faktörler; iklimsel ve topografik etkiler olmak üzere iki başlıkta incelenecektir.

2.2.1.1. İklimsel etkiler

İklim; yağış, sıcaklık, rüzgar, rutubet gibi birçok konuyla ilişkilidir. İklim çeşitliliği ise tasarımda yapım tekniği ve malzeme gibi aşamalarda etkili olmaktadır. Geleneksel konutun kullanıldığı bölgeler genellikle ılıman kuşak içinde yer alır. Buna rağmen kuzeyden güneye, kıyı ile iç bölgeler arasında ısı ve yağış bakımından farklılıklar görülmektedir.

İklimin mekan kurgusuna etkileri incelendiğinde; Akdeniz ikliminin egemen olduğu Ege ve Akdeniz’de açık sofalı plan tipi kullanılmaktadır. Marmara ve Karadeniz’de ise kışların daha soğuk geçmesi bu bölgelerde iç sofalı ve orta sofalı plan tiplerinin tercih edilmesini sağlamıştır. Fakat yine de bu bölgelerde açık sofalı plan tipinin kullanıldığı da görülür. Karasal iklimin etkisi altındaki Orta Anadolu’da iç sofalı evler kullanılırken, Doğu Anadolu’da sofa küçültülerek divanhaneye dönüşmüştür (Sözen,2001).

Geleneksel konutta sıcaklık değişiklerine bağlı olarak odalar farklı açıklıklarda kurulmuştur. Mevsimsel değişiklikler göz önüne alındığında ise yazlık ve kışık odaların ayrı çözümlendiği görülmektedir. Kış odası yapının dış etkilerden daha fazla korunmuş bir alanında yer alır. Odanın büyüklüğü, kolay ısıtılmayı sağlayacak ve uzun süre sıcaklığı koruyacak ölçülerde yapılır. Tavan yüksekliği düşük tutulmaktadır. Tandır ile yapının duvar boşluklarından sıcak hava geçişi sağlanarak, duvar ve döşemelerin ısıtılması sağlanır. Odada az sayıda pencere bulunur ve pencereler kepenkle korunmaktadır. Kapılar ise olabildiğince küçük ve alçaktır (Küçükerman,1996).

Yaz odaları, üst katlarda ve rüzgara açık köşelerde bulunur. Boyutları büyük ve tavanları genellikle yüksektir. Duvar, döşeme ve tavanlarda ince ve geçirimli yapı malzemeleri tercih edilir. Pencereler daha büyük ölçülerde tutulur. Fazla sayıda pencere ve cumbayla odalar dışarı açılmaktadır.

Anadolu'da doğal ve ekonomik etkenlerin sağladığı olanağa bağlı olarak halk, genellikle yazları yüksek bölgelerdeki yazlık evlerde, kışları ise daha merkez bölgelerde yer alan kışık evlerde geçirmektedir. Bu imkana sahip olmayan ailelerde ise ev, kışık ve yazlık kullanıma uygun şekilde düzenlenir.

İklim değişikliklerine karşı geleneksel konutta çeşitli önlemler alınmaktadır. Örneğin; yağış oranının fazla olduğu bölgelerde çatılar eğimli ve saçaklar geniş tutularak yağmur suları yapıdan uzaklaştırılır. Çok sıcak bölgelerde ise gölge oluşturmak amaçlı sokaklar oldukça dar bırakılır (Şekil 2.7). Evlerde avlu oluşturulur ve rüzgara bakan yönlerde eyvan konumlandırılmaktadır. Avlu içinde havuz bulundurularak sıcak havanın etkisinin kırılması amaçlanır.

Şekil 2. 7: Sıcak bir iklime sahip olan Ege’de dar sokaklar ve birleştirilmiş saçaklar ile sokakların gölgelendirilmesi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Güneş ve rüzgar yönü, konutun konumlandırılmasında etkili olmaktadır. Özellikle soğuk bölgelerde rüzgardan korunmak oldukça önem taşır. Fakat bunu sağlarken güneş ışığından da olabildiğince faydalanılması amaçlanır. Sıcak bölgelerde ise rüzgara karşı binayı açık konuma getirmek ve güneşi kontrol etmek ihtiyacı doğar. Malzeme kullanımı bu dengenin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Soğuk iklim bölgelerinde rüzgar yönünde kalın kerpiç ve taş duvarlar tercih edilirken, güneşten yararlanılacak yönde ise duvarlar ahşap iskelet arasına dolgu yapılarak oldukça ince inşa edilir (Altun,2008).

2.2.1.2. Topografik etkiler

Konut biçimlenişini etkileyen coğrafi koşullardan biri de topoğrafyadır. Bölgelere göre mekânsal ve fonksiyonel özellikler aynı olsa da binanın çevreyle kurduğu ilişki farklılıklar göstermektedir. Engbeli bir yapıya sahip olan Anadolu’da yerleşim, eğime paralel yapılmaktadır. Yani birey coğrafyaya uyum gösterir ve kendi konutunu buna göre konumlandırır. Böylece doğanın yapısı bozulmadığı gibi konutla birlikte daha güçlü bir hale gelmektedir (Şekil 2.8).

Şekil 2. 8: Konutun topografyaya uyumu. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Eğim, yerleşme tiplerinin ve sokak yapılarının belirlenmesinde etkili olmuştur. Duruma göre dağınık veya toplu yerleşim şekilleri kullanılmaktadır. Sokaklar, eğimin belirlediği doğrultuda doğaya müdahale edilemeden çözülmüştür. Eğimin artmasıyla sokakların kademelendiği de görülmektedir. Konutta ise eğim, kat kazanımı sağlar. Kottan kazanılan bu katlar genellikle ahır, depo gibi alanlar olarak kullanılır. Konutun yönlenmesini de etkileyen; eğim, manzara yönüne, sofa, başoda gibi önemli yaşam alanlarının yerleştirilmesine sebep olur.

Cansever’e göre (1994) Osmanlı şehirlerinde yapıların %80- %85’i genellikle şehirlerin yamaçlarında ve topografyaya bağlı olarak farklı yönlerde çözümlenerek yer alır. Böylece her ev komşusuna saygı içinde kendi manzara ve yönelişini oluşturur. Evler genellikle doğuya bakar. Bazı yerlerde rüzgara göre odalar yerleştirilerek lodos odası, poyraz odası gibi isimlendirmeler yapıldığı da görülmektedir.

Konut yapımında topografyanın etkisi ile malzeme seçimleri önemli bir hale gelmiştir. Zemin yapısı, eğim gibi coğrafyanın getirdiği zorluklar ahşap gibi kolay adapte edilebilen bir malzemenin sağladığı imkanlarla çözülmüştür. Yapı çevresinde bulunan malzeme çeşitliliği de strüktürü etkilemektedir. Engebeli yapının bölgeler arası ulaşımı zorlaştırması ile doğal malzemeye dayalı yapım tekniği gelişmiştir. Böylece daha ekonomik ve yerel çözümler üretilebilmiştir (Özhan,2006).

2.2.2. Sosyal

Geleneksel konutun oluşumuna katkı sağlayan sosyal faktörler oldukça çeşitlidir. Bunları başlıca; toplum yapısı, aile yapısı, din ve inanış olarak sıralayabiliriz.

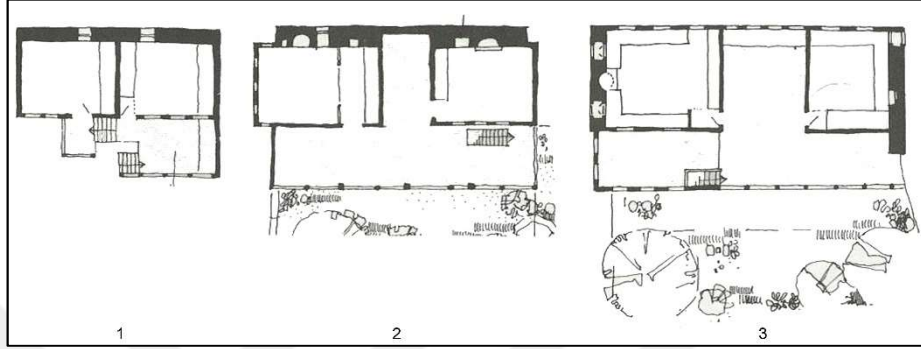
2.2.2.1. Toplum yapısı

Türkler; Anadolu'ya yerleştikten sonra uzun süre hem yerleşik, hem göçebe hayatı yaşamaya devam etmişlerdir. Yönetici sınıf şehirlerde yerleşik hayata geçerken, göçebeler uzun süre göçmen yaşamı devam ettirmişlerdir. Türkler Anadolu'ya geldiğinde bu topraklarda Rum, Ermeni ve Yahudi halklar yaşamaktaydı. Çiftçilik, zanaatkarlık ve tüccarlıkla uğraşan bu toplumlar, Osmanlı egemenliğinde de korunmuş ve devam ettirilmiştir. Anadolu'ya gelmeden önce İran etkisinde olan Türkler Anadolu ve Rumeli'nin fethiyle farklı kültürlerle iletişim kurmuş ve bu farklılıkları kendi kültürüyle harmanlayarak, zengin bir toplum yapısı altında birleşmeyi sağlamıştır (Coşkun, 2013) (Şekil 2.9).

Şekil 2. 9: Anadolu'da geleneksel konut tipinde inşa edilmiş gayrimüslim evlerinde dini motiflerin kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Türk toplumunda ekonomik farklar sorun teşkil etmemektedir. Zengin ve fakir konutu arasında görünüş olarak bir fark bulunmamaktadır. Aynı plan kurgusu, aynı yapı elemanları ve yapım tekniği uygulanmaktadır (Şekil 2.10). Yalnızca iç mekanda, varlıklı ailelerde daha fazla oda sayısı ve daha gösterişli donatılar kullanılmıştır. Böylece cephede birlik sağlanırken, toplumsal farklılıkların insan ilişkilerinin önüne geçmesi engellenmiştir.

Şekil 2. 10: Geleneksel konutta ekonomik etkenlere bağlı olarak biçimlendirilmiş üç örnek. 1. İmam evi, 2. Tüccar evi, 3. Yönetici evi. (Küçükerman,1973).

Geleneksel konutun biçimlenişi toplum yapısının sosyo ekonomik durumu ile de ilişkilidir. Geçim kaynakları bireylerin evlerinde farklı mekanlara ihtiyaç duymalarına sebep olmuştur. Türk toplumu tarım, hayvancılık ve el sanatları ile geçimini sağlamaktadır. Buna bağlı olarak tarımla geçinen ailelerde depolama alanları gerekmiştir. Hayvancılıkta ise ahır ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçlar genellikle evin alt katında çözümlenerek daha rahat bir kullanım amaçlanır. Bu biçimlenmede aynı zamanda mekanların konumlandırılmasında plan kurgusunun sağladığı olanaklar da göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin; ahırın yaydığı ısıdan üst katlarda da faydalanılmıştır. Geçimin el sanatları ile sağlandığı durumlarda ise tezgah ve malzemelerin depolanacağı alanlara ihtiyaç duyulur. Mekanlar tezgah kullanımına elverişli ölçülerde düzenlenmektedir.

2.2.2.2. Aile yapısı

Türk toplumunun temel unsuru aile kavramıdır. Önceleri göçebe bir hayat süren Türkler yerleşik hayata geçtikten sonra geniş aile düzeninde yaşamaya başlamışlardır. Fakat yine de her aile kendi içinde karı-koca ve çocuktan oluşan küçük birimlere ayrılır. Mekanlarda buna göre düzenlenir ve her aile için bir oda

düşünülmüştür. Göçebe hayata göre daha kalabalık olan bu düzende bir arada, uyum içinde ve iş birliği yaparak yaşamak önem kazanmaktadır.

Türk aile yapısında kadın ve erkek arasındaki ayrım mekana da yansımıştır. Erkek, evin en önemli kişisi konumundadır ve en özenli oda ona aittir. Misafirler onun odasında ağırlanır ve hizmetçi ilişkilerinin belirlenmesi bu odaya göre yapılmaktadır. Baş oda, selamlık gibi isimlendirilen odaların en önemli işlevi erkeklerin burada bir araya gelmesi ve toplantılar yapmasıdır. Evin ikinci kişisi ise kadındır. Kadınlar, günlük yaşamlarının büyük bir bölümünü evde geçirmektedir. Haremlik ve selamlık bölümünün bulunduğu geniş evlerde haremlik kadına aittir. Erkeğe ait olan bölüm ile kıyaslandığında daha az gösterişli ve yalındır. Yeme, içme, yatma gibi tüm ihtiyaçları karşılayan bu mekanlar daha fonksiyonel ve esnek olarak tasarlanmışlardır (Küçükerman,1996).

Ailenin maddi imkanları, konutun biçimlenişinde yapısal anlamda büyük farklılıklar oluşturmasa da yapı elemanlarının niteliği ve kullanılan malzeme bakımından bir takım değişiklikler görülmektedir. Maddi durumu daha elverişli ailelerin evlerinde oda ve kat sayısı daha fazladır. Yapının inşasında özel imalat gerektiren tuğla ve cam gibi malzemeler kullanılmış yada ithal edilmiştir. İç mekan açısından incelendiğinde; tavan, kapı, pencere ve dolaplarda yoğun süsleme detayları göze çarpar. Ocak sayısı artarak 2-3 olabilmektedir. Orta gelirli ailelerin evleri ise genellikle tek katlı olup, yapı malzemeleri bulunduğu çevreden temin edilmiştir. Tercih edilen malzemeler; kerpiç, saz, toprak gibi ekonomik malzemelerdir. İç mekanda ise daha yalın ve sade bir düzen görülmektedir (Altun,2008).

2.2.2.3. Din ve inanış

Geleneksel konutun biçimlenişinde islami yaşam koşulları etkili olmuştur. İslam'ı benimsedikten sonra Anadolu'ya göç eden Türkler, yerleşik hayata geçişte islami düşüncenin gerekliliklerini de birleştirerek kendi konut kavramlarını oluşturmuşlardır. İslam felsefesinde kalıcılık yoktur. Bu sebeple evler israf yapılmadan olabilecek en uygun malzemeyle ortaya konulur.

İslam mimarisinde konut, sınırsız mekanın bir parçasıdır yani devamıdır. Böylelikle konut yaşayan bir çevrede üzerine ilaveler alarak dinamik bir yapıya dönüşür. Konutun sahip olduğu yan ve arka bahçeler aile yapısının değişikliklerine göre

konuta genişleme tadilat yapma yada bölünme imkanı sağlamaktadır (Cansever, 2012).

İslami aile yapısında etkili olan mahremiyet; konutun biçimlenişinde, mekan ilişkilerinde oldukça etkilidir. Yaşam alanları içe dönük planlanarak, dış ilişkiler kısıtlı ölçülerde sağlanmıştır. Yapı elemanları da dini gereklilikleri karşılamak üzere kurgulanır. Evler sokaktan yüksek bir duvarla ayrılır ve zemin katta sokağa pencere açılmaz (Şekil 2.11). Mahremiyetin bir gereği olarak konut ikiye ayrılmış ya da ayrılabilen bir şekilde kurulur. Haremlik ve selamlık olarak adlandırılan bu bölümlerde genellikle selamlık alt katta, haremlik ise üst katta çözülmüştür.

Şekil 2. 11: Mahremiyet gereği yüksek bahçe duvarları ve penceresiz zemin katlar ile korunmuş konut yapısı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Üst kat pencereleri komşuları rahatsız etmeyecek şekilde konumlandırılır. Kepenkli veya kafesli yapılan pencereler ile dışarıdan iç mekanın görülmesi engellenmiştir. Girişin üzerindeki cumbalardan ise kadının görünmeden sokağı ve kapıyı

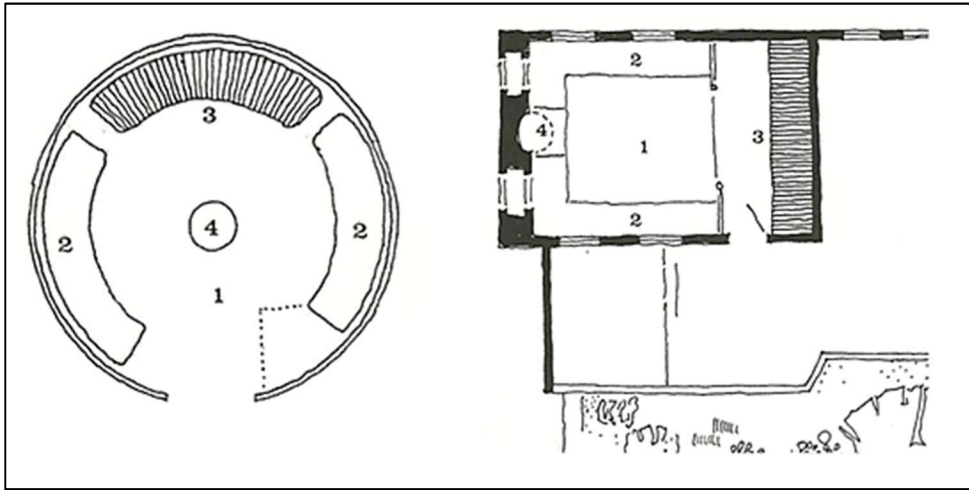
görebilmesi amaçlanmıştır. Bazı evlerde konut girişleri kadın ve erkek için iki farklı yerden verilirken, tek olduğu durumlarda misafirin kim olduğunu anlayabilmek için kapıya iki adet tokmak konulduğu görülmektedir.

2.2.3. Tarihi

Geleneksel konut, Türklerin tarih boyunca edindiği mekan deneyimlerinin bir sonucudur. Göçebe bir hayat süren Türkler, Anadolu'ya geldiklerinde kendi geleneklerini Anadolu'nun kültürel birikimiyle sentezleyerek yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır.

Göçebe hayatlarında kullandıkları çadır, belirli bir ilke ve biçimlerden oluşmaktadır. Tamamen taşınabilir bir yapıda olan çadırlarda; üst örtü, alt örtü ve iç düzen öğeleri yerleşecek bir toprağın bulunmasıyla yaşam alanına dönüşmektedir. Bu durum bireylerin doğayla arasında güçlü ilişkiler kurmalarına sebep olmuştur (Küçükerman,1996).

Çadır düzeni, geleneksel konutta oda yapı birimine karşılık gelmektedir. Oda dahirçok işlev bir arada çözülürken; her oda bir ev niteliğinde düzenlenmiştir. Göçebe hayatta oba düzeninde yer alan çadırların ortasındaki orta alan, yerleşik hayatta odalar arası sofa mekanı olarak kendini gösterir (Coşkun,2013) (Şekil 2.12).

Şekil 2. 12: Çadır ve konut karşılaştırması 1. Çok amaçlı orta alanı, 2. Oturma için biçimlenen çevresel alan, 3. Kapalı kullanma alanları Sekiler, sandıklar, yükler, 4. Isıtma. Çadırdaki ortada bulunan ocak, yapıda yana kaymıştır. (Küçükerman,1996).

Konutun planı; ayrı yaşama birimleri olan odalar ve onların çevresindeki dış mekanlardan meydana gelir. Dış mekanlar bir geçiş alanı değil, nitelikli birer soyut

mekanlar olarak düşünölmüştür. Bu dış mekanlara hayat, eyvan, divanhane gibi isimler verilmiştir. Türk költüründe bulunan doğayla yakın ilişkilerin bir sonucu olarak bu mekanların oluşması kaçınılmazdır.

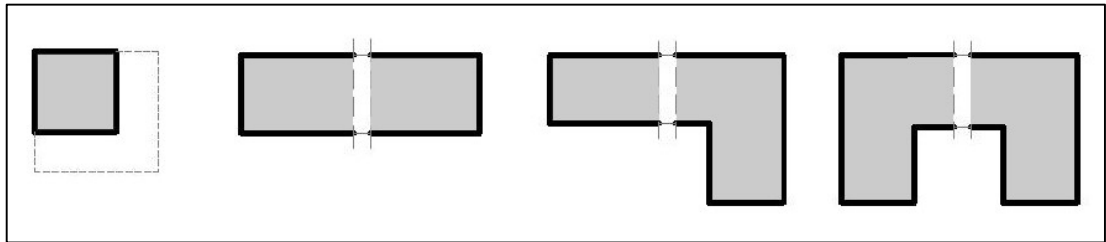
2.3. Plan Tipleri

Geleneksel konut; Anadolu'da ortaya çıkmış fakat Osmanlı'nın hakim olduğu tüm topraklara taşınmıştır. Gittiği bölgelere uyum sağlayarak bazı değişiklikler gösterse de ana hatlarıyla her bölgede bir bütünlük içinde aynı konut tipini görürüz. Bu birliği sağlayan temel yapı elemanı plandır. Eldem'e (1954) göre de "Türk evinin muhtelif tiplerini birbirine bağlayan, aradaki vahdeti temin eden başlıca unsur plandır" (s.12)

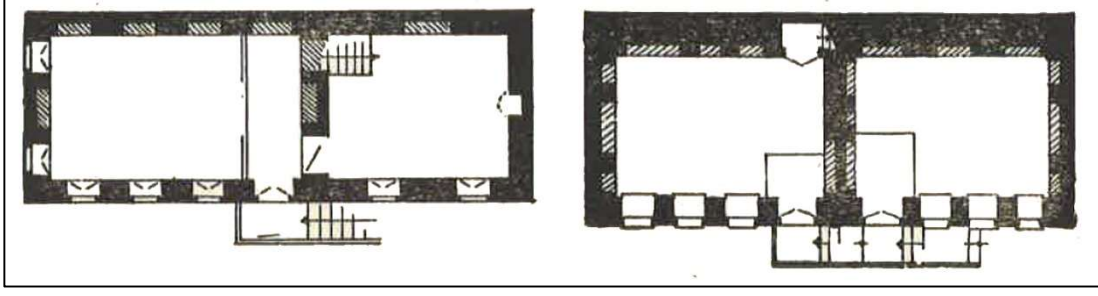
Geleneksel konutta planın temel birimi odadır. Odalar, boyut ve işlev olarak büyük değişiklikler göstermezler. Odaların bir araya getirilişlerine göre ise sofa meydana gelir. Geniş aile yaşamının bir sonucu olarak evde fazla sayıda oda bulunmaktadır. Yaşam koşulları ve dış çevre ile ilişki göz önünde bulundurularak, odalar planda farklı şekillerde yerleştirilmiştir. Bu çeşitlilik sofanın değişken bir yapıya sahip olmasıyla sonuçlanır. Böylece planda standartlaşmaya gidilirken, sofa tipleri temel alınır. Sedad Hakkı Eldem (1954) plan tiplerini sofalarına göre; sofasız, dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı olmak üzere dörde ayırmıştır. Bu çalışmada da planlar bu doğrultuda incelenecektir.

2.3.1. Sofasız plan tipi

Odaların yan yana dizilmesi ile oluşan bu plan tipi geleneksel konutun en yalın halidir. Odalar arası geçiş; kaldırım, tretuar veya avludan sağlanır. Odalar üst katta yer aldığında ise önünde bir balkon oluşturularak birbirleri ile ilişkisi kurulmuştur. Konutu dış etkilere açık hale getirmesi sebebiyle sofasız plan tipi sıcak iklimlerde daha çok tercih edilmiştir (Eldem,1954) (Şekil 2.13-Şekil 2.14).

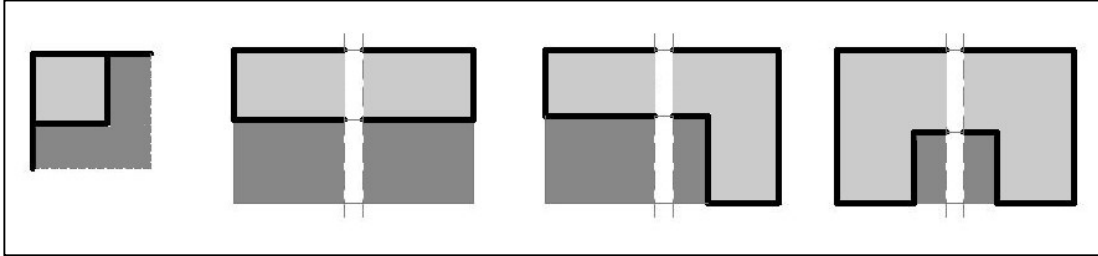
Şekil 2. 13: Sofasız plan tipi şemaları.(Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir).

Şekil 2. 14: Sofasız plan tipi örnekleri. (Eldem, 1954).

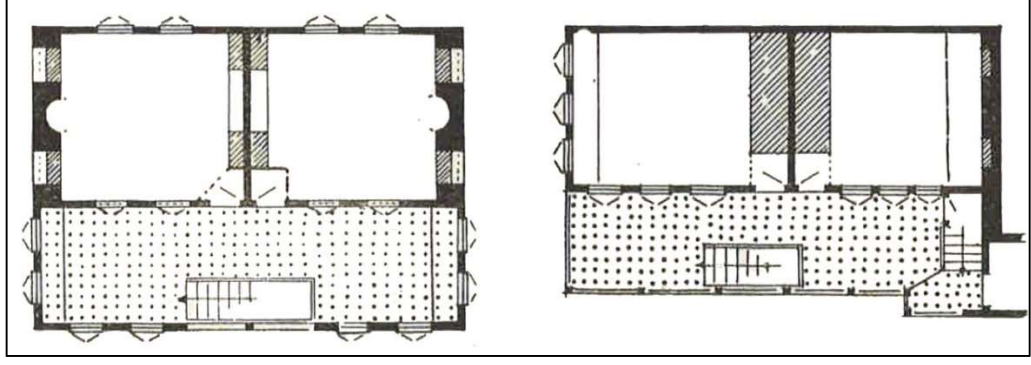
2.3.2. Dış sofalı plan tipi

Sofanın planda yer alışı bakımından dış sofalı plan tipi, geleneksel konutun ikinci aşaması kabul edilir. Odaları birbirine bağlayan ve ortak bir kullanım alanı oluşturan sofa, bu plan tipinden itibaren yer almaya başlamıştır. Bir ya da üç yandan duvarlarla çevrilen sofa; sınırları belirlenmiş, dış çevre ile etkileşim halinde yarı açık bir mekandır. Gündelik hayatta ortak kullanıma sahip olan sofa, doğa ile kurduğu ilişki bakımından çadır hayatının yerleşik düzendeki karşılığını açıkça gösterir. Her bir oda çadırları, sofa ise odalar ile ilişkilendirilerek bir plan dahilinde çözülen ortak mekanı temsil eder (Şekil 2.15).

Şekil 2. 15: Dış sofalı plan tipi şemaları. (Küçükerman, 1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Dış sofalı plan tipinde odalar ve sofanın bir araya gelişi bakımından; sıra odalı, köşe sofalı ve üç tarafı odalı plan tipleri vardır. Simetri bu plan tipinde fazla görülmez. Sofasız plan tipine göre daha korunaklı olan dış sofalı plan tipi, Anadolu'nun birçok kesiminde uygulanmıştır. Fakat yoğunlukla sıcak ve ılıman iklim bölgelerinde görülür (Eldem,1954) (Şekil 2.16).

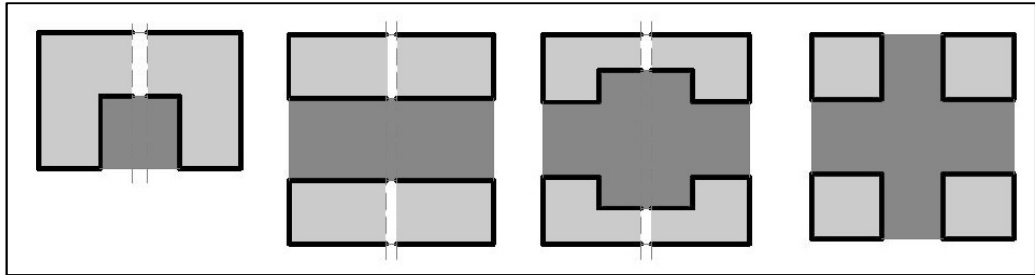

Şekil 2. 16: Dış sofalı plan tipi örnekleri. (Eldem,1954).

Zaman içinde değişikliklere uğrayan bu plan tipinde ilk ilave, sofanın ucuna “köşk” diye adlandırılan mekanın gelmesidir. Daha sonra sofanın her iki ucuna da eklenerek “L” VE “U” şeklinde planları oluşturmuştur. Odalar arasında sofaya bakan bir mekanın açılması ile de eyvan ortaya çıkmıştır. Eyvanın iki oda arasında kalması “orta eyvan” , kenarlara gelmesi ise “yan eyvan” olarak isimlendirilir. 17. ve 18. Yüzyıllarda eyvanın camekanla kapatılmaya başlandığı görülmüştür (Eldem,1954).

2.3.3. İç sofalı plan tipi

İç sofalı plan tipinde odalar, sofanın iki yanına dizilmektedir. Ortada kalan sofa; ihtiyaca göre yan sofa, eyvan ve merdiven sofası eklenerek genişletilmiştir. Dış etmenlere karşı daha fazla korunmuş olan bu plan tipinde doğa ile ilişki kısıtlıdır. Bu sebeple sofanın iki ucuna yerleştirilen köşk ve cumbalarla mekanın sokak veya bahçeye açılması amaçlanmıştır. Böylece ortada kalan sofa genişletilmiş ve aydınlık, ferah bir mekana dönüştürülmüştür (Şekil 2.17).

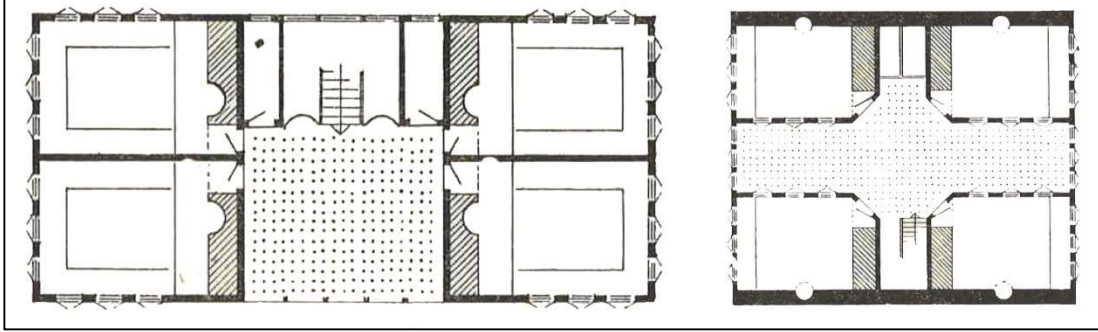

Şekil 2. 17: İç sofalı plan tipi şemaları. (Küçükerman, 1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Sekillik, köşk olarak adlandırılan ilave mekanlar, yerden yükseltilmiş ve sedirler kullanılarak oturma alanı olarak işlevlendirilmiştir.

Sedad Hakkı Eldem şöyle demektedir:

Sekil ve köşk, sofanın içinde veya ona dışarıya doğru ekli bulunan bir oturma yeridir. En sade şeklide seki veya tahttır ve sofanın bir veya iki ucunda bulunur. Taht bazen sofanın dış penceresinde bir çıkıntı olarak da yapılır. Bu çıkıntının fazla tebarüz ettirilmesi neticesinde köşk elde edilir (Eldem,1957,s.19) (Şekil 2.18).

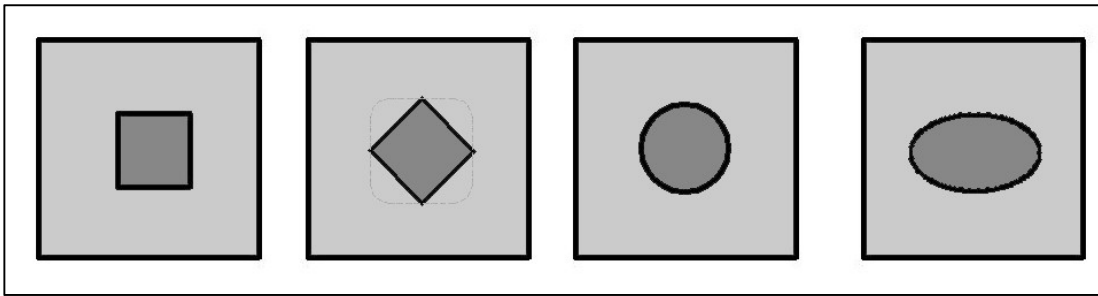

Şekil 2. 18: İç sofalı plan tipi örnekleri. (Eldem,1954).

İç sofalı plan tipinde, odaların iki yanda dizilmesi ile daha az duvar kullanımı mümkün olmuştur. Odalar arası ilişki daha kolay hale gelmiş ve ısı kaybı önlenmiştir. Bu sebeple bu plan tipinin seçiminde ekonomik etmenler ön plandadır. 18. yüzyılda belirgin özellikleri ortaya çıkmaya başlamış olan iç sofalı plan tipi 19. yüzyılda oldukça yaygınlaşmıştır.

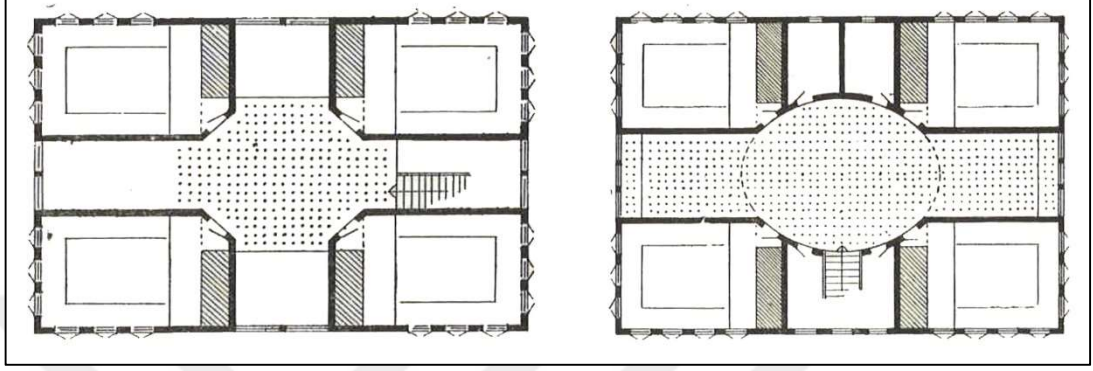
2.3.4. Orta sofalı plan tipi

Orta sofalı plan tipinde sofa evin merkezinde yer alır ve dört tarafına odalar yerleştirilmiştir. Ortada kalan sofanın aydınlık ve ferah olabilmesi için oda sıralarının arasında eyvanlar yer alır. Eyvanlar, mutlaka sofa hizasında ve tam ortada bulunur. Eyvan sayısının birden dörde kadar artabilmesi zengin plan tiplerinin oluşumuna olanak verir. Bu sebeple daha çok büyük alana sahip arazilerde ve varlıklı kişilerin evlerinde kullanılmıştır (Şekil 2.19).

Şekil 2. 19: Orta sofalı plan tipi şemaları. (Küçükerman, 1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Orta Asya'dan beri Türk mimarisinde cami, medrese, köşk gibi yapı türlerinde kullanılan orta sofalı plan tipi, 18. yüzyıldan itibaren konutlarda da kullanılmaya başlamıştır. Öncelikle büyük şehirlerde ve yönetici evlerinde kullanılsa da zaman içinde yaygınlaşmıştır. Bu plan tipinin kullanıldığı konutlar kütleli olarak kare yada kareye yakın dikdörtgen bir görünüme sahiptir (Eldem,1957) (Şekil 2.20).

Şekil 2. 20: Orta sofalı plan tipi örnekleri. (Eldem,1954).

3. GELENEKSEL KONUTTA İNCE YAPI

Geleneksel konut incelendiğinde mimari anlamda; planın, kütlenin, yapı malzeme ve strüktürünün ön plana çıktığı düşünülür. Fakat ayırt edici olan, ince yapı elemanlarıdır. Belirli standartlara göre inşa edilen konutta, şehir ölçeğinde düşünülecek olursak yapıyı oluşturan büyük parçalar dikkat çekmektedir. Oysa bütünlük ilkesi gereği bir uyum içinde olan konutların kullanıcıya göre farklılaşması ve özel-biricik olması ince yapı elemanlarıyla sağlanır.

İlk bölümde bahsedilen iç-dış uyumu, içten dışa çözüm gibi oluşum ilkeleri geleneksel konutun tümevarım yöntemi ile oluşturulduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu bağlamda tüm yapı elemanları birbiri ile ilişkili olarak konumlandırılır. Böylece bütünü oluşturan temel elemanların ince yapı elemanları olduğu açıkça ortaya konulmaktadır.

İnce yapı elemanları, konutla kıyaslandığında daha küçük boyutlarda olsalar da insan ölçeği düşünüldüğünde algılanma açısından uygun büyüklükte dirler. Konutu kullanan bireyler için girişten itibaren ince yapı daha fazla dikkat çekicidir. Birebir etkileşimde bulunduğu; kapı, pencere veya gününü geçirdiği mekana ait döşeme, duvar, tavan detayları daha fazla önem taşımaktadır. Geleneksel konutun insan boyutlarına göre düzenlenmesi ise mekanın her noktasını algı sınırları içinde tutar. Böylece her yapı elemanı ayrı ayrı malzeme ve yapım çeşitliliği gösterse bile birbirleri ile kurdukları ilişki ile bir bütünü tamamlar (Sarıkahya,2012).

Küçük ve ayrıntılı bileşenlerden oluşan ince yapı elemanları daha fazla detay barındırmaktadır. Mekanın karakterini oluşturan; çini, kalemişi, ahşap oyma gibi sanatlar bu detaylar ile birlikte anlam kazanmakta ve bireyin yaşam alanında yer bulmaktadır. İnce yapı elemanlarının küçük parçalardan oluşturulması ise gerekli durumlarda kolayca değiştirilmesine ve ihtiyaca göre yenilenebilmesine imkan tanır.

Geleneksel konutta mekanın sahip olduğu esneklik de ince yapı elemanları ile sağlanmaktadır. Malzemenin olanaklarından faydalanarak kullanıcının ihtiyaçlarına

göre şekillenen yapı elemanları bu şekilde ortaya çıkar. Böylece ince yapı; geleneksel konutu oluşturan etmenlerin mekana yansımada birincil öneme sahip olmuştur.

3.1. Yapı Elemanları

Geleneksel konutu oluşturan ince yapı elemanları; duvar, döşeme, tavan, pencere, kapı, dolap, ocak ve merdivenlerdir. Mekanın karakterini oluşturan temel bileşenler olarak da bilinen ince yapı elemanları bu bölümde detaylı olarak incelenecektir.

3.1.1. Duvar

Duvarlar; mimari unsurlar olarak taşıyıcı bir işleve sahip olurken, ayırıcı bir işlevle de mekanı çevreleyerek konutun içinde tanımlı hale getirirler. Böylece duvarın yapımı ve iç mekanda oluşturduğu etki önem kazanır.

Anadolu'da ve geleneksel konutun taşındığı tüm coğrafyalarda, yerel malzeme ve ekonomik sebepler bölgelere göre farklı duvar yapımlarının oluşmasına sebep olmuştur. Geleneksel konutta yapı sistemleri ve elemanları üzerine detaylı çalışmalarda bulunan Tayla (2007) duvarları; kagir duvarlar ve ahşap duvarlar olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

3.1.1.1. Kagir duvarlar

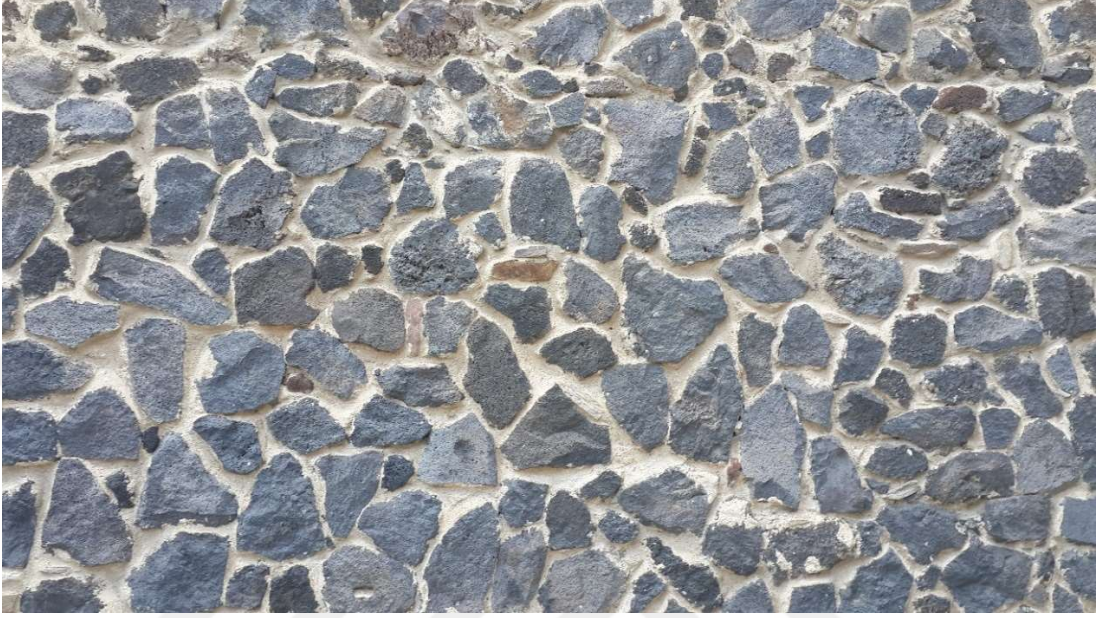
Kagir duvarlar; doğal taş duvarlar, toprak esaslı duvarlar ve farklı malzemelerin bir arada kullanıldığı almaşık duvarlardan oluşur.

a) Doğal taş duvarlar

Doğal taş duvarlarda; duvarın yapısı kullanılan taşın cinsine, işçiliğine göre farklılıklar gösterir. Örneğin; moloz taş duvarlar dere yataklarından veya taş ocaklarından elde edilir, biçimleri irili ufaklıdır ve yüzeyleri düzgün değildir. Yonu taş duvarlar, taş ocaklarından bloklar halinde çıkarılır ve işlem görürler. Kesme taş duvarlarda ise ince işçilik göze çarpmaktadır.

Moloz taş duvarlar, genellikle doğada bulunduğu gibi fazla işlem görmeden kullanılmaktadır. Taşın bol olduğu veya kolay erişilebildiği bölgelerde yapılar genellikle moloz taş duvarlardan yapılır. Fakat taşların farklı boyutlarda ve biçimlerde olması uygulama sırasında bazı zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu sebeple bazı inşa kuralları oluşturulmuştur. Taşların yapısı nedeniyle duvar

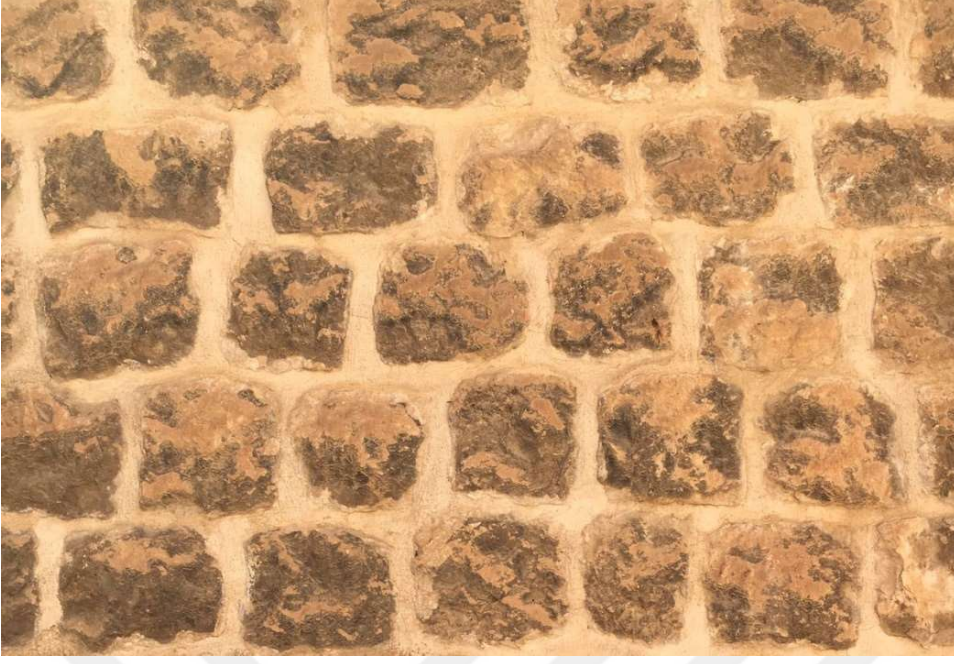
kalınlıklarının 50 cm'den az olmamasına dikkat edilmiştir. Duvar örülürken büyük taşlar olabildiğince sık konulmuş araya ise daha küçük boyutlu taşlardan dolgu yapılmıştır. Köşelerde ve kapı-pencere çevrelerinde de büyük taşların kullanılmasına özen gösterilmiştir (Tayla,2007) (Şekil 3.1).

Şekil 3. 1: Moloz taş duvar. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Duvar yapımında taşların bağlantısı önemlidir. Düşeyde taşlar birbiri üzerine en az 10-12 cm basarak yükselmektedir. Duvarın sağlamlığı açısından da 1,5 metre 'de bir tam tesviye edilmesi ve duvarın örgüsüne sonra devam edilmesi gerekmektedir. Bu kısımlarda hatıl kullanılması güvenlik yönünden uygun görülmüştür. 8x8 cm veya 10x10 cm ölçülerinde çam, sedir gibi dayanıklı ağaç türlerinden hatıl yapılmıştır (Tayla,2007).

Yonu taş duvarlar, moloz taş duvarlara kıyasla daha fazla işlem görmektedir. Taşların dizilimi düzenlidir ve yüzeyleri çeşitli aletlerle yontulmuştur. Kaba yonu taş duvarlarda taşlar tam gönyesinde ve düzgün değilken, ince yonu taş duvarlarda taşların köşelerinin düzgün olmasına önem gösterilmiştir (Şekil 3.2).

Şekil 3. 2: Yonu taş duvar. (Ökmen fotoğraf arşivi).

Kesme taş duvarlar da yonu taş duvarlar gibi taş ocaklarından elde edilmektedir. Yoğunlukla tortul ve magmatik taşlardan yapılan bu duvarlar, bulunduğu bölgede en yoğun olan taş türünden yapılıdır. Tüm yüzeyleri işlenmiş ve köşeleri gönyeli olan taşların ölçülerinin duvar kalınlığına önem verilir (Şekil 3.3).

Şekil 3. 3: Kesme taş duvar. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kesme taş duvarlar kaplama olarak da kullanılabilir. Böyle durumlarda taşın arka yüzeyi pürüzlü bırakılmakta ve duvarların birleşiminin daha sağlam olması

amaçlanmaktadır. Bazı durumlarda taşlara kenetler yapıldığı yada kancalar takıldığı da görülmektedir.

b) Toprak esaslı duvarlar

İlk yerleşim yerlerinde olan Mezopotamya'da evlerin yapımında toprak ve bitkilerden oluşan malzemelerin kullanıldığı bilinmektedir. Önceleri toprak, sazlar üzerine çamur halinde sürülse de zaman içinde çamura saman ilave edilerek kerpiç kullanımına başlanmıştır. Kalıplar oluşturan ve bunları güneşte kurutan insanlar, düzgün şekilli kerpiçler elde etmiştir. Sonrasında ise kerpiçlerin ateşle pişirildiğinde daha sağlam olduğu keşfedilmiş ve tuğla kullanımı başlamıştır. Toprakta elde edilen bu iki malzemeye göre ise toprak esaslı duvarlar, kerpiç duvarlar ve tuğla duvarlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Tayla,2007).

Taşın bulunmadığı gölgelerde kerpiç, konut yapımında önemli bir malzeme olmuştur. Hatta taşın bulunduğu bazı bölgelerde de bu yapım tekniğinin maliyetli olması insanları kerpiç kullanımına yöneltmiştir. Kerpiç; kolay elde edilebilmesi, ekonomik olması ve düzgün biçimiyle konut için oldukça uygun bir malzemedir. Suya karşı direncinin az olması ise temelde taş malzeme kullanımı ile çözülür. İç mekanda bölücü duvarlarda da kerpiç kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3.4- Şekil 3.5).

Şekil 3. 4: Kerpiç duvar kullanımı. (Küçükerman ve Güner,1995).

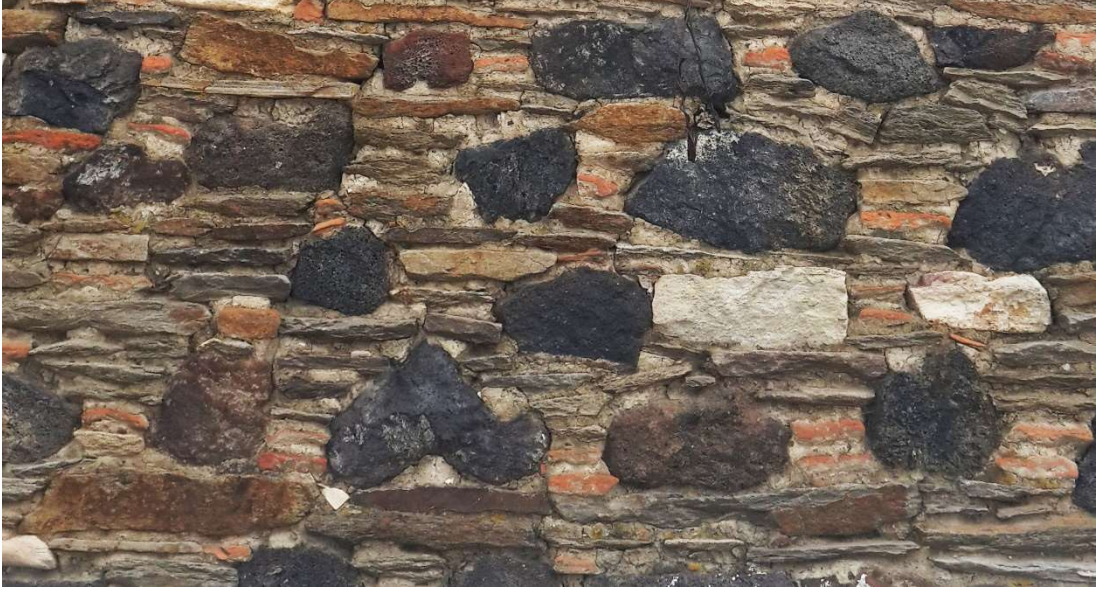
Şekil 3. 5: Kerpiç tuğla duvar. (<http://foto.raulhernandezgonzalez.com/2010/03/paredes-de-adobe/>)

Tuğla kullanımı, Türklerde 4. ve 5. yüzyıldan itibaren başlamıştır. Fakat tuğlanın kullanımıyla kerpiç bırakılmamış, aksine birlikte kullanılarak farklı yapım şekillerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Geleneksel konut mimarisinin şekillendiği Osmanlı döneminde tuğla; genellikle almaşık duvar yapımında, pencere ve kapı çevrelerinde kullanılmıştır.

c) Almaşık duvarlar

Farklı malzemelerin veya aynı esaslı malzemenin farklı çeşit, renk ve boyutlarının birlikte kullanılması ile oluşan duvarlara almaşık duvarlar denilmektedir. Almaşık duvarlar, bazen estetik bir görünüm katmak amacıyla bazen ise ekonomik nedenlerden tercih edilmiştir.

Doğal taş duvarların yapımda bir geniş, bir dar veya iki geniş, bir dar boyutlarda olmak üzere aynı malzeme ile boyut farklılıkları yapılarak kullanılması almaşık duvar çeşitlerinden biridir. Bir diğerinde ise yine taş esaslı malzeme, farklı renk tonları ile kullanılarak duvarda kompozisyonlar oluşturmaktadır. İki renkli almaşık duvarlarda, renklerden birisi genellikle siyah olurken diğeri krem, bej yada kırmızı olabilmektedir (Şekil 3.6).

Şekil 3. 6: Almaşık duvar. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

İki malzemenin bir ardada kullanıldığı durumlarda binanın cephesine göre bir seçim söz konusu olmuştur. Önemli ve gösterişli olması gereken cephelerde kesme taş gibi özenli bir yapım, diğer cephelerde ise moloz taş gibi daha ekonomik yöntemler tercih edilmiştir.

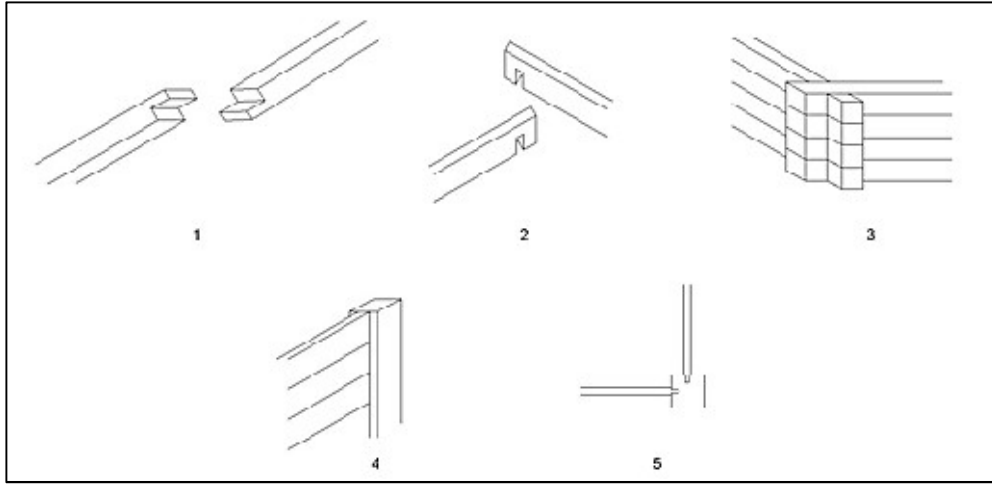
3.1.1.2. Ahşap duvarlar

Ahşap duvarlar; yapım şekillerine göre ahşap yığma duvarlar ve ahşap iskeletli duvarlar olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Ahşap yığma duvarlar

Yığma duvarların yapımında; 25-30 cm çaplı ağaç tomrukları, keser yardımıyla biçimlendirilerek çivisiz geçme yöntemi ile birbirini üzerinde yükselmesi sağlanır. Bu yapım şekline yığma veya bir diğer ismi ile çantı denilmektedir. Tomruklar yuvarlak veya dikdörtgen kesitli olarak şekillendirilebilmektedir. Duvar boyunca tek bir parça halinde uzanan tomruklar, inşa süreci başlamadan mekan ölçülerinin belirlenmesini gerektirir.

Tomruk ölçülerinin mekan için hazır duruma getirilmesinin ardından tomrukların başları; kurtboğazı, kertme boğaz vb. teknikler ile kertilerek birleşim yerleri oluşturulur (Şekil 3.7). Bina dikeyde bu şekilde yükselirken yatay yükünü iletmek için de bazı noktalara direkler konmaktadır. Bu direkler genellikle odaların birleşim noktalarına yerleştirilir (Tayla,2007).

Şekil 3. 7: Ahşap yığma duvarlarda birleşim yöntemleri:1. Kertme boğaz 2. Kurt boğaz 3. Kara boğaz 4. Çalma boğaz 5. Armaz direği. (Tayla,2007). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Ahşap yığma duvarlarda, malzemenin niteliği ve inşa sürecinden önceki hazırlığı önemlidir. Ahşap, neminden arındırılarak kullanılmalıdır. Birleşim detaylarında ahşabın yaşayan bir malzeme olduğu, zaman içinde oturacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Tamamen ahşabın sağladığı olanaklardan faydalanılan bu yöntem, genellikle ormanlık bölgelerde yayla evlerinde kullanılmıştır.

b) Ahşap karkas duvarlar

Ahşap karkas duvarlarda yapının yükü, ahşap dikme ve kirişler yardımıyla zemine aktarılır. Duvar yüzeyinde bir iskelet olduğu gözlenmektedir. Bu iskeletle ahşap taşıyıcıların arası, bölgede bulunan malzeme ve ekonomik duruma göre taş, tuğla, kerpiç yada ahşap ile doldurulur (Şekil 3.8- Şekil 3.9).

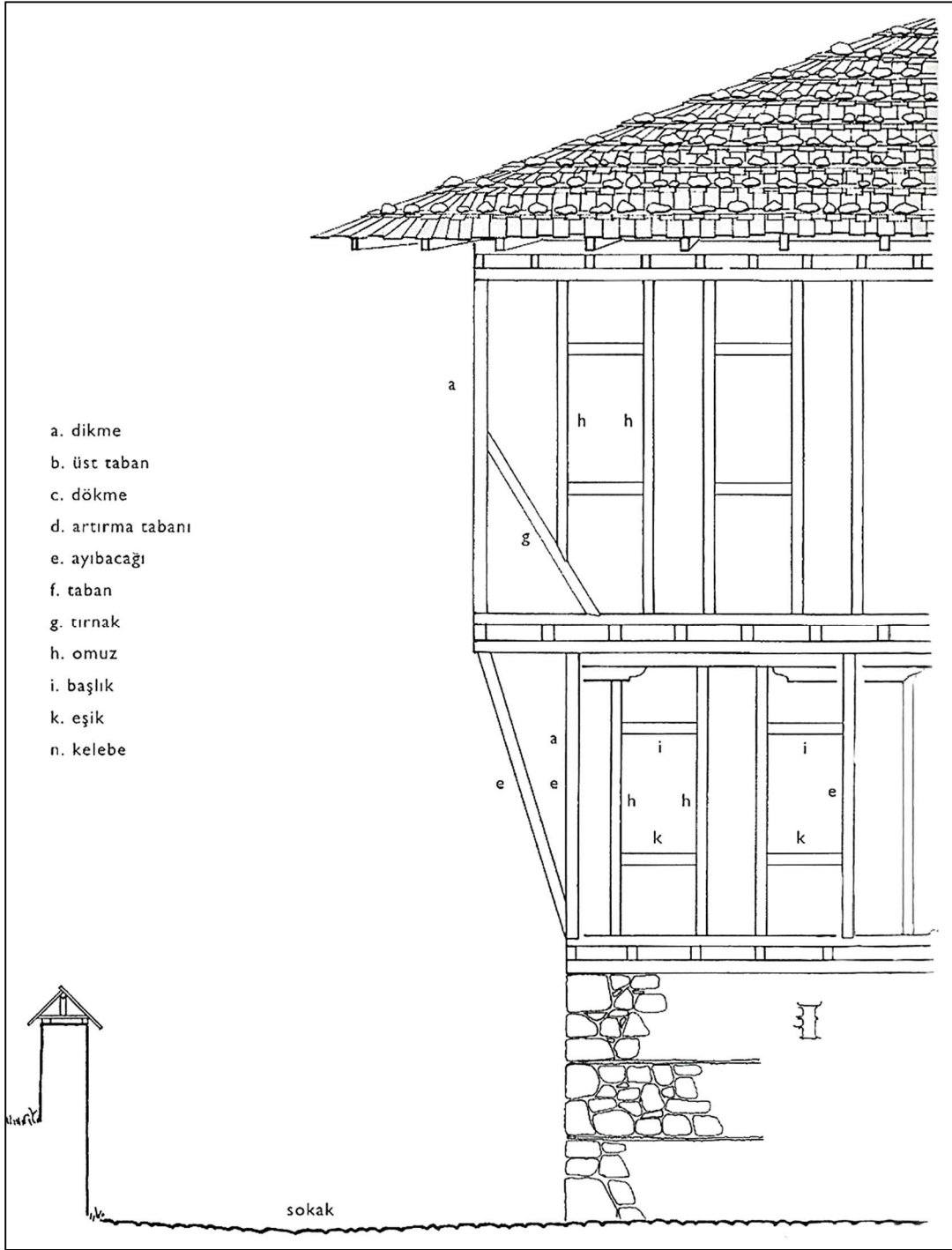

Şekil 3. 8: Taş dolgulu ahşap karkas sistem. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 9: Tuğla dolgulu ahşap karkas sistem. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutta uygulanan ahşap iskelet, ince kesitli düşey ahşap elemanların sık kullanıldığı bir sistemdir. Bu sistemde alt ve üst yatay elemanlar, 12x12 – 20x25 – 25x25 cm boyutlarında; dikey elemanlar ise 12x12 – 15x15 – 20x20 cm boyutlarındadır. Dikmelerin arası 1 m ile 5 m arasında değişir. İki dikme arasına 60° ile 45° arası açılarda payandalar yerleştirilerek iskelet tamamlanır (Altun, 2008) (Şekil 3.10).

Şekil 3. 10: Ahşap iskelet sistemi. (Günay,2002).

İskelette oluşan boşluklara yukarıda bahsedildiği gibi farklı malzemelerle dolgu yapılmaktadır. Dolgu sırasında yapının dış etkilerden korunmasına özen gösterilir. İzolasyon için iskelete ilave dolgular yapılmaktadır. Dolgu ve kaplamanın içte ve dışta estetik bir görünüme sahip olmasına önem gösterilir.

3.1.1.3. Duvarların kaplanması

Geleneksel konutta duvarlar katı esaslı ve sıva esaslı olmak üzere iki farklı şekilde kaplanmaktadır.

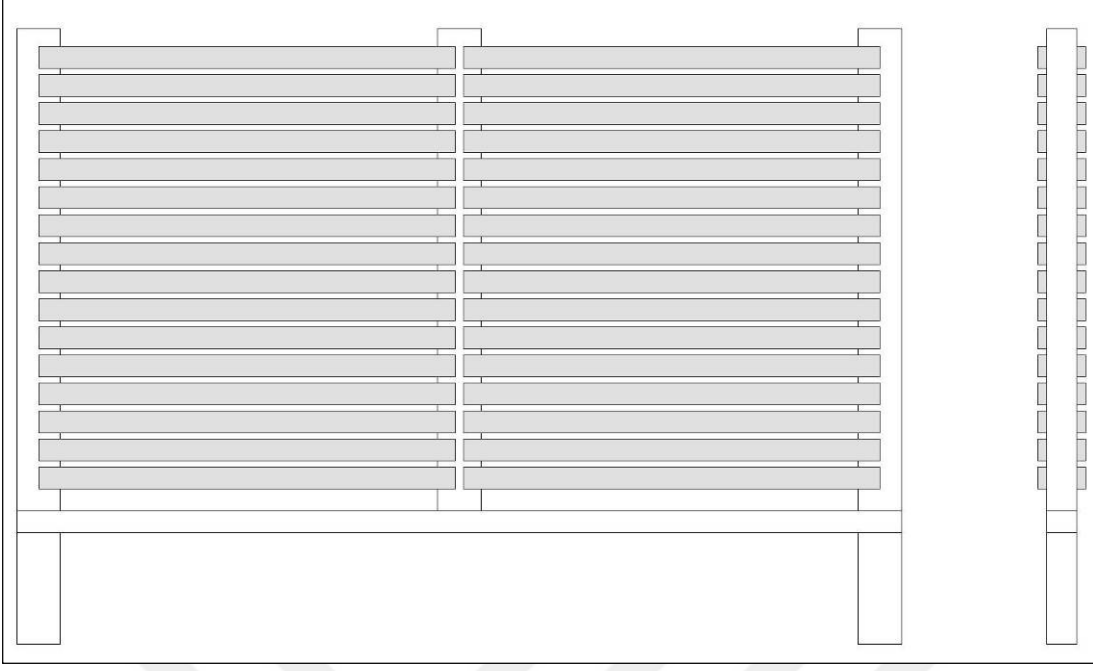
a- Katı esaslı kaplama

Ahşap karkas arası dolgu yöntemi ile yapılan duvarlarda, kaplama malzemesi olarak ahşap kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3.11). Dışta parçaların üzerinde geçmeler oluşturularak kaplamaların birbirini tutması sağlanırken aynı zamanda konut dış etmenlere karşı korunmaktadır. Ahşap kaplamanın bir başka birleşim detayında ise iki sıra arasında parçalardan birine aç verdirilerek üst üste bindirme tekniği uygulanır.

Şekil 3. 11: Ahşap kaplama. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

18. Yüzyıldan itibaren ahşap karkas duvarlarda bağdadi kaplama tekniği uygulanmaya başlanmıştır. Duvarların dış yüzeyinde ahşap kaplama uygulaması devam ederken içerde bağdadi kaplama tekniğine geçilmiştir. Bu teknikte karkas dolgu üzerine ahşap çitalar aralıklı olarak çakılmakta ve üzeri kireç harcıyla sıvanmaktadır (Şekil 3.12).

Şekil 3. 12: Bağdadi çita uygulaması. (Başlılar Altun, 2008'den esinlenilerek çizilmiştir.)

Bağdadi uygulanırken; 10x12 cm kesitli dikmelerin arasına 2.5-3.5 cm eninde ve 1.5-2 cm kalınlığında çıtalar içten ve dıştan 1.5-2 cm aralıklarla yerleştirilir (Şekil 3.13). Oluşturulan bu sistemin üzeri harçla kapatıldığında çıtalar tırnak vazifesi görerek harcı tutar (Tayla,2008).

Şekil 3. 13: Bağdadi kaplama. (KUDEB fotoğraf arşivi).

b- Sıva esaslı kaplama

Geleneksel konutta duvarların sıvanması içte ve dışta farklılık gösterebilmektedir. Dışta bazı durumlarda yapının strüktürünün görünmesi tercih edilse de içte her zaman bir sıva vardır. Sadece ahır, ambar, depo gibi yerlerde sıva yapılmaz. Duvarlarda kullanılan malzemenin türüne göre sıvalarda farklılık göstermektedir. Kerpiç duvarlarda çamur harcı kullanılarak sıva yapılırken; taş duvarlarda çamur harcı, horasan harcı, kireç harcı ekonomik duruma göre kullanılmıştır (Şekil 3.14). Ahşap dolgulu duvarlarda ise sıva, kıtıklı kireç harcından yapılır. Bağdadi kaplama yöntemi ile uygulanan sıvada tavana kavis verme işlemi de bu şekilde uygulanır.

Şekil 3. 14: Toprak harç kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Sıva işleminde, birkaç gün arka arkaya mala ile iyice sıkılaştırma yapıldıktan sonra düz bir yüzey elde edilir. Üzeri ise mermer kireç veya alçı ile ince bir tabaka halinde kaplanır. Sıva yüzeyi bazı durumlarda ince parçalarla bölümlere ayrılır. Bu bölümler kitabeler ve kalem işleri için kullanılmaktadır. Yüzeyde kullanılan parçalar 0.5-1 cm yüksekliğinde zarif bir işçilikle yapılır. Duvarda sıva üzerine suluboya ve kalemkari nakışlar uygulandığı da görülmektedir (Eldem,1987).

Yapım sürecinde sıva, en son işlem olarak yapılmaktadır. Binanın strüktürünün oturması beklenir. Kapı ve pencereler takılıp, pervazlar yerleştirildikten sonra sıva işine başlanır. Böylece sıvanın uzun ömürlü olması amaçlanır.

3.1.2. Döşeme

Geleneksel konutta döşemeler; mekana zemin oluşturan, planın üzerinde yükseldiği yapı elemanlarıdır. Mekanı kullanıcı davranışlarına göre ayıran seki ve oturma birimi olan sedir de döşeme ile birlikte çözülmektedir. Döşemeler, kullanılan malzeme türlerine göre toprak ve ahşap döşemeler olmak üzere ikiye ayrılır.

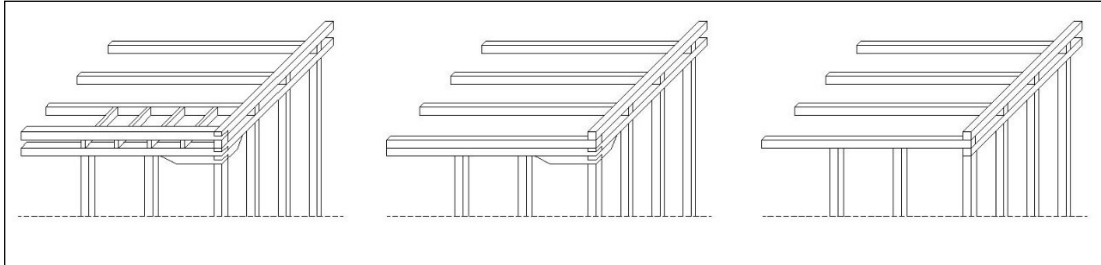
3.1.2.1. Toprak döşemeler

Toprak döşemelerin en basit uygulaması, doğrudan zemindeki toprağın düzeltilmesi ve bu şekilde kullanılması ile elde edilir. Bu yöntem daha çok Orta ve Güney Anadolu Bölgelerinde uygulanmıştır. Fakat toprağın yalın halde bırakılıyor olması, çabuk bozulmasına yol açar. Bunu engellemek için ak toprak denilen beyaz bir toprakla 6-8 cm kalınlığında, cilalı bir üst tabaka oluşturulur. Bazı bölgelerde bu zemin üzerine beyaz kireçle boyama yapıldığı da görülmektedir.

Toprak döşemelerde zeminin sıkılaştırılarak; çamur, kireç harcı veya horasan harcı yardımıyla taş ve pişmiş toprakla kaplandığı uygulamalar da mevcuttur. Konutun alt kat odalarında veya yazlık evlerin odalarında kullanıldığı gözlemlenmektedir (Küçükerman,1996).

3.1.2.2. Ahşap döşemeler

Geleneksel konutta en yaygın olarak kullanılan döşeme tipi ahşap döşemelerdir. Zemin katlarda sıkıştırılmış toprak üzerine oturtulan ahşap taşıyıcılara çakılarak uygulanmıştır. Üst katlarda ise ahşap kirişlemeli döşeme üzerine ahşap kaplama yapılmıştır (Şekil 3.15 – Şekil 3.16). Kaplama tahtaları 2-3 cm kalınlığında ve 18-25 cm genişliğinde olmaktadır (Şekil 3.17).

Şekil 3. 15: Döşeme uygulama tipleri. (Coşkun,2013). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Şekil 3. 16: Döşeme kirişlemesi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 17: Döşeme kirişlerinin üzerine kaplama tahtalarının çakılması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Ahşap kirişlemede, kirişler kullanılacağı mekanın önemine göre yuvarlak yada düzgün biçimle ağaçlardan seçilmektedir. Kirişlerin 30-50 cm aralıklarla dizildiği fakat daha geniş mekanlarda bu mesafenin azaltılarak, daha güçlü bir taşıyıcı sistem oluşturulduğu görülür. Döşeme kirişlerinin altı genellikle ahşapla kapatılmıştır. Bazı ikincil mekanlarda ise kaplama yapılmadan nervürlü bırakılabilmektedir (Kahraman,1997) (Altun,2008) (Şekil 3.18- Şekil 3.19).

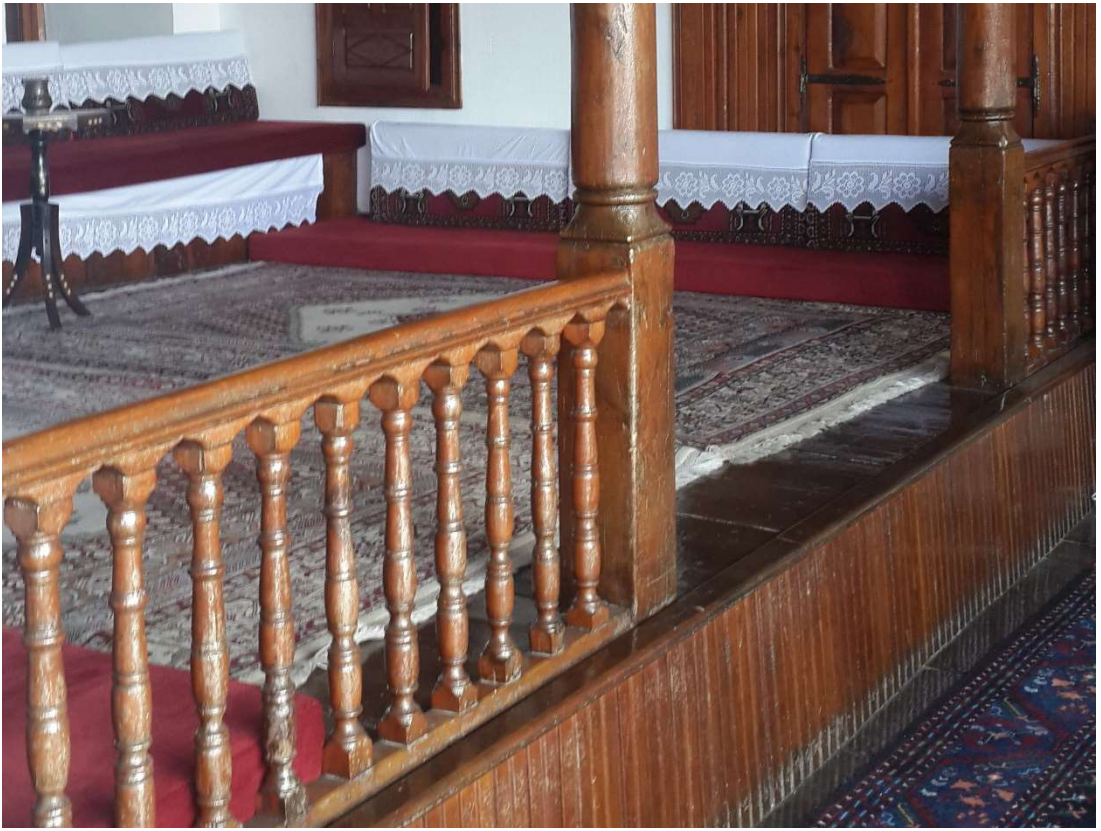

Şekil 3. 18: Nervürlü döşeme örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 19: Döşeme üzeri ahşap kaplanması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutta kullanıcının mekan içindeki davranışı, döşemenin biçimlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Sofa ve oda arasındaki ilişki, sekinin döşemenin bir parçası olarak oluşması ile sonuçlanır. Bir ortak alan olarak kullanılan sofadan kişisel mekana geçerken bir geçişe ihtiyaç duyulmuştur. Odanın giriş kısmı kapı ve dolapla birlikte çözülerek sofa ile aynı kotta kalır. Oturma kısmında ise döşeme 20 cm kadar yükseltilerek seki üstü ismini alır (Şekil 20). Böylece yaşam alanı özelleşir. Geçiş ve hizmet alanı olarak kullanılan giriş ise seki altı ismini alır. Zeminde yapılan bu ayırım; mekan içinde araya kafes, parmaklık gibi bölücüler yerleştirilerek kuvvetlendirilir.

Şekil 3. 20: Parmaklık kullanılarak ayrılan seki uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Seki üstünde yer alan sedirler, döşemenin devamı olarak mekanda oturma işlevini tanımlar. Ahşap malzemenin üzerine yumuşak örtü ve minderler konularak rahatlık sağlanır. Bazı durumlarda oturma yeri kapaklı düşünülerek altı depolama olarak kullanılmıştır.

Sedirler, iklim özelliklerine göre mekanda farklı biçimler almışlardır. Sıcak iklimlerde ve yazlık evlerde zeminden koparılarak minderin altından hava sirkülasyonu sağlanması amaçlanır. Soğuk iklimlerde ise minderin altı kapatılarak

ısının oda içinde tutulması sağlanmıştır. Sedirler seki üstünden 35-45cm yüksekliğinde ve 70-105 cm genişliğinde yapılır (Şekil 3.21). Bu genişliğin belirlenmesinde oturma eyleminin şekilleri belirleyici rol oynar (Aslan,2012).

Şekil 3. 21: Döşemenin oturma elemanı sediri oluşturması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Sedirin mekan içindeki yerleşiminde dış çevre ile ilişki göz önünde bulundurulur. Pencere ve cumbalar oturma işlevini kendi önünde toplar. Böylece sedirler kenara çekilirken, orta mekan odanın farklı işlevli kullanımları için uygun hale gelir (Şekil 3.22).

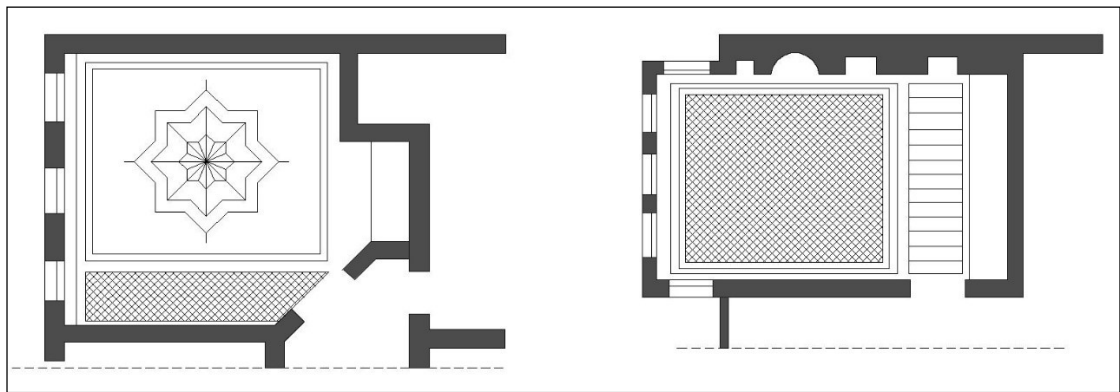

Şekil 3. 22: Pencere sedir ilişkisi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

3.1.3. Tavan

Tavanlar, geleneksel konutta mekanı tamamlayan öğelerdir. Plan yerleşimleri tavanı biçimsel olarak etkilerken, mekanın atmosferini güçlendiren etki de tavanla sağlanmaktadır. Geleneksel konutta oda, insan elinin erişebildiği ve erişemediği alan olmak üzere ikiye ayrılır. Üst kısımda yer alan tavanlar, erişim alanı içinde olmayan fakat gözle görülebilen geniş bir alana sahiptir. Oda içinde döşemenin sade ve yalın hali ise tavanın özenli ve gösterişli bezemelerini ön plana çıkarmaktadır.

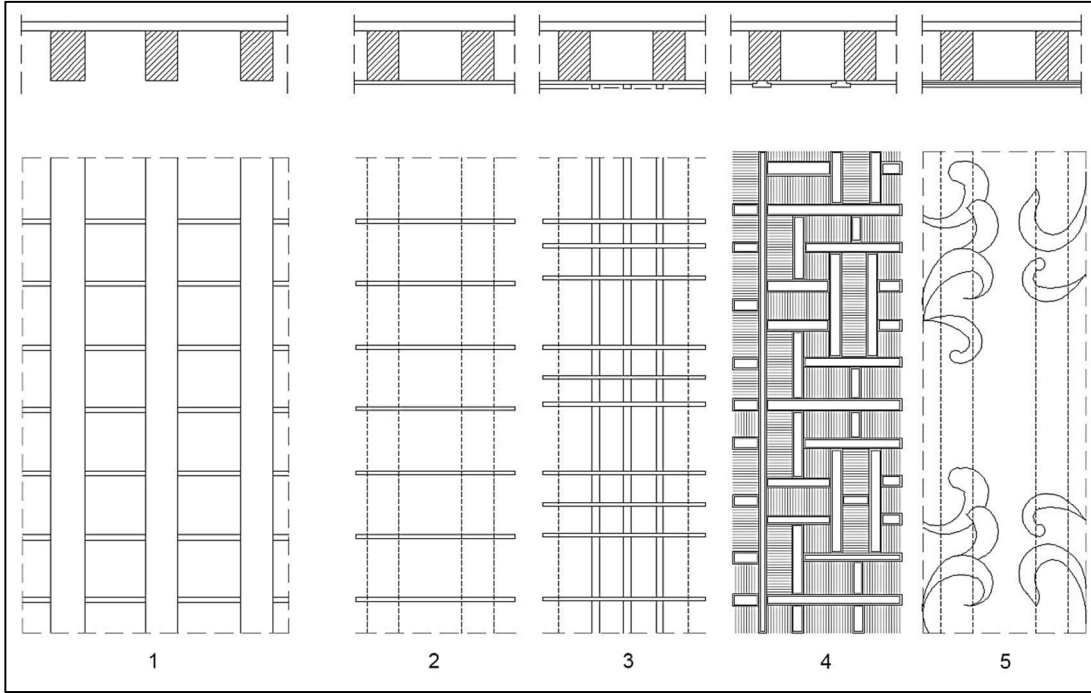
Tavanın biçimlenişi genellikle kare yada kareye en yakın şekillerde çözülür (Şekil 3.23). Topografya durumuna göre bu kurala uymayan odalarda mevcuttur. Böyle durumlarda merkezde dik açılı formlar oluşturulurken kalan kısımlarda süslemeler yapılarak tavan tamamlanır.

Şekil 3. 23: Tavanları kareye tamamlama eğilimi. (Küçükerman ve Güner,1995). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Tavanın oluşumunda evlere göre hatta odalara göre farklılıklar görülebilmektedir. Kullanıcının sosyal ve ekonomik durumu tavan biçimini etkilemektedir. Odayı

kullanacak kişilere göre de aynı konut içinde farklı tavan uygulamalarına rastlanır (Küçükerman,1996) (Şekil 3.24).

Şekil 3. 24: Geleneksel konutta tavan kaplama şekilleri; 1. Kaplamasız, 2. Düz kaplama, 3. Çıtalı kaplama, 4. Geçmeli kaplama, 5. Kesintisiz ve boyalı kaplama. (Küçükerman ,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Geleneksel konut tavan uygulamalarında farklı yöntemler kullanılmıştır. Küçükerman (1996) bunları önem sırasına göre; kaplamasız, düz kaplamalı, çıtalı, geçmeli ve kesintisiz boyalı olmak üzere beşe ayırır.

En yalın ve basit tavan tipi kaplamasız tavanlardır. Döşeme kirişleri tamamen açıkta bırakıldığı için taşıyıcı sistem olduğu gibi görünmektedir. Bu sebeple ters tavan diye adlandırıldığı da olmuştur. Ahır, kiler benzeri mekanların tavanlarında uygulanmakla birlikte; ekonomik durumu iyi olmayan ailelerde günlük yaşamın geçtiği odalarda da kullanıldığı görülmüştür (Şekil 3.25).

Şekil 3. 25: Kaplamasız tavan. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Düz kaplamalı tavanlarda, döşeme kirişlerinin altı küçük ahşap parçalarla örtülmüştür. Bu uygulamada kirişlerin üzerine 5x5 cm ölçülerinde kadranslar yerleştirilerek, 1,5 cm yüksekliğinde düz ahşap parçalar kadrana monte edilmektedir. Üzerine de cila yada boya sürülerek daha kalıcı olması amaçlanmıştır. Kolay uygulanması ve ekonomik olması sebebi ile daha az öneme sahip mekan ve odaların tavanlarında bu uygulama kullanılır (Şekil 3.26).

Şekil 3. 26: Düz kaplamalı tavan. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutta yaygın olarak kullanılan tavan tipi, ıtalı kaplamadır. nce düz kaplamada olduğu gibi döşeme kirişlerinin üzerine 0.6-1.5 cm kalınlığında ahşap kaplamalar çakılır. zerine ise yarım daire kesitli ıtalardan çeşitli şekillerde süslemeler yapılmaktadır. Geometrik düzende 30°-40°-60° aılar ile kullanılan çıtalar, zengin desen çeşitliliği oluşturmuştur (Şekil 3.27- Şekil 3.28). Ayrıca doğal ahşap halinde bırakılan kaplamanın yanısıra farklı renklerde boya uygulaması yapılarak tavanda daha estetik bir görünüm sağlandığı da görülmektedir. Bu hali ile boyalı ıtalı tavanlar gösterişli odalarda kullanılmıştır (Şekil 3.29).

Şekil 3. 27: ıtalı tavan rneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 28: ıtalı tavan rneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 29: Çıtalı tavan örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geçme kaplamalı tavan tipi; işçiliği zor ve maliyeti yüksek bir uygulamadır. Bu sebeple daha çok özenli konutlarda tercih edilmiştir. Döşeme kirişlerinin alt yüzünün birbirlerine geçmeli olarak birleşen küçük ahşap parçalarla kaplanmasıyla oluşmaktadır (Şekil 3.30).

Şekil 3. 30: Geçme tavan örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kesintisiz ve boyalı kaplama tipinde, döşeme kirişlerinin üzeri tek parça bir malzeme ile kaplanmaktadır. Bu iş için genellikle bez dokuma yada alçı kullanılmıştır. Böylece tavanda yekpare bir yüzey oluşturulur. Daha sonra ise üzerinde boyama ile çeşitli süslemeler yapılmaktadır. Bu uygulama çok zahmetli ve maliyetli olduğu için çok sık kullanılmamıştır (Şekil 3.31-Şekil 3.32).

Şekil 3. 31: Boyalı tavan örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 32: Konkav tavanda uygulanan boyama detayı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel Konutta tavan, mekan ile uyum içinde bütünlüğü tamamlayan bir yapı elemanı olarak kabul edilmiştir. Fakat zaman içinde mekandan soyutlanarak ayrı bir süsleme ve gösteriş yüzeyi olarak kullanılmaya başlamıştır. Tavanda gösteriş; kenar bordürlerinin artırılması, konkav şekillendirilmesi veya göbek kullanımıyla sağlanır (Şekil 3.33). Tavan göbekleri genellikle dörtgen veya altıgen şekillerde barok üslupla uygulanır. Etrafında ise yine barok üslup gereği yaprak, çiçek tasvirleri yapılmıştır. Göbekler bazı durumlarda ise konkav kesitli veya kubbe şeklinde yapılmıştır. Kubbe

göbekler, varlıklı ailelerin evlerinde ve başodalarda kullanılır. Tavan göbeklerinin etrafında kalan kısımlarda ise çıtalar ile çeşitli geometrik şekiller oluşturulur (Şekil 3.34).

Şekil 3. 33: Tavan kenarlarının bağdadi yardımıyla konkav şekillendirilmesi ve göbek kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 34: Göbek uygulaması detayı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Tavan uygulamalarında kullanılan geometrik çözümlerin, İslam sanatının etkisi altında olduğu görülmektedir. Tavanda kullanılan renklere ise dönemlere göre farklılıklar gözlenmiştir. Sedad Hakkı Eldem bu konu ile ilgili şöyle der;

Tavanlar daima boyalıdır. 18. yüzyıla kadar kuvvetli ve kontrastlı renkler tatbik edilmiş, kubbe ve göbek kısımları çoğu zaman altın tezhip yapılmıştır. Baroklaşma ile renkler de pastelleşmiş, satırlar ince çiçek tasvirleri ile bezenmiştir. Bundan sonra degrade renkler moda olmuş ve bir süre bu şekil devam ettirilmiştir. Ampir tarzında daha sade ve az farklı renk kombinezonları tercih edilmiştir. (Eldem, 1987, s.106)

3.1.4. Pencere

Pencereler, geleneksel konutta dış çevre ile olan iletişimi sağlamaktadır. İnanışları gereği iç mekanda korunaklı bir yaşam süren bireyler, pencere yardımı ile dışa açılmaktadır. Odaya ışık sağlanması, havalandırma, yağışlara karşı mekanı koruma ve gürültüyü önleme pencerenin üstlendiği işlevlerdir. Zaman zaman daha fazla ışık ve havalandırma sağlayabilmek için pencereler cephede ileriye doğru alınarak cumba benzeri çıkımların oluşumu sağlanmıştır. Bu durumlarda pencerenin hareketinin planı ve mekan oluşumunu etkilediği de görülmektedir (Şekil 3.35).

Şekil 3. 35: Pencere ve mekan hareketi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Pencere boyut ve yerleşimlerinde, konutun yapım sürecinde de kullanılan standartlaşma göze çarpmaktadır. 19. yüzyıla kadar iki katlı yapılan pencerelerde alttaki pencere açılırken, üstteki pencere sabit tutulmuştur. Pencerelerin genişliği 80 cm, yükseklikleri ise 120-150 cm civarındadır. Bu ölçüler farklılıklar gösterse de hiçbir zaman 1 metre genişlik ile 2 metre yükseklik boyutlarını aşmaz (Eldem,1987).

Pencerelerin arasındaki duvar genişliği genellikle pencere genişliğinin yarısı kadardır. Pencerenin yerden yüksekliği ise olabildiğince az tutulmuştur. Oturma

elemenin pencere kenarında konumlandırılması ve yere yakın oturma şekli pencerelerin yüksekliğini belirlemiştir. Böylece oturan bir bireyin rahatça manzarayı görmesi amaçlanmıştır (Şekil 3.36).

Şekil 3. 36: Pencere ve oturma ilişkisi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kullanıcının mekandaki davranışı gözetilerek; ölçülerde yapılan standartlaşma ile birlikte geleneksel konutta pencerelerin sayı ve büyüklüklerinin katlara, odalara ve hatta iklime göre farklılık gösterebildiği de görülmektedir. Alt kat pencereleri, olabildiğince küçük ve kapanabilir şekildedir. Mahremiyet olgusu gereği pencereler kafeslerle korunmuş ya da kepenk uygulaması yapılmıştır. Üst kat pencereleri ise daha büyük boyutlarda ve fazla sayıdadır. Pencereler özellikle en uygun manzaraya bakacak şekilde yerleştirilir (Küçükerman,1973).

İklim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, ılıman iklim bölgelerinde odalarda ortalama 2-8 adet pencere kullanılmaktadır. Büyük ve önemli odalarda bu sayının 15-20'ye kadar çıktığı görülebilmektedir. Karasal iklim bölgelerinde ise daha az sayıda ve küçük boyutlarda pencereler kullanılmıştır. Pencerelerin yönünün bahçe ya da iç avluya bakması sağlanarak dış etkilerden koruma amaçlanmıştır.

Pencereler malzemelerine göre ahşap ve alçı pencereler olmak üzere ikiye ayrılır. Ahşap pencerelerde bölgeler göre farklı ağaç türleri kullanılmıştır. Doğrama; meşe gibi sert ağaçlardan yapıldığında 30 mm eninde, çam ve benzeri yumuşak ağaçlardan yapıldığında ise 45 mm eninde tutulmuştur. Pencerelerin daha kolay taşınabilmesi ve açıldığında mekanda yer kaplamaması için doğramalar iki kanattan meydana

getirilmiştir. Her kanatta yatay kayıtlar oluşturularak pencere karelere bölünmektedir. Alçı pencerelerin kullanımı, ahşap pencerelere göre daha azdır. Genellikle tepe pencerelerinde uygulanırlar (Şekil 3.37). Alçı pencerelerde oluşturulmak istenen şekil, kalıplar yardımı ile belirlenir. Daha sonra bu kalıplara alçı dökülmesi ile çeşitli biçimlerde pencereler elde edilir. Pencerelere göre cam kullanımı da farklılık göstermektedir. Ahşap pencerelerde, 19. yy. 'a kadar cam kullanımı görülmemiştir. Bu tarihe kadar büyük levha camların üretimi mümkün değildir. Bu sebeple ahşap pencereler kepenkler ile birlikte kullanılmıştır. Alçı pencereler ise daha küçük boyutlarda olduğu için şişirme usulü parça camlar kullanılabilmektedir.

Şekil 3. 37: Ahşap pencere ve üzerinde alçı tepe penceresi kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Pencereyi oluşturan elemanlar kasa ile birlikte; kepenkler, kafesler veya parmaklıklardır. Pencerenin yapısı gereği birlikte ele alınmaktadırlar. En dışta yer alan kepenkler; henüz camın kullanılmadığı zamanlarda mekanın güvenliğinin sağlanması, ısı değişimlerine ve yağışlara karşı mekanı korumak için kullanılmıştır. Aynı zamanda açılıp kapanabilir olmaları cepheye hareket getirmiştir (Şekil 3.38). Kepenkler genellikle sarıçam gibi sert ve dayanıklı ağaçlardan yapılmakla birlikte, bazı durumlarda saçıtan yapıldığı da görülmektedir. Ağaçtan yapılan kepenklerde, masif ahşap veya aynalı sistem kullanılır. Masif ahşabın dönmesini engellemek için arkasına iki yada üç kuşak çakılmakta, menteşelerde bu noktalardan bağlantı yapılmaktadır. Gösterişli örneklerde ahşap üzerine oyma ve boyama teknikleri uygulandığı da görülmüştür. Kepenklerin dışa doğru açılması, sabitlenmesi ihtiyacını da meydana getirmiştir. Bu sebeple kepenk ve sövelere monte edilen kancalar yardımı ile kepenklerin açıldığında rüzgardan etkilenmemesi sağlanmıştır.

Şekil 3. 38: Ahşap kepenk kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kepenklerin açık olduğu veya kullanılmadığı durumlarda mekanın dışarıdan görülmesini engellemek için doğrama önünde kafes yada parmaklıklar kullanılmaktadır. Kafesler, dikdörtgen bir çerçeve içinde çapraz veya dik çıtaların 2-3 cm aralıklarla yerleştirilmesi ile meydana gelir (Şekil 3.39- Şekil 3.40). Kafes imalatında daha çok ince çubuklara ayrılarak kullanılan ıhlamur ağacı tercih edilir. Kafeslerin yüksekliği ortalama olarak pencere yüksekliğinin yarısı kadardır ve aşağı-yukarı hareket ettirilebilmektedir. Bazı kafes örneklerinde ise dışarıya doğru bombe yapılarak pencere önünde saksılar için alan oluşturulmuştur.

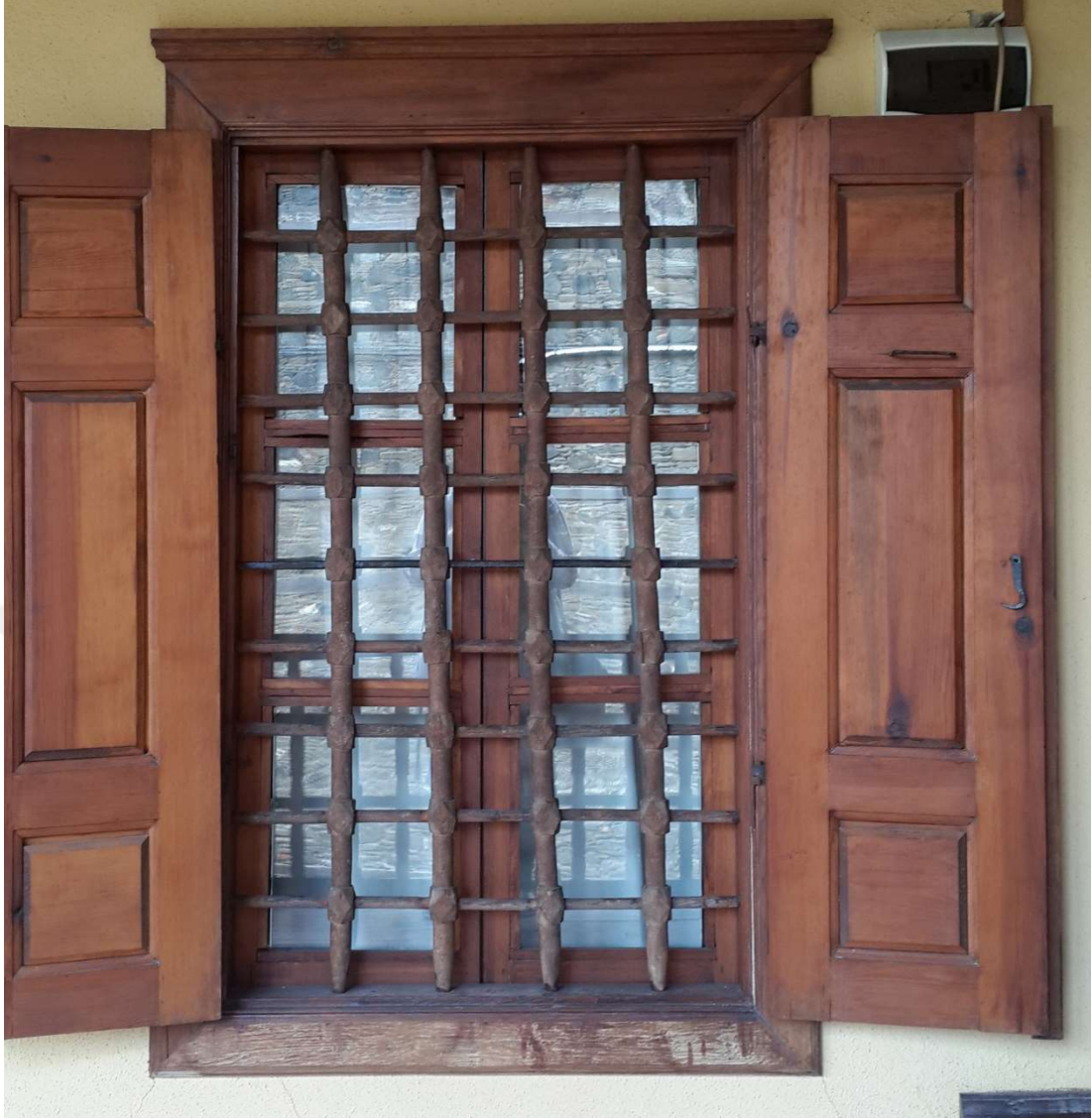

Şekil 3. 39: Kafes kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 40: Kafes kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kafes kullanılmadığı durumlarda, pencere ve kepenk arasında parmaklık kullanılmaktadır. Ahşap yada demirden yapılan parmaklıklar kafes ile aynı işlevi görmektedir. Demir parmaklık yapımında dikey parçalar, yataylardan daha kalın kesitli oluşturularak yatayların içinden geçmesi sağlanmıştır. Ahşap parmaklıklarda ise malzemenin kullanım kolaylığı ile işçilik ön plana çıkmış ve çeşitli örnekler verilmiştir (Şekil 3.41).

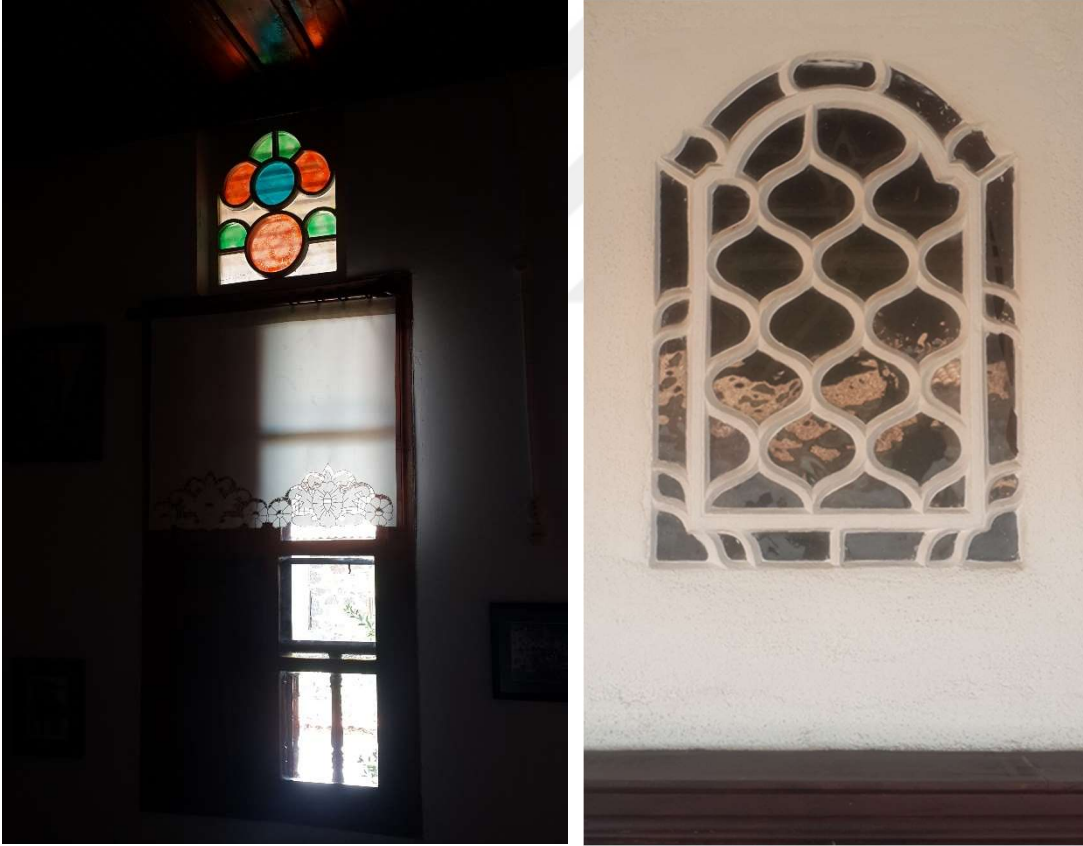

Şekil 3. 41: Ahşap parmaklık kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutta pencerelerin kepenkleri kapatıldığında mekana ışık sağlamak amaçlı tepe pencereleri kullanılmaktadır. Tavan yüksekliğinin fazla olduğu odalarda tepe pencereleri aynı zamanda daha iyi bir aydınlatma sağlamaktadır (Şekil 3.42). Ayrıca mekanın en gösterişli yapı elemanı olan tavanlar, tepe pencerelerinden gelen ışıkla birlikte oldukça etkileyici bir görünüme kavuşmaktadır. Kullanıcı erişiminin bittiği yer olarak belirlenen raf (sergen), tepe penceresinin başlangıç noktasıdır. Ahşap kasa içine alçı kayıtlarla, çift cam kullanılarak uygulanmaktadır. Dış cephedeki cam genellikle renksiz ya da beyazdır. İç camlar ise çeşitli renklerde yapılmaktadır. Bu farklı renk uygulaması mekanın kendine has bir renginin oluşmasını sağlar ve bir özelleştirme işlevi gördüğü söylenebilir (Şekil 3.43).

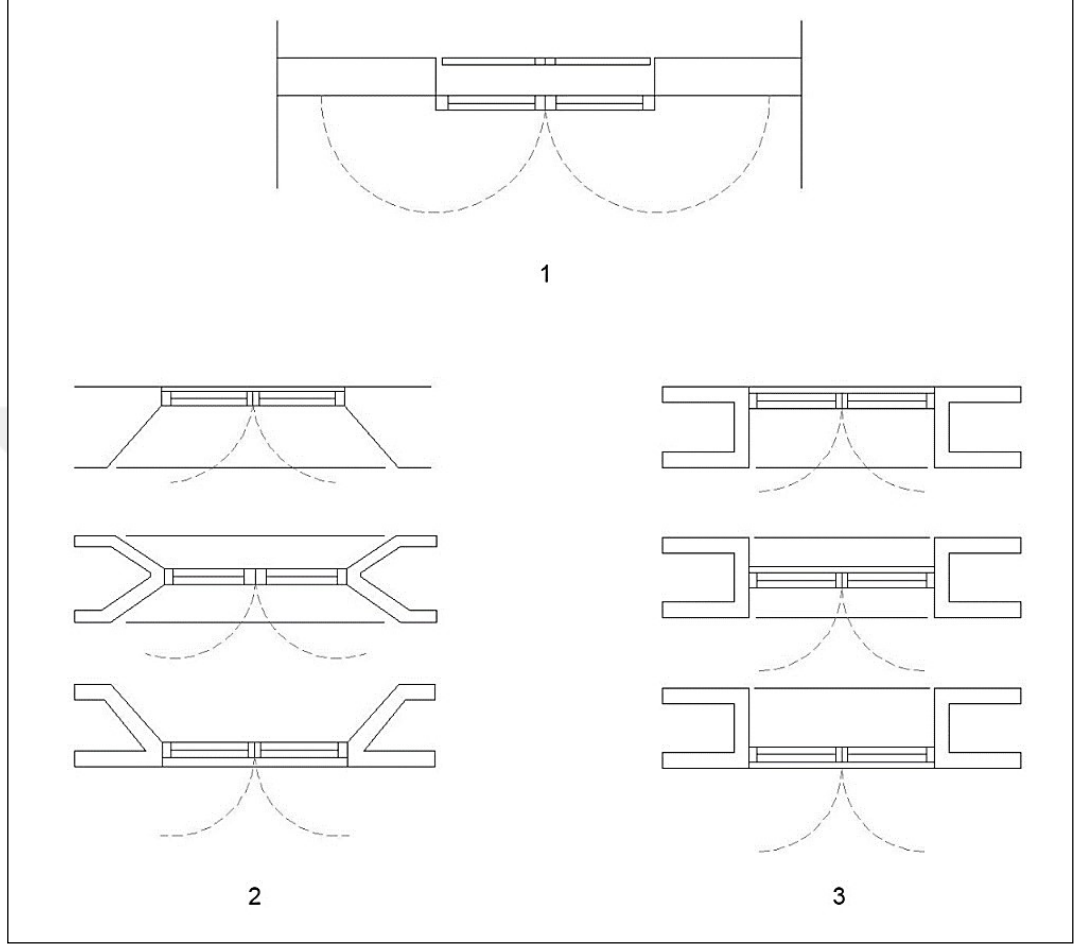
Şekil 3. 42: Tepe penceresi kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 43: Renkli ve saydam tepe penceresi kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Pencere yapımında her zaman kullanım koşulları ve yapı tipleri göz önünde bulundurularak farklı çözümler sunulmuştur. Örneğin, kalın duvarlarda pencereler dış yüzeye yakın yerleştirilmiştir. Böylece derinlik içinde bir kullanım alanı oluşturulmuştur. Duvarların pahlı yapılması ile de ışığın içeri daha fazla alınması

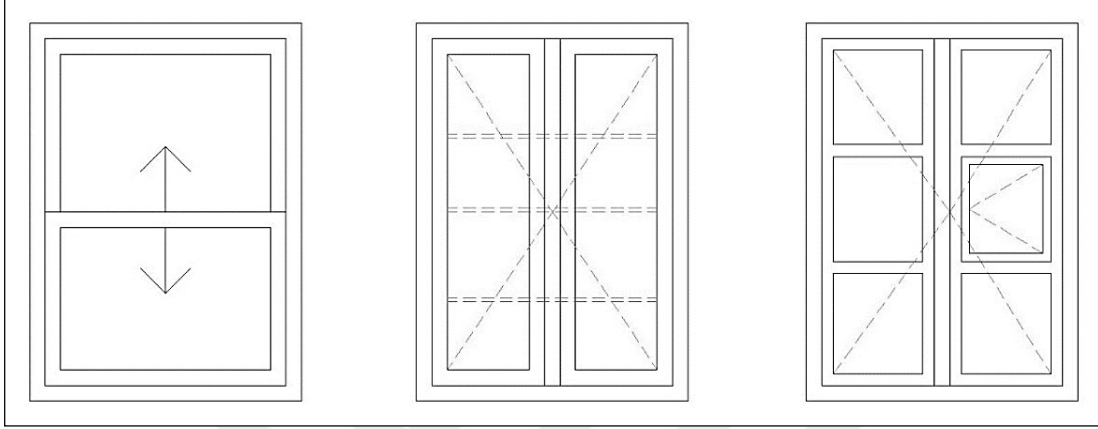
sağlanmıştır. İnce duvarlarda ise pencere iç yüzeye yakın yerleştirilmiştir. Böylece pencere açıldığında tam bir dönüş yapılarak pencerenin oda içinde yer kaplaması önlenmiştir (Küçükerman,1996) (Şekil 3.44).

Şekil 3. 44: Pencere duvar ilişkileri. 1. İnce duvar, 2. İncelen kalın duvar, 3. Kalın duvar. (Küçükerman ve Güner, 1995). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Pencerenin açılma türleri de koşullara göre farklılıklar göstermektedir. Sıcak iklim bölgelerinde sürme pencereler kullanılırken, soğuk iklim bölgelerinde iki kanatlı veya iç içe açılabilen daha fazla kanatlı pencereler kullanılmıştır. Küçükerman'a göre (1996) geleneksel konutta pencere açılım türleri üçe ayrılır. Bunlar; düşey menteşeli kanat, düşey çalışan kanat ve karma kanattır (Şekil 3. 45). Düşey menteşeli kanatlar, yanlardaki menteşelere bağlıdır. Kullanımının kolay olması sebebiyle oldukça yaygındır. Düşey çalışan kanatlarda, pencere kasasında bulunan kanallar yardımı ile aşağı yukarı hareket sağlanır. Genellikle üst kanat sabit tutulur ve alt kanat yukarı doğru kaldırılır. Bazı durumlarda ise pencere tamamen üst duvarın içine saklanır. Kanatların ölçüsü, pencere boyunun yarısı kadardır. Bu kanatlara sürme kanat da

denilmektedir. Kullanımı diğer açılım türlerine göre daha geç başlamıştır. Eldem'e göre (1987) sürme pencerenin geleneksel konuta girişi 17. yüzyılın sonlarındadır. Bir diğer açılma türü ise karma kanattır. Özellikle soğuk iklim bölgelerinde kullanılan bu yöntemde, bir kanat içinde bir veya daha fazla sayıda küçük kanat açılarak oda ısısının kontrol altında tutulması amaçlanmıştır.

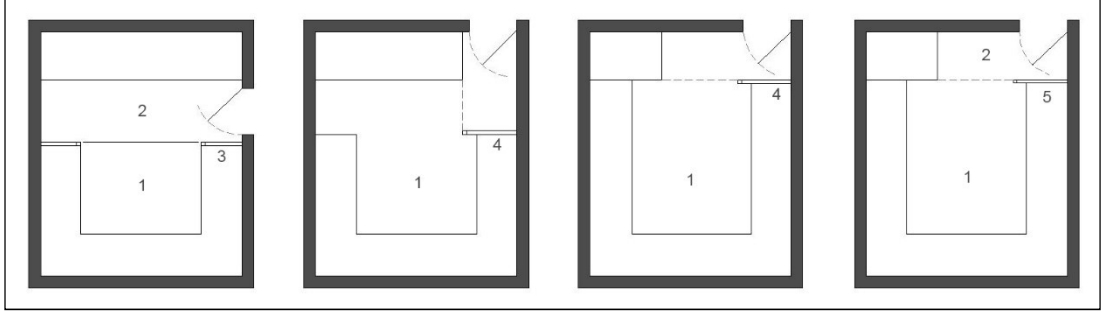

Şekil 3. 45: Pencere açılım türleri. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Geleneksel konutta pencereyi tamamlayan öğeler perdelerdir. Yazın ve kışın farklı perdeler kullanılmaktadır. Ailenin ekonomik durumuna bağlı olarak; üzeri kıymetli taşlarla, incilerle veya varakla süslü perdeler kullanılabilir. Genişliği pencereyi ve pencerenin bulunduğu duvarı tamamen kaplayan ölçülerdedir. Yüksekliğin belirlenmesinde ise oda içi tefrişat belirleyici olmuştur. Odayı tamamen dolaşan rafın hemen altından başlayan perdenin sedirin başladığı noktaya kadar uzatıldığı görülmektedir (Kahraman,1997).

3.1.5. Kapı

Geleneksel konutta kapı; bireyin mekana alınışında, bir geçiş işlevi görür. Kapının konum ve açılış yönü, kullanıcının mahremiyeti göz önünde bulundurularak belirlenir. Genellikle odanın bir köşesinden ve tek kapılı olarak yapılan girişte, kapı içeriye doğru açılır. Kapı açıldığında karşıda bir duvar, perde veya örtü kullanılarak; girer girmez mekanın içinin görülmesi engellenmiştir. Böylece birey, daha önce bahsettiğimiz seki altı mekanına giriş yapar. Oda içinde bulunan kullanıcı ise kapının açılışı ile bireyin odayı görmesi arasındaki sürede toparlanmak için bir süre elde etmiş olur (Şekil 3.46).

Şekil 3. 46: Oda girişinin denetlenmesi ve mahremiyeti sağlayan elemanlar: 1.Seki üstü, 2. Seki altı, 3. Parmaklık, 4. Girişi örten bölme, 5. Girişin dolabın bir parçası olarak ele alınması ve örtü bölmesi. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Oda girişinde kullanılan perdenin bir diğer amacı da oda sıcaklığının kontrol altında tutulmasıdır. Bu perdeler kenarları meşin çevrili özel kumaşlardan yapılmaktadır. Kullanım farklılıklarına göre kapı üzerine kaplandığı yada kapının önüne asıldığı da görülebilmektedir (Kahraman,1997).

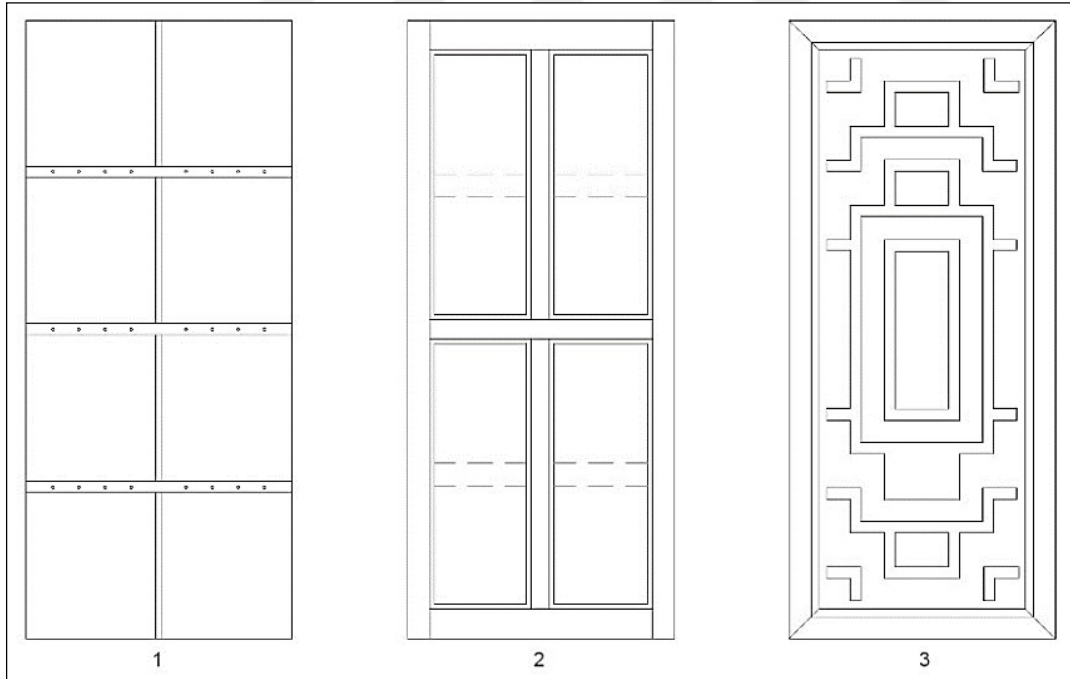
Kapılar sağladıkları işlevsel çözümlerin yanında, oda ile uyum içinde bulunmuşlardır. Kapıların dış yüzeyi yalın ve sade iken iç yüzeyleri odanın tefrişatına uygun olarak daha gösterişlidir. Ayrıca kapı ve çevresi oda öğeleri ile birlikte biçimlendirilerek mekanda bütünlük ilkesi sağlanmıştır (Şekil 3.47). Kapıda üst sınır, insan elinin erişebileceği alan olarak belirlenen ve odayı tamamen dolaşan raf ile belirlenir. Kapı kasası ise rafın bir devamı olarak yatay çizgiyi devam ettirir ve altta kapı pervazı bir çerçeve oluşturarak oda girişinde eşliğini tanımlar.

Şekil 3. 47: Kapı sınırları ve tefriş ilişkisi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kapıların boyutsal sınırları oda içi tefrişata uyum sağlarken, kapının konumu da odada bulunan dolapların kapıya uyum sağlamasını gerektirmiştir. Hatta dolap ve kapı odanın birlikte çözülen iki elemanı durumuna gelmiştir. Kapı açıldığında duracağı alan, dolap içinde yer bulmuş veya dolabın biçimlenmesinde farklılıkları meydana getirmiştir. Böylece bu ilişki girişin daha denetli hale gelmesine katkıda bulunmuştur.

Odaların sahip olduğu önem derecesi, kapının yapım şekillerini belirlemiştir. Az önemli odalarda kapı kanadı, iki geniş düşey ahşap parçanın üç yatay kuşakla sabitlenmesi ile oluşturulur. Kapının üstü düz veya kemer biçiminde geçilir. Daha önemli odalarda ise küçük ahşap parçalarının bir araya getirilmesi ile aynalı kanat meydana gelmiştir. Bu parçaların farklı geometrik şekillerde ve sayılarda birleşmesi ile çeşitli desenler oluşturulabilmiştir (Şekil 3.48-Şekil 3.49). Geleneksel konutta iç mekanda kullanılan kapıların yapımında demir çivi kullanılmamaktadır. Parçalar, geçme yöntemi ile birleştirilmiş ve köşelerde tahta çivi kullanılmıştır (Küçükerman,1996).

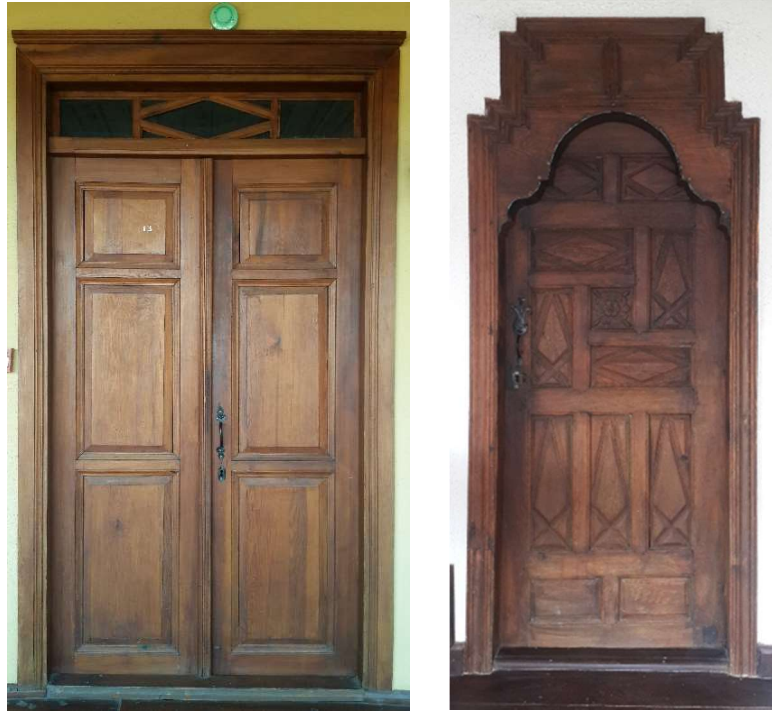

Şekil 3. 48: Kapı kanatlarının biçimlenişi : 1. Az önemli odalar 2. Önemli odalar 3. Çok önemli odalar. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Şekil 3.49: Önem durumuna göre üç farklı tipte oda kapısı örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kapılar; kasa, kanat ve madeni aksamdan oluşmaktadır. Genellikle tek kanatlı olan kapıların, çok önemli yapılarda iki kanatlı olarak çözüldüğü de görülmüştür. Bazı durumlarda ise tek kanadın ortasında bini kullanılarak çift kanat etkisi verilmektedir (Şekil 3.50).

Şekil 3. 50: Çift kanatlı ve tek kanatlı kapı kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kapı ölçüleri; çift kanatlılarda 110-140 cm, tek kanatlılarda 80-95 cm genişliğindedir. Yüksekliği ise 170-200 cm arasındadır. Kapı yüksekliği taşradaki evlerde daha basık olabilmektedir. Aynı şekilde konut içindeki servis mekanlarında da 160 cm civarı kapı yüksekliği kullanılmıştır.

Kapıların sofa tarafından girişlerine odanın önemine göre; kemer, pervaz veya taç şeklinde başlıklar yerleştirilir (Şekil 3.51 - Şekil 3.52). Başlık kullanımı ile mekana girişte kapının olduğundan büyük gösterilmesi sağlanmıştır. 18. yy'den itibaren kemerlerin yerini ampir ve barok üslupla süslenmiş üstlükler almıştır.

Şekil 3. 51: Kapı üzerinde başlık kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 52: Kapı üzerinde taç başlık kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

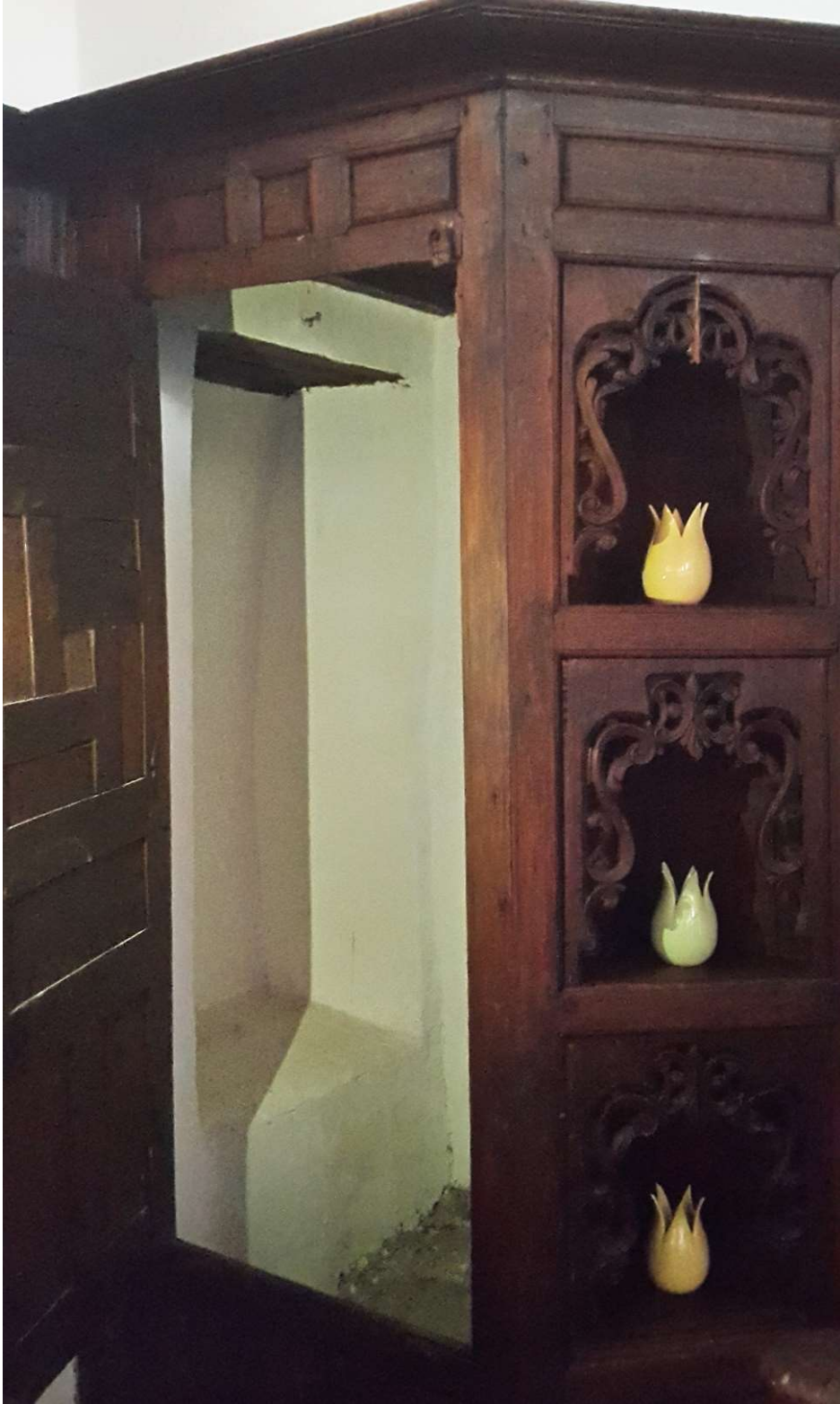
3.1.6. Dolap

Dolaplar; mekanda depolamayı sağlayan, açık ve kapalı kullanım alanlarına sahip yapı elemanlarıdır. Gün içinde birden fazla işlevi karşılayan odalarda bu değişim dolaplar ile sağlanır. Uyku vakti harici, yataklar dolap içindeki yüklüklerde saklanır. Yemek ihtiyacı için; sini, kap, kacak gibi malzemeler yine dolapta yer almaktadır. Ayrıca yıkanma gereksinimine karşı dolaplarda gusülhanede bulundurulmuştur. Böylece dolaplar; yeme-içme, yatma ve yıkanma ihtiyacına cevap veren, odayı tek birim olarak bir aile için yetecek standartlara ulaştıran yapı ögesi olmuştur. Dolabın temel işlevi de tüm bu ihtiyaçlar için gerekli araç gereci depolayarak korumak ve gün içinde mekanı oturma için uygun vaziyette tutmaktır (Şekil 3.53).

Şekil 3. 53: Dolap görünümü. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Dolapların en dikkat çekici işlevlerinden birisi muhakkak gusülhanedir. Bireyin yıkanma ihtiyacı, mahremiyet gereği oda içinde ve dolabın kapalı kullanım alanlarında çözülmüştür. Yatakların depolandığı yüklüğün alt bölümü gusülhane olarak düşünülmüştür. Yatakların dışarı çıkarılması ile tabanda iki kapak görünür ve kapaklar açılarak gusülhaneye ulaşılır (Şekil 3.54). Bu bölümde yıkanma için gerekli güğüm, bakraç gibi malzemeler saklanmaktadır. Gusülhane, sadece bir kişinin sığabileceği büyüklükte yapılmıştır. 60-80 cm derinliğinde ve 110 cm genişliğinde dolap ölçüleri kullanılır. Gerekli sıcaklığın sağlanabilmesi için genellikle arka odanın ocak duvarı ile aynı hizada tutulmuştur. Zemin tahtası ise eğimli yapılarak pis suyun bahçeye tahliyesi sağlanmıştır.

Şekil 3. 54: Gusülhane kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Dolapların kapalı kullanım alanı saklama işlevi görürken, açık kullanım alanları da hızla erişilecek malzemeleri depolamaktadır. Dolap üzerindeki çubukluk, kavukluk, testilik, peşkirlik, lambalık, cezvelik, fincanlık, tembel deliği gibi isimlendirilmiş

küçük nişler bulunur. Bu nişler sadece isimlerindeki işlevler için kullanılır ve sadece bu eşyaların sığabileceği büyüklükte yapılmaktadır. Daha sonraki dönemlerde bu nişlerin artarak bir vitrine dönüştüğü de görülmüştür (Şekil 3.55).

Şekil 3. 55: Niş kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

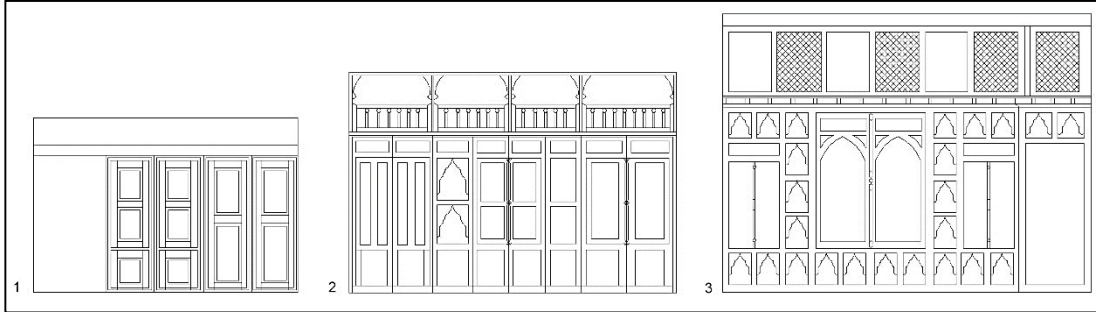
Açık kullanım alanlarından biri de iki oda arasında bulunan dönme dolaplardır. Haremlik ve selamlık duvarı arasında konumlandırılan, kadınların diğer bölüme geçmeden konuklara ikram göndermesini sağlayan bir çözümdür. İki yada üç raflı bu mekanizma ile dönme dolap bir servis elemanı işlevi görür.

Geleneksel konutta dolapların sınırını belirleyen öge, insan erişimidir. Bu doğrultuda dolapların üst sınırı, oda içinde pencere ve kapılarında bağlayıcısı olan raf-sergendir. Böylece dolabın tüm bölümlerinin rahatça kullanılması sağlanmıştır. Alt kısımda yoğun kullanılan eşyalar yer alırken, üst kısımda daha az kullanılan eşyalar yer almaktadır.

Dolaplar oda içinde konum olarak genellikle giriş ve ocak duvarında bulunmaktadır. Dolap ölçülerinin belirlenmesinde dolabın yeri ve depolanan eşyaların niteliği önem taşımaktadır. Örneğin; giriş duvarında yer alan dolaplarda derinlik, kapı kanadının

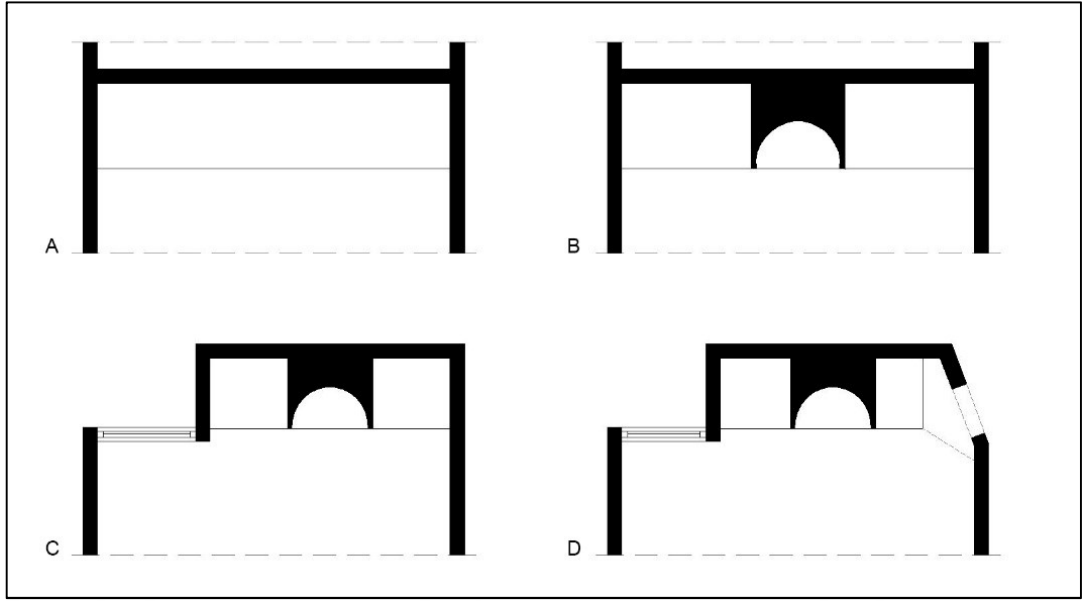
ölçüleri göz önünde bulundurularak ayarlanır. Dolap derinliği 75-80 cm aralığında, genişliği ise 130-150 cm civarındadır. Yatakların rahat konulabilmesi için yüklük, yerden 60-80 cm yüksekliğinde yapılmıştır. Yüklük dışındaki dolaplar daha dar ve raflıdır. Mutfak eşyalarının depolandığı alanlar 25-30 cm, diğer eşyaların depolandığı alanlar ise 40-50 cm civarındadır (Altun,2008).

Geleneksel konutta dolapların süreç içinde gelişerek, tavan yüksekliğine ve kullanım işlevlerine göre farklılaştığı görülür. Ancak alçak tavanlı odalarda dolap, döşeme ve tavan arasında yalın bir biçimde yer alır. Tavan yüksekliği arttıkça dolaplarda yüzeye uyum sağlamak ve yeni çözümler uygulanmaktadır. İlk aşamada duvar ve tavan arasındaki boşluğun ahşap bir levha ile kapatılması veya açık bırakılarak dolap üzerinde bir girinti oluşturması sağlanır. Bu alanlar kullanılarak ise tavan yüksekliğinden faydalanılması ve daha az öneme sahip eşyaların burada yer alması amaçlanmıştır. Boşluğun önüne parmaklıklar yerleştirilerek yarı açık bir depolama alanı elde edilmiştir. Son aşamada ise bu kısım tamamen kapalı bir kullanım alanına dönüştürülmüştür. Kapak veya kafesler kullanılarak görsel zenginlik sağlanması amaçlanmıştır (Küçükerman,1973) (Şekil 3.56).

Şekil 3. 56: Dolap çözümleri: 1. Yalın çözüm, 2. İşlevlere uygun süslemeli çözüm, 3. Çok süslemeli sergilemeye yönelik çözüm. (Küçükerman ve Güner, 1995). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Dolaplar, kapladıkları alan gereği odanın biçimlenişinin etkileyen en büyük yapı elemanlarıdır. Küçükerman'ın (1996) yapmış olduğu tasnife göre; dolap-duvar ilişkisi ve odanın kuruluşunda dolap konumları olarak iki bölümde dolap yerleşimleri ele alınmaktadır. Aşağıdaki şekillerde dolap duvar ilişkisini inceleyebiliriz (Şekil 3.57).

Şekil 3. 57: Dolap duvar ilişkisi. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

- A) İki duvar arası tek bir dolap olarak çözümlenmiştir.
- B) Duvar tam ortadan bölünmüş ve ortasında ocak düzenlenmiştir.
- C) Duvar bütünlüğü içinde dolaplar, ocak ve pencere yer almıştır.
- D) İki duvarın arası, çeşitli yapı öğeleri ve ocak ile bölünmüştür.

Aşağıdaki şekillerde ise odanın kuruluşunda dolap konumlarını inceleyebiliriz (Şekil 3.58).

Şekil 3. 58: Odanın kuruluşunda dolap konumları. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

- A) Dolaplı duvar yüzeyinin ortası bir geçit olarak düzenlenmiştir.
- B) Duvar yüzeyinin ortasından odaya giriş sağlanmış ve oda köşelerinde farklı çözümler uygulanmıştır.
- C) Dolap, her iki yandaki girişlerden dolayı ortada düzenlenmiştir.
- D) Dolap, bir yandan pencere ile diğer yandan da kapı ile çevrelenmiştir.
- E) Dolap, odaya giriş nedeniyle bir yana çekilmiştir.
- F) Dolabın bir yanı girişi sağlamak için daraltılmıştır.
- G) Odanın girişinin 40° bir yüzey ile düzenlenmesi, dolabın küçültülmesini gerektirmiştir.
- H) Oda girişi ve ocak, dolabın küçülmesine yol açmıştır.
- I) Bir duvarda iki yönlü dolap, diğer duvarda ise ocağın iki yan dolabı düzenlenmiştir.
- İ) Dolaplar, iki duvarda düzenlenmiştir. Dolap odanın birkaç duvar yüzeyine yayılmıştır.
- J) Dolaplar, odanın üç duvarında birden düzenlenmiştir.
- K) Dolaplar, sırt sırta ve bir bütün olarak düzenlenmişlerdir.
- L) İki duvar arasında her iki yöne dönük bir dolap düzeni kurulmuştur.
- M) İki duvar arasında, her iki yönden kullanılan dolap dizisi bulunmaktadır.
- N) İki duvar arasında, iki yöne dönük dolap dizisi ve geçit odaların birbiri ile bağlantılı olması, dolabın çözümünü de etkilemiştir.

3.1.7. Ocak

Oda içinde ısınma ve yemek pişirme ihtiyacı ocak ile sağlanmaktadır. Ocak, yapısı gereği mekanda ön plana çıkan bir elemandır. Fakat aynı zamanda diğer yapı elemanları ile de ilişki halindedir. Ocağın en dikkat çekici bölümü, yüzeyde dışa doğru çıkan davlumbazdır (Şekil 3.59). Duvar kalınlığının elverdiği durumlarda bu çıkıntı azaltılmaya çalışılsa bile biçimi ile her zaman belirleyici olmuştur.

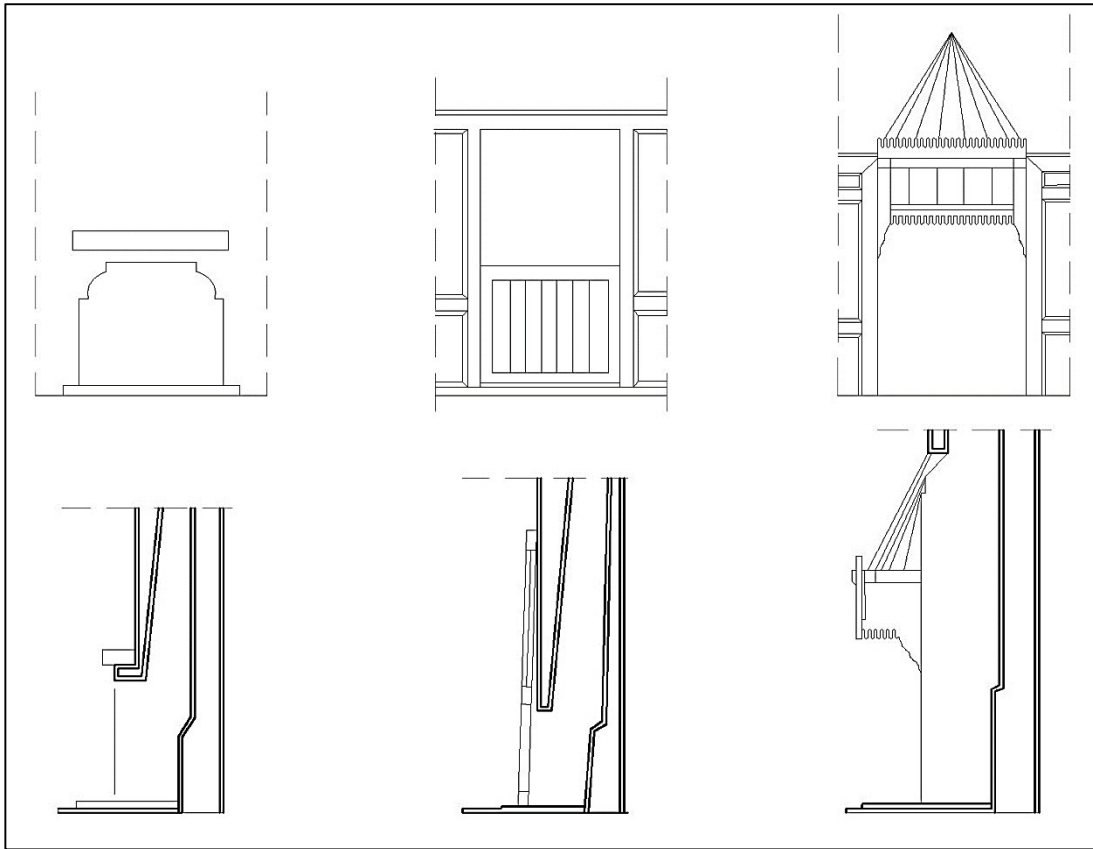
Şekil 3. 59: Davlumbaz örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Ocak, üstlendiği işlev gereği farklı bölümlere ayrılmıştır. Ateşlik adı verilen bölüm, yerden 10 cm yükseklikte yer alarak içinde odunların yakılması için düzenlenmiştir. Genellikle yarım daire şeklinde olan bu bölüm ısıya dayanıklı; mermer, doğal taş, tuğla gibi malzemelerden yapılmıştır. Ateşlik kısmının üzerine iki yandan ateşi kontrol altında tutabilmek için siperler yerleştirilir. Siperlerde alt kısımdaki malzemenin aynısı kullanılmaktadır. Davlumbaz ise en üstte yer alan bölümdür. Dumanın oda içinde dağılmasını engeller. Genellikle oyma tekniği ile süslenen ahşap yada alçıdan yapılmaktadır (Şekil 3.60). Davlumbazdan aşağı sarkan silindirik şeklindeki kısım ise yaşmak olarak adlandırılır. Yaşmak 10 veya 12 kıvrımlı dik konulmuş levhalardan oluşur. Davlumbaz kısmında ise külaha dönüşür.

Şekil 3. 60: Geleneksel konutta farklı ocak kullanımları. (1-2 :Niğdeli fotoğraf arşivi, 3: Ödemiş Müze Müdürlüğü fotoğraf arşivi).

Ocaklar, evlerin hatta odaların önem durumuna göre yalın veya gösterişli olmuştur. Az öneme sahip odalarda ocak, ateş yeri ve bacadan oluşmaktadır. Davlumbaz veya kapak yoktur. Kasaba ve kent evlerinin kışlık odalarında ise ocağın ağzı kapak ile kapatılarak ısı kaybı önlenmiş ve bacanın duman kusmasının önüne geçilmiştir. Bu iki tipte ocak olabildiğince yüzeyde çıkıntı yapmaz. Önemli odalarda ve varlıklı ailelerin evlerinde ise ocak gösterişli ve ön plandadır. Davlumbaz kullanımı ile ocak mekanda diğer yapı elemanlarını da etkileyen bir unsur haline gelir. Çevre düzenlemesinde yer alan nişler ve hücreler ise zengin bir görünüme kavuşmasına katkı sağlar (Küçükerman,1996) (Şekil 3.61).

Şekil 3. 61: Ocak biçimleniş şekilleri. (Küçükerman,1996). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir.)

Geleneksel konutta kullanılan diğer ısıtma elemanları; soba ve peçtir. Soba, yüklük duvarında yüklüklerin arasında ya da başka bir duvarda yer alır. Yüklük duvarında yer aldığı durumlarda gusülhaneyi ısıtması amaçlanır. Peç ise daha büyük boyutlu yerli bir soba çeşididir. Dış yüzeyi önem durumuna göre sıva veya çini kaplanmaktadır (Eldem,1987).

3.1.8. Merdiven

Geleneksel konutta merdivenler, iki kat arasındaki ilişkiyi sağlayan yapı elemanlarıdır. Sofanın en uygun yerine yerleştirilerek olabildiğince az yer kaplaması amaçlanır. Genellikle taş veya ahşap malzemeden yapılan merdivenlerde boyutlar bu doğrultuda küçük tutulmuştur. Merdiven genişliği 1 metreyi aşmazken, basamak genişliği 15-30 cm arasında değişmektedir. Rıht yüksekliklerinin ise 17 cm'den fazla tutulduğu görülmektedir. Böylece basamak sayısı azaltılarak merdiven kovanının küçülmesi sağlanmıştır (Şekil 3.62).

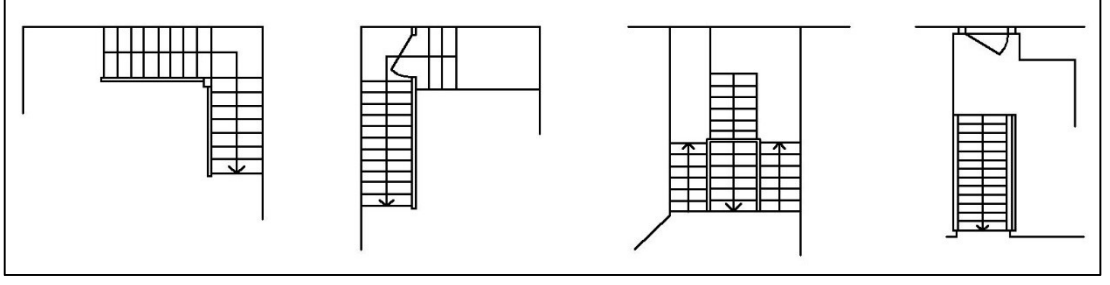
Şekil 3. 62: Geleneksel konut katlar arası merdiven kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Yığma taş konutlarda taş merdiven kullanılırken, ahşap konutlarda ahşap merdiven kullanılmaktadır. Hayattan direk orta kata çıkılan durumlarda ise merdivenlerin taş sahanlıkla başlayıp, ahşapla devam ettiği görülmektedir. Böylece taş sahanlık, eve geçiş mekanı rolünü üstlenir ve ayakkabılar burada çıkarılır. Taş sahanlığın bitiminde ise genellikle kapı bulunmaktadır. Ahşap merdivenler, limon kiriş vasıtasıyla taşınırlar. Kirişler üzerine basamak tahtaları, geçme yöntemi ile monte edilir (Şekil 3.63). Basit merdiven imalatlarında rıht kullanılmazken, daha özenli işlerde rıht ve merdiven altının bir tavanla kapatıldığı uygulamalar vardır. Bazı örneklerde ise merdiven altı tamamen kapatılarak küçük bir oda haline almıştır.

Şekil 3. 63: Merdiven örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Merdivenler, sofa durumlarına göre mekan içinde farklı şekillerde yer almışlardır. Dış sofalı evlerde merdiven; tek kollu, sahanlıksız ve sofaya paralel olarak bulunur. Orta sofalı evlerde ise sofanın kollarından birine yerleştirilmiş ve genellikle tek kollu olarak çözümlenmiştir. Osmanlı son dönemlerine kadar oldukça yalın biçimlenmiş olan merdivenler, 18.yy'dan itibaren daha gösterişli bir hale gelmeye başlamışlardır. İki ve üç kollu merdivenler geleneksel konutta kullanılmaya başlamış, önemli konaklarda merdiven kovası mekanın içinde dikkat çekici bir yapı elemanına dönüşmüştür (Eldem,1954-1987) (Şekil 3.64).

Şekil 3. 64: Merdiven tipleri. (Günay,1999). (Autocad ve Photoshop ile yeniden düzenlenmiştir).

Merdiveni tamamlayan unsur olan korkulukların kullanımı, merdivenin konumuna göre değişmektedir. Bazı durumlarda merdiven kenarında duvar yer almaktadır. Bazı durumlarda ise ahşap tek parça halinde tahta perde biçiminde bu işlevi görür. Fakat tüm bunların dışında geleneksel konutta korkuluk, ahşap veya taş olarak kendine yer bulmaktadır. Kullanıcının ekonomik durumu ile ilgili olarak da oldukça özenli zengin oymacılık örneklerine sahip korkuluklara rastlanmaktadır (Şekil 3.65).

Şekil 3. 65: Korkuluk kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

3.2. Yapı Malzemeleri

Geleneksel konutta yapı malzemesi, biçimlenişi etkileyen hatta sağladığı olanaklarla mekanın karakterini belirleyen temel unsurlardandır. Yapı elemanlarının kullanıcı ile etkileşiminde algıyı görsel-dokunsal olarak yönlendiren ve bireyin mekanı kavraması esnasında elemanların birbiri ile ilişkisini belirgin hale getiren, yapı malzemesidir. Mekan oluşumunda yapı elemanlarının oluşturduğu strüktür, doğadan elde edilen malzemelerin kullanımı ile bir araç olmaktan kurtularak yapı kimliğini oluşturmaktadır.

Konutun inşa edildiği bölgenin topografik özellikleri ve çevrede kolay erişilebilen doğal kaynakların varlığı malzeme seçiminde belirleyici olmuştur. Türklerin hakim olduğu topraklar göz önünde bulundurulduğunda, geleneksel konutta zengin bir malzeme çeşitliliğinden bahsedilebilmektedir. Bu malzeme çeşitliliği, elde edilen yapı birikimi ve tecrübesiyle oldukça akılcı çözümlerin oluşması ile sonuçlanır.

Bölgeler ve iklimsel farklılıklara göre malzeme seçimi değişmektedir. Yoğun yağış alan ve ormanlık bölgelerde ahşap kullanılırken, daha kurak bölgelerde taş ve kerpiç tercih edilmiştir. Bunun yanında malzemenin işlenebilirliği de önemli bir rol oynamaktadır. Kolay erişilebilen fakat işlenmesi ve kullanımı maliyetli olan bazı malzemeler bölgede yaygın bulunmasına rağmen kullanılmamaktadır. Malzemenin işlem görme seviyesinin yüksek olması ile de kullanım artmakta ve işçilik gelişerek zengin örnekler verilebilmektedir.

Turgut Cansever'e göre; malzeme kullanımında esas olan malzemenin yapısını bozmadan olduğu gibi inşaya dahil etmektir. Bu süreçte malzeme nitelikleri inkar edilmediği için malzemenin yüceleştirilmemesine de önem gösterilmiştir. Tahta ve ahşap yada maden ve çini gibi farklı malzemelerin bir arada kullanılması ise doğada bulunan zıtlıkların bir arada ve bütüncül bir güzellik oluşturmasının konuta yansması olarak görülebilir (Cansever,2012).

3.2.1. Ahşap

Ahşap, barınma ihtiyacının karşılanması için tarihsel süreçte kullanılan en eski yapı malzemelerindendir (Şekil 3.66). Ahşabın sahip olduğu olanaklardan oldukça iyi bir şekilde faydalanan Türkler, geleneksel konutta bu malzemeyi yoğun bir şekilde kullanmışlardır. Geliştirdikleri yöntemler ve kendi sanatlarının da katkılarıyla yapı elemanlarında akılcı ve estetik çözümler ortaya konulmuştur.

Şekil 3. 66: Doğada ahşap. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Ahşap; Karadeniz, Marmara ve Akdeniz Bölgelerinde sıklıkla kullanılırken Ege, İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinin bazı kısımlarında kullanılmıştır. Yapı elemanlarının çeşidine ve coğrafi bölgelere göre farklı ağaç türleri seçilmektedir. Buna göre taşıyıcı yapı elemanlarına bakıldığında; Orta Anadolu’da söğüt, kavak ve beyaz çam; Batı Anadolu’da genellikle meşe ve sarı çam; Güneydoğu’da sedir; Kuzeyde ise kestane ve sarıçam ağaçları kullanılmaktadır. Kapı, pencere, mobilya ve oymacılık gibi ince detay çözümleri bulunan yapı elemanlarında ise şimşir, elma, abanoz ve meşe ağaçları tercih edilmiştir (Özhan,2006) (Şekil 3.67).

	ÇAM	DÖŞEME TAVAN KAPI PENCERE		CEVİZ	OYMACILIK
	SEDİR	DÖŞEME ÇATI DOĞRAMA		DIŞBUDAK	KAPI MERDIVEN KORKULUK PARMAKLIK
	KAVAK	DÖŞEME DOĞRAMA TAVAN KIRIŞ		GÜRGEN	OYMACILIK DIREK TABAN
	MEŞE	DIREK DÖŞEME TAVAN KIRIŞ DOĞRAMA		ŞİMŞİR	KÜNDEKARI
	KESTANE	DIREK DOĞRAMA		ABANOZ	KÜNDEKARI OYMACILIK

Şekil 3. 67: Ağaç türlerine göre kullanım alanları. (Başlılar Altun,2008'in tezinde geçen verilere göre sınıflandırılarak photoshopta hazırlanmıştır.)

Geleneksel konut yapı elemanlarında ahşap en fazla tercih edilen yapı malzemesidir. İç mekanda iki farklı şekilde kullanılmaktadır. Bunlardan ilki; taşıyıcı yapı elemanı olan tavan, direk, döşeme, merdiven gibi alanlardır. Diğeri; kapı, pencere, dolap, ocak, hareketli ve sabit mobilyalar olmak üzere ahşap işçiliğinin önemli örneklerinin verildiği yapı elemanlarıdır.

Ahşabın tercih edilmesinin sebepleri incelendiğinde, hafif bir malzeme olduğu için yapım kolaylığına sahip olması ile öne çıkar. Ayrıca ısının etkisiyle kuruyup güçlenmesi ve zaman içinde daha sağlam bir hale gelmesinde önemli bir etkidir. Doğal bir malzeme olması ise kimyasal tepkimelere karşı ahşabı daha dayanıklı bir halde tutar. Ahşap elemanlar kullanım esnasında kolayca onarılabilir ya da yerine yenisi konulabilir. Böylece sürdürülebilir bir malzeme olması nedeniyle doğaya hiçbir zararı bulunmadığı gibi geride atık da bırakmaz. Ucuz ve kolay uygulanabilir olması her ailenin kendi konutunu yapmasına imkan tanımıştır. Bu özellikleri ile birlikte evler zamanın gerekliliklerine uyum sağlayarak yenilenebilmiştir (Buz, 2010) (Şekil 3.68).

Ahşabın sağladığı avantajların yanında dikkat edilmesi gereken bazı kusurları da bulunmaktadır. Bunlar; budak, lif eğriliği gibi yapısal problemlerdir. Ahşabın hazırlanması sırasında oluşacak çatlaklar da yapı elemanlarının direncini düşürecek kusurlardan biridir. Bu sebeple ağaç seçiminde ve işlem görmeye hazırlık aşamasında dikkatli olmak gerekmektedir. Ayrıca ahşabın en büyük dezavantajı

yanıcı bir malzeme olmasıdır. Yapım aşamasında ve kullanım sırasında yangına karşı önlemler alınarak bunun önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Şekil 3. 68: Konutta ahşap kullanımının etkisi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Sedad Hakkı Eldem'e göre, geleneksel konutta ahşap kullanımının önemli sebepleri vardır. Bunlardan ilki, mukavemetinin yüksek olması nedeniyle geniş açıklıkların rahatça geçilebilmesi ve ferah mekanların elde edilmesidir. Diğer depreme karşı dayanıklı olmasıdır. Ayrıca nefes alabilen bir malzeme olması dolayısıyla mekanın nem dengesini koruması da tercih edilme sebeplerindedir. Yaşadığı mekanın geçici olduğuna inanan kullanıcı için ahşabın kolayca yıkılıp yenilenebilmesi yine en önemli özellikleri arasında gösterilebilir (Eldem,1987).

Ahşap, konutta kullanımı esnasında oluşabilecek sehimleri önlemek amacıyla tamamen kurutulduktan sonra işlem görmüştür. Bazı bölgelerde ağaçların fırınlandığına da rastlanmaktadır. Ağaçlar kullanılacağı yapı elemanına göre kabukları çıkarılarak veya çıkarılmadan kaba halde kullanılmışlardır. Kaplamalarda kullanılacak ahşap elemanlar ise ince tahtalar halinde kesilir. Dirsek, köşebent, eliböğünde gibi parçalar ağaçta o şekilde yetiştirilir ve kendine özgü biçimleri bundan kaynaklanmaktadır. Ahşabın işlem görmesi, yapı yerinde gerçekleştirilir. Arsaya kurulan tezgahlar yardımı ile hızlı ve kolay biçimde inşa süreci tamamlanmaktadır.

3.2.2. Taş

Barınmada taşın kullanımı, mağara yaşamından başlanarak günümüze kadar sürmüştür. Taş, tarih boyunca gücün ve ihtişamın sembolü olarak düşünülür. Dayanıklı olması ve kalıcı eserler verilebilmesi sebebiyle kültürler arası bir geçiş malzemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşın katı ve ağır halinin insanda güven duygusu oluşturması ise önemli yapılarda taşın yoğunlukla kullanılmasının bir sebebidir (Şekil 3.69).

Şekil 3. 69: Taş kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Anadolu, doğal taş rezervi bakımından oldukça zengindir. Yerel malzeme kullanımını benimseyen Türkler için de taş geleneksel konutta oldukça yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Taşın sahip olduğu özellikler göz önünde bulundurulduğunda,

malzemenin yapı elemanlarında kullanımının biçimsel olmaktan çok fiziksel olanaklarından kaynaklandığını görmekteyiz. Doğrudan doğadan elde edilen taş, çevreye zararı olmayan ve sürdürülebilir bir malzemedir. Aynı zamanda mekan içinde ısı konforu sağlaması, sıcak-soğuk dengesini koruması da tercih edilme sebeplerinden biridir. Konutta kullanılan çimento harcı, kireç, alçı gibi bir çok malzemenin de ana maddesidir. Ayrıca bölgenin topografik yapısına göre farklı renk ve doku çeşitliliklerine sahip olması malzemenin bir zenginliğidir (Gürdal ve Özgünler,2013).

Taşın kullanımı sırasında, ekonomik sebeplerden dolayı ve nakliye problemleri ile karşılaşmamak için en yakın bölgelerde bulunan taş türleri tercih edilmiştir. İşlenmesi ise özel taş ustaları tarafından yapılır. Taş ustalarının sahip olduğu deneyim, bizden önceki medeniyetlerin kültürel mirası ile sentezlendiğinde oldukça dayanıklı ve etkileyici yapılar ortaya çıkmaktadır (Şekil 3.70).

Şekil 3. 70: Taş konut örneği. (Ökmen fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutta kullanılan taşlar, bölgelere göre farklı fiziksel ve kimyasal özelliklere sahiptir. Böylece her bölge kendi sahip olduğu taş yapısına göre özgün konutlar oluşturmuştur. Taş hemen hemen her bölgede kullanılmasına rağmen bazı bölgelerde daha önce bahsettiğimiz kolay ulaşılabilirlik ve işlenme bakımından

yaygın şekilde görülmektedir. Bunlar; Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir.

Taş, tarih boyunca ve geleneksel konutta da dahil olmak üzere yoğunlukla taşıyıcı olarak kullanılmıştır. Kullanıldığı yapı elemanları; temel, duvar, çatı, döşeme, çıkma, merdiven, kolon, sütun ve kemerlerdir. Bunun yanında süsleme amacıyla korkuluk, söve, lento, çörten gibi elemanlarda da kullanılmıştır.

3.2.3. Toprak

Geleneksel konutta iç mekan yapı elemanlarında toprak; yapım şekillerine göre üç farklı halde kullanılmıştır. Bunlar; ham haliyle kerpiç, pişirilerek tuğla ve bağlayıcı olarak harç halindedir.

3.2.3.1. Kerpiç

Kerpiç, insanların kullandığı en eski yapı malzemelerinden biridir. Kil, saman ve toprağın bir araya getirilmesi ardından güneşte kurutulması ile elde edilir. Geleneksel konutta kerpiç, taşıyıcı olarak ya da dolgu malzemesi olarak kendine yer bulmuştur (Şekil 3.71). Özellikle İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da oldukça yaygın bir şekilde kerpiç malzeme kullanımına rastlanmaktadır.

Şekil 3. 71: Kerpiç ev. (<http://laletasarim.blogcu.com/kerpic-evin-anlattiklari/3849344>).

Konutlarda kerpiç kullanımı, sazdan ve ince dallardan yapılmış barınakların üzerine çamurdan yapılmış harcın sıvanması ile başlamıştır. Böylece yapının daha korunaklı

hale gelmesi amaçlanır. Geleneksel konutta kerpicin kullanımı ise kalıp halinde yığma duvar olarak ya da ahşap karkaslı yapılarda dolgu malzemesi olarak karşımıza çıkar.

Kerpiç yapılırken, önce toprak ve su karıştırılarak çamur haline getirilir. Daha sonra çamur ezilir, içine kısa kesilmiş saman parçaları ilave edilir. Saman, malzemeyi tutucu bir özelliğe sahiptir. Oluşturulan bu karışım tahtalardan yapılan kalıplara dökülür ve güneşte kurumaya bırakılır. Kerpicin kurumamasından sonra kalıpların çıkarılması ile istenen boyutlarda malzeme elde edilmiş olur (Coşkun,2013).

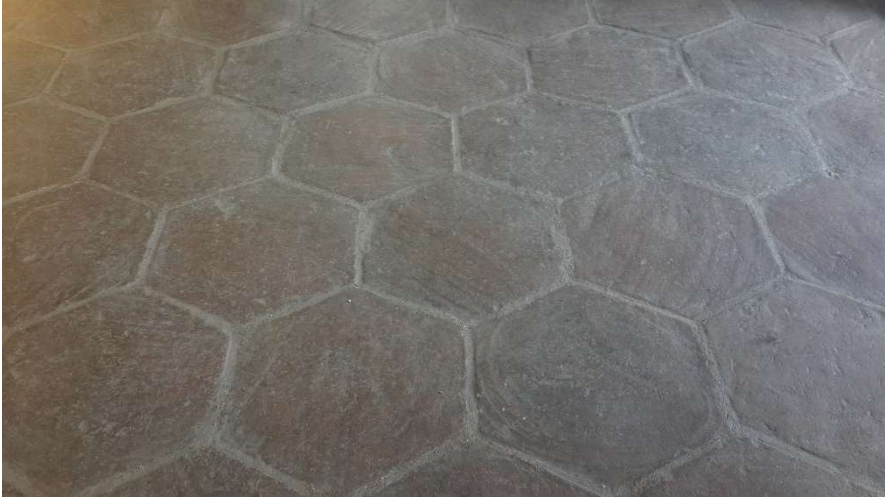
Kerpiç yapımında kullanılan toprak, genellikle temel kazımında ortaya çıkan harfiyattan elde edilir. Böylece malzemenin maliyeti olmamaktadır. İşçiliğinin ucuz olmasının yanında, kolay üretilbilir olması da kullanımını yaygınlaştırmıştır. Kerpiç, doğal bir malzeme olması sebebiyle sağlıklıdır ve çevreye zarar vermez. Yalıtım açısından oldukça uygundur. Kerpiç ile yapılan mekanlar geç ısınır, geç soğur böylece sıcak ve soğuk iklim bölgelerinde rahatlıkla kullanılabilir. Oldukça kalın (25 cm) ölçülerde yapıldığından ise yangına karşı direnci yüksektir. Aynı zamanda oda içindeki nemi dengeler ve ses izolasyonu sağlar.

Kerpicin sağlamış olduğu birçok avantajın yanında bazı kullanım zorlukları da bulunmaktadır. Suya ve neme karşı dayanıksız olması sebebiyle sık sık dış yüzeylerin yenilenmesi gerekmektedir. Ayrıca ani sıcaklık değişimleri malzemenin yapısını bozduğu için dış etkilere karşı dayanıksız hale gelmektedir.

3.2.3.2. Tuğla

Toprak esaslı yapı malzemelerinin bir diğeri tuğladır. Killi toprak ve suyun kerpiçte olduğu gibi karıştırılarak, ahşap kalıplara döküldükten sonra fırınlanması ile elde edilir. Geleneksel konutta kullanılan tuğla boyutları yaklaşık olarak 20x5 cm ebatlarındadır.

Tuğla konut yapımında; duvar, döşeme kaplaması, ocak ve ahşap karkas duvarların dolgusunda kullanılmıştır. Tuğla ölçüleri ve şekilleri kullanıldığı yapı elemanına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Dekoratif olarak farklı şekillerde yapılan tuğlalar döşemede yeni bir süsleme yöntemi olarak kullanılmıştır. Daha sonra uygulanmaya başlanan sırlı tuğlalar da özenli konutlarda kendine yer bulur (Şekil 3.72 - Şekil 3.73).

Şekil 3. 72: Tuğla döşeme örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 73: Ocak içinde tuğla kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

3.2.3.3. Harç

Harçlar, toprak esaslı bağlayıcı malzemelerdir. Duvar yapımında, taş ve tuğlaların arasında; karkas duvarlarda, dolgu malzemelerinin arasında yada tavan yüzeylerini sıvamak amaçlı kullanılırlar. Yaygın olarak kullanılan harç tipleri; kireç harcı, toprak harcı ve horasan harcıdır.

Kireç harcı genellikle tuğlaları birleştirmekte kullanılır. Söndürülmüş kireç harcı, kum ve suyun karıştırılması ile elde edilir. Malzeme olarak kireç kullanımı, yoğunlukla harç yapımında görülmektedir. Fakat erişiminin kolay olduğu ve bol elde edildiği bölgelerde sıva ve badanada da kullanılmıştır. Toprak harcı ise genellikle Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da kullanılır. Toprak ve suyun karıştırılması ile elde edilen harca ilaveten saman da karıştırılabilmektedir. Bu haliyle saman harcı olarak isimlendirilir ve geleneksel konut dış yüzeylerinde sıva olarak kullanılır (Şekil 3.74).

Şekil 3. 74: Saman harcı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Horasan harcı; kireç ve su karışımına, tuğla ve kiremit parçalarının küçültülerek ilave edilmesi ile elde edilir. Tuğla ve kiremit gibi dolgu malzemeleri kirecin bağlayıcı özelliği ile bir arada tutulmaktadır. Bazı bölgelerde bu karışıma pamuk, yumurta akı veya hayvan gübresi külü de ilave edilebilmektedir. Horasan harcı, suya karşı dayanıklı olması sebebiyle ıslak hacimlerde yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

3.2.4. Metal

Geleneksel konutta metal; kapı, pencere, korkuluk, kepenk gibi yapı elemanlarının birleşiminde veya bazı detaylarında kullanılmıştır. Mekan içinde ise bazı günlük kullanım eşyaları da yine metalden yapılmıştır. Konut içinde yer alan metal madenler; demir, bronz, pirinç ve bakır gibi madenlerdir (Şekil 3.75).

Şekil 3. 75: Metal kapı aksamı örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Demirin kullanım alanları; kepenk, parmaklık, kol demiri, kuşak, menteşe, kilit, kapı kolu, kapı rozeti gibi kısımlardır. Ayrıca sütun elemanlarının bağlanmasında, duvarların güçlendirilmesinde de demir lamalar kullanılmıştır. Bronz ise bakır ve kalayın birleşiminden elde edilir. Menteşe ve çengellerde, kapı-pencere kepenklerinde, rozet ve kuşaklarda kullanılmıştır. Geometrik ve bitkisel motifli kapı ve parmaklık süslemelerinde yine bronz kullanımı görülmektedir. Pirinç, bronzun kullanıldığı tüm alanlarda kullanılmakla birlikte daha ekonomik olduğu için daha fazla yaygınlaşmıştır (Altun,2008).

3.2.5. Cam

Camın geleneksel konutta kullanımı; 18.yy'a kadar saray, köşk ve önemli ailelerin konakları ile sınırlı kalmıştır. Pahalı bir malzeme olması sebebiyle oldukça geç yaygınlaşmıştır. Cam kullanılmadığı zamanlarda soğuktan korunmak için kepenkler tercih edilmektedir. Kepenklerin kapatıldığı durumlarda ise mekan tepe pencereleri yardımı ile aydınlatılmaktadır.

Cam, soda ve potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesi ile elde edilir. Fakat büyük boyutlarda cam elde etmek oldukça maliyetlidir. Bu sebeple tepe pencerelerinde kullanılan camın yapımında daha basit bir yöntem olan şişirme tekniği kullanılır. Böylece 18. yy'a kadar geleneksel konutta camın kullanımı tepe pencereleri ile sınırlı kalmıştır. Bazı konutlarda bu tepe pencerelerinin farklı renklerde vitraylandığı görülür. Vitray ile kaplanan tepe pencereleri, mekanın kendi rengini oluşturmasına yardımcı olur (Şekil 3.76).

Şekil 3. 76: Geleneksel konutta düz cam ve renkli cam kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

3.3. Süslemeler

Geleneksel konutta süsleme her zaman önemli olmuştur. Tasarımda amaç; yapıya bir takım süslemeler ilave etmek değil, mekan ve malzemeyle uyumlu bir şekilde konutu bir süs haline getirmektir. Süslemenin birçok kaynağı olduğu gibi temelde iki ana sebebe dayanmaktadır. Bunlardan birisi, manevi ve ahlaki değerlerin mekana yansması şeklindedir. Kullanılan sembol ve şekiller inanç esaslı betimlemelerdir. Bir diğeri ise doğaya ait olanın stilize edilerek mekanda kullanılması temeline dayanır. Çeşitli bitkisel ve hayvansal motifler buna dair örnekler olarak gösterilebilir. Ayrıca doğadan elde edilen malzemenin kendi yapısından faydalanılması da doğa kaynaklı süslemelere girer.

Mekan içinde yer alan doğa ve inanç kaynaklı süslemeler, tarihsel süreçte belirli bir gelişim içinde konuttaki yerini almıştır. Orta Asya Türklerinin süsleme üslubuna baktığımızda daha çok hayvansal figürler görmekteyiz. Bunun yanında dik veya çapraz geometrik çizgiler, ağaç motifleri de bu dönemde görülen simgelerdendir.

İslami etkinin başlaması ile birlikte, hayvan figürleri yerini bitkisel motiflere bırakır (Şekil 3.77). Selçuklu Devleti ile birlikte ise malzemenin kendisi bir süs olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tuğlaların farklı renklerde ve farklı biçimlerde dizilmesi ile çeşitli geometrik desenler kurulur. Yine bu dönemde çini ve sırlı tuğla da süslemede kullanılmıştır (İskender,1987).

Şekil 3. 77: Bitkisel motif kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Geleneksel konutun en gelişmiş örneklerinin verildiği Osmanlı zamanında, süslemeler de mükemmel bir noktaya ulaşmıştır. Yetkin (1974) 'e göre; Osmanlı'da güzellik anlayışı aşırı süs ile değil; çizgilerin ve biçimlerin orantısında, sadeliğinde ve onların uyumundadır. Bu dönemde en fazla stilize edilmiş bitki motifleri kullanılmıştır (Şekil 3.78). Geometrik süslemeler ve çini panolar da yine kullanılan süsleme unsurlarındandır. 15. ve 16.yy'larda geleneksel konuta oyma, kabartma, çini kaplama ve kalem işi gibi süslemeler hakim olmuştur. Fakat 18.yy'dan itibaren mekanlarda batı etkisi görülmeye başlanır.

Şekil 3. 78: Stilize edilmiş bitkisel motiflerle duvar resimleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Barok akımın ilk yansımaları, 18.yy başlarında ortaya çıkmıştır. Planlar korunurken; kalem işi süslemelerde çiçek demetleri, vazolar, meyve tabakları, ince yapraklı dallar ve perspektif çalışmaları gibi süslemeler kullanılmaya başlanmaktadır. Yüklük duvarlarında ise kent manzaraları çizilmeye başlanır. Kırmızı, mavi ve altın yıldız bu dönemin en sık kullanılan renkleridir. Ahşap yüzeylerde edirnekari olarak adlandırılan yalıboya bezemeleri yapılmıştır. Ahşap oymada ise kıvrımlar, daire ve “c”, “s” biçimli motifler tercih edilmiştir. 19.yy’dan itibaren ise Ampir üslup etkileri görülmeye başlanır. Süslemelerde; rozet, madalyon, tuğra, defne yaprakları, bayrak ve meşaleler kullanılmıştır (Günay,1999) (Şekil 3.79- Şekil 3.80).

Şekil 3. 79: Kalemîşi süsleme örnekleri. (Ödemiş Müze Müdürlüğü fotoğraf arşivi).

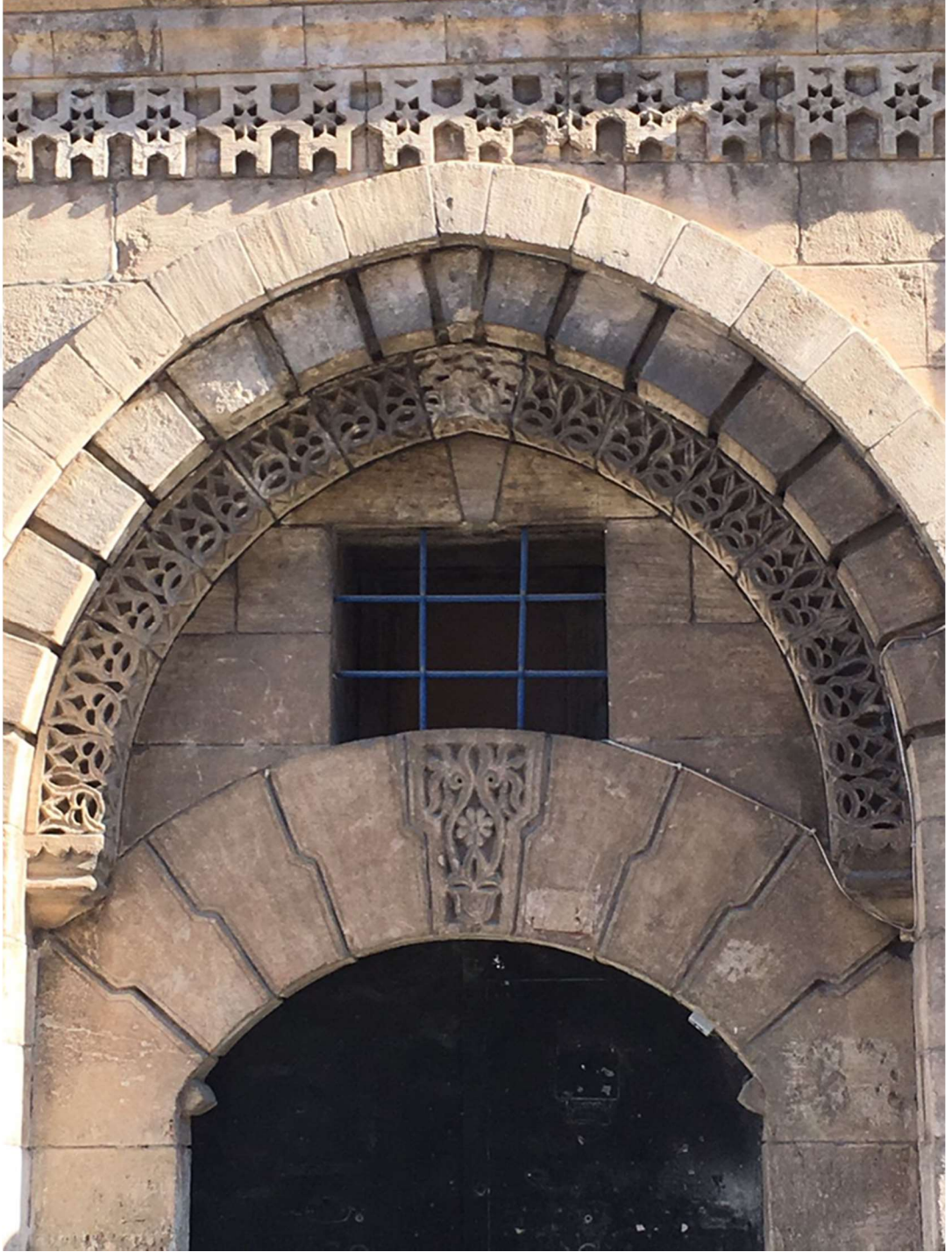

Şekil 3. 80: Mekan içinde yoğun bezeme kullanımı. (Ödemiş Müze Müdürlüğü fotoğraf arşivi).

Süslemede farklı teknikler kullanılmakla birlikte, seçilen malzemede büyük önem arz etmektedir. Örneğin; oyma, yontma, kabartma gibi tekniklerin rahatça uygulanabildiği taş ve ahşap, aynı zamanda geleneksel konutun da temel yapı malzemelerindedir. Böylece konut, süsleme sanatları için yapısı gereği elverişli haldedir. Buna ilaveten kendi başına süsleme ögesi olarak kullanılan tuğlanın da geleneksel konutta kullanıldığı bilinmektedir.

Ahşap malzeme, dört farklı teknikle süsleme işlemi görür. Bunlar; Ajur, kesme-takma, kesme-yontma, oyma-kabartma ve çekme teknikleridir. Ajur tekniğinde, geometrik yada soyut çalışmalar yapılmaktadır. Oyma tekniğinde; inançsal figürler, bitkisel ve geometrik desenler işlenir. Diğer tekniklerde ise yine soyut ve geometrik biçimler uygulanmaktadır. Taş süslemelerde ise oyma ve yontma tekniği ile

kullanılmaktadır (Şekil 3.81). El işçiliği ve uygun araç gereçler bu tekniklerin uygulanması için yeterlidir. Süslemeler, taş konut içine yerleştirilmeden uygulanabildiği gibi inşa aşaması tamamlandıktan sonra da uygulanabilir (Şekil 3.82).

Şekil 3. 81: Taş süsleme örneği. (Ökmen fotoğraf arşivi).

Şekil 3. 82: Ahşap süsleme örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

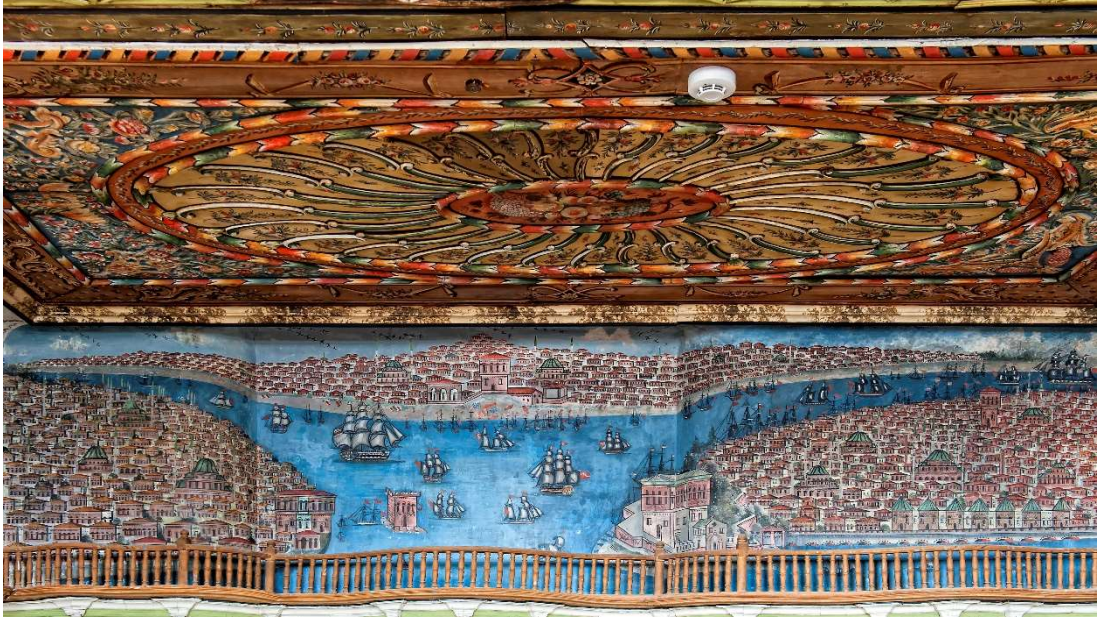
Metal malzemenin süsleme için kullanımında tekil olarak üç yöntem vardır. Bunlar; biçimsiz bir metale işlevine göre şekil vererek, saç biçiminde kullanarak yada dökme yöntemiyle kullanım durumlarıdır. Tekil kullanımın yanında, parçalı kullanımları da mevcuttur. Farklı parçalar birbirine perçinlenerek birleştirilir. Bu haliyle metal; merdiven, pencere, balkon, korkuluklarında kullanılmaktadır (Şekil 3.83).

Şekil 3. 83: Metal kapı gözetleme penceresi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Boya esaslı malzemenin süsleme için kullanımında, öncelikle zemin süsleme için hazırlanır. Tek parça bir bez germek suretiyle ya da alçı kullanılarak yüzey

boyamaya hazır hale getirilir. Daha sonra üzerine kök boyası yardımıyla motifler işlenmektedir. Boyaların uzun süre dayanabilmesi için içine yumurta sarısı katılır ve yapıştırıcı olarak da kitre veya zank kullanılır. Geleneksel konutta kalem işi süslemelere alçı süslemelerin eşlik ettiği de görülmektedir. Zeminin hazırlanmasında ve motiflerin çevresinde alçı ile oluşturulan desenlerde bulunmaktadır. Boya esaslı süslemeler, genellikle tavanlarda ve bazı önemli konakların duvarlarında görülmektedir (Şekil 3.84). Dolap kapakları veya kepenklerde de uygulanabilir.

Şekil 3. 84: Duvar ve tavan boyamaları. (Ödemiş Müze Müdürlüğü fotoğraf arşivi).

4. SÜLEYMANİYE BÖLGESİ

4.1. Süleymaniye

Süleymaniye, tarih boyunca Bizans ve Osmanlı'nın idari merkezi olarak adlandırılan bölgede yer almıştır. Osmanlı döneminde bilim ve ticaret ile ön plana çıkarken, günümüzde kültür ve turizm alanı olarak ilgi görmektedir. Farklı medeniyetlerin bu bölgede yaşamış olması zengin bir yapı mirası ile Süleymaniye'nin önemini arttırmaktadır (Şekil 4.1).

Şekil 4. 1: Süleymaniye bölgesi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Bölge, ismini 16. Yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Süleymaniye Camii'nden alır. Kuzeyde Haliç'e doğru yayılırken, güneyde Şehzade Camiinden başlanarak; Vefa semtini kaplar ve Beyazıt Camii ile son bulur. Süleymaniye, başta Süleymaniye Camii olmak üzere birçok yapıyı üzerinde bulundurur. Roma döneminden kalma Bozdoğan Kemer, Bizans dönemine ait bir kiliseden dönüştürülen Kalenderhane Camii, Şehzade Camii ve çeşitli medreseler bu eserlerden bazılarıdır. Ayrıca Kanuni Sultan Süleyman ve Mimar Sinan'ın türbeleri de burada yer almaktadır.

4.1.1. Tarihsel süreç

Süleymaniye bölgesi kullanımının Roma dönemine kadar uzandığı bilinmektedir. Günümüze de ulaşmış olan Bozdoğan Su Kemerini, Roma İmparatoru tarafından inşa edilmiştir (Şekil 4.2). Yine o dönemde bölgeye büyük bir forumun yaptırıldığı tarihi kaynaklarda yer alır. Bizans döneminde ise Süleymaniye bölgesi, şehrin en kalabalık alanlarından biri olmuştur. Ticaret ve ulaşım açısından uygun bir noktada yer alması yerleşim yeri olarak seçilmesinde etkilidir.

Şekil 4. 2: Bozdoğan su kemeri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

1453'te İstanbul'un fethedilmesi ile birlikte Süleymaniye bölgesinin sahip olduğu önem artmış ve Osmanlı döneminde bir çok önemli yapı bu bölgede inşa edilmiştir. Osmanlı'nın ilk sarayı olarak bilinen Saray-ı Atik yapılan ilk eserlerdendir. Yine fetihle birlikte Süleymaniye'deki konut sayısı 4-5 kat artmış ve mahalleler oluşmaya başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın Süleymaniye Camii'ni ve külliyesini inşa ettirmesiyle birlikte ise bölge önemli bir dinsel kimlik kazanmıştır (Şekil 4.3). Cami, mescit, medrese, kütüphane gibi önemli yapılar inşa edilmiş ve bu doğrultuda bölge sakinlerinin sosyal statüsünde değişim gözlenmiştir. Süleymaniye; seçkin ulemaların, tüccarların, şair ve sufilerin yaşadığı bir bölge haline gelmiştir. Sahip olduğu dini atmosfer ile de ulemalar semti adını almıştır (Saruhan,1995).

Şekil 4. 3: Süleymaniye Camii. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Süleymaniye’de oluşturulan mahalle kurgusu ve konut düzeni, 17. yüzyıla kadar varlığını korumuştur. Bu tarihten itibaren ise çıkan büyük yangınlar, bazı büyük eserlerin ve özellikle de konutların zarar görmesine neden olmuştur. 18. Yüzyılda başlayan toplumsal değişmelerde semtin mimari dokusuna zarar vermeye başlamıştır. Bu sebeple 19. Yüzyılda çeşitli nizamnameler yayınlanarak, hakim olan ahşap yapıların aksine konut inşasında kagir yapı teşvik edilmiştir. Malzeme olarak tuğla ve taş malzeme kullanımı önerilerek yangınlarda oluşan büyük kayıpların önlenmesi amaçlanır. Semtte yaşayan sakinler ise daha seçkin ve varlıklı aileler olmaya başlamıştır. Konutları da büyük, bahçeli ve gösterişli bir hale bürünerek semt dokusunu etkilemiştir.

20.yüzyılın başlarından itibaren, Osmanlı’nın yerini Türkiye Cumhuriyetine bırakmasıyla başkent değişmiş ve Süleymaniye sahip olduğu önemi yitirmeye başlamıştır. Bölgede yaşayan bürokratlar ve seçkin aileler konutlarını terk etmiş semtin sahip olduğu sosyal ve fiziksel dokuda değişmeler gözlenmiştir. Süleymaniye sakinlerinin bölgeyi boşaltması ve sonrasında ticari işletmelerin bölgeye hakim olmasıyla farklı şehirlerden göçler almaya başlamıştır. Bu sosyal değişim, konut yapısını da etkilemiştir. Büyük köşkerlerin yerini bitişik nizam evler ve daha sonrasında betonarme apartmanlar almaya başlamıştır. Kullanıcılar maddi sıkıntılar nedeniyle konutları birkaç aile birlikte yada bekar evi şeklinde kullanmışlardır. Bu sebeple evler bakımsız kalmış ve nitelikli olanları yok olmaya başlamıştır.

4.1.2. Koruma süreci

Süleymaniye bölgesinde toplumsal yapının değişmesi ve ekonomik yetersizlikler var olan özgün konut dokusunun yok olma riski ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. İnşa edilmiş olan konutların farklı işlevlerde kullanılması, kullanıcı sayısının artması ve maddi durumu iyi olmayan ailelerin evleri bakımsız bırakması sonucu birçok evin terk edildiği ya da yıkılma tehlikesi ile karşılaştığı bilinmektedir. Böylece Süleymaniye'nin tarihsel süreçte sahip olduğu kültürel birikimin korunması ve yeniden yaşatılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

İlk olarak 1977'de Süleymaniye sit alanı ilan edilerek kültürel mirasın korunması konusundaki çalışmaları yürütmek amaçlanmıştır. 1985'te United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) Tarihi Miras Listesi'ne alınması ile de konu daha ciddi bir platforma taşınmıştır (Şekil 4.4). Bu dönemde bölgedeki evlerin restorasyon çalışmaları yapılarak, İstanbul Üniversitesi çalışanlarına ve öğrencilerine tahsis edilmesi düşünülmüştür. Böylece nitelikli bir kullanıcı profili oluşturularak, semt dokusunun tarihte edindiği saygın değeri yeniden elde etmesi ve konutların sürekliliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Fakat çalışmalar planlanan şekilde yürütülememiş ve Süleymaniye bölgesinde fiili bir çalışma yapılmamıştır (Türkmen,1991).

Şekil 4. 4: UNESCO dünya miras alanı bilgilendirme levhası. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

2004 yılında ise Süleymaniye bölgesinin korunamaması gerekçesiyle UNESCO Miras Listesi'nden çıkarılması gündeme gelmiştir. Bunun üzerine 2005 yılında başlayan çalışmalar neticesinde; Süleymaniye 24 Mayıs 2006 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile yenileme alanı ilan edilmiştir. Yine 2006 yılında koruma ve yenileme çalışmalarının yürütülmesi ve denetlenmesi amacıyla Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) kurulmuştur. KUDEB bünyesinde bulunan; restorasyon ve konservasyon laboratuvarı, ahşap ve taş atölyeleri gibi birimlerin yardımıyla Süleymaniye bölgesinin sahip olduğu kültürel birikimin sürekliliğinin sağlanması amacıyla çalışmalar yapılmaktadır.

4.2. Süleymaniye Bölgesi Geleneksel Konut Özellikleri

Süleymaniye bölgesi'nin mimari kimliğini oluşturan dış etmenlerin başında çevre faktörü gelmektedir. Bölgenin genel özellikleri konusunda değinmiş olduğumuz Süleymaniye Camii ve dini yönelimler; konut biçimlenişinde ve semtin kurgusunda etkili olmuştur. Küçük ölçekte sofa etrafındaki odalardan oluşan geleneksel konut, büyük ölçekte bölgenin simgesi konumundaki Süleymaniye Camii'nin çevresinde gelişen sivil mimari yapılara karşılık gelmektedir.

Konutlar, insan ölçeğinde düşünülmüş dar sokaklar vasıtasıyla Süleymaniye Camii'ne bağlanırlar (Şekil 4.5). Konut yapımında ise genellikle ahşap tercih edilmiştir. Fakat daha sonra nizamnameler ile tavsiye edilen kagir yapıların varlığı da gözlenmektedir.

Şekil 4. 5: Konut bölgesinin Süleymaniye Camii'ne bağlanması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Süleymaniye bölgesine konutlar kat adedi bakımından iki ya da üç katlı inşa edilmişlerdir. En önemli kat, tipik geleneksel konutta olduğu gibi birinci kattır. Genellikle bitişik nizam inşa edilen konutlara sokak cephesinden girilir. Köşe parsellere ise büyük konaklar, ayrık nizam halinde inşa edilmiştir. Konutların arkasında başka bir kapı ile erişilen büyük bahçeler bulunmaktadır ve konut genellikle çift cephelidir. Yüksek bahçe duvarları ve ağaçlandırılmış bahçeleri ile evler, zemin katta mahremiyet kavramı gereği içe dönüktür. Üst katlarda ise cumbalar yardımıyla dışarıya kontrollü bir açılım söz konusudur. Bölgede bulunan küçük ve biçimsiz parsellerin uygun birer iç mekana dönüştürülmesinde cumbaların etkili olduğu görülmektedir (Şekil 4.6).

Şekil 4. 6: Konut-sokak ilişkisi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Süleymaniye bölgesi konutlarının plan kurgusunda yoğunlukla orta sofalı plan tipi kullanılmıştır. Bazı örneklerde iç sofalı plan tipinin kullanıldığı da görülmektedir. Zemin katta konut doğrudan sofaya açılır. Buradan bir merdiven vasıtasıyla da üst katlara erişilmektedir. Esas kat olarak bilinen birinci kat, özenli şekilde düzenlenirken; mutfak, depo gibi servis mekanları için zemin kat kullanılmıştır. Sofanın çevresinde biçimlenen odalar kare yada kareye en yakın ölçülerde düzenlenir. Süleymaniye bölgesinde merdiven, genellikle sofa içinde çözülmektedir. Konuta giriş için de en az iki yada üç basamaklı merdivenler kullanılır (Saruhan,1995) (Şekil 4.7).

Şekil 4. 7: Cephe örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Duvarlar, ahşap kaplama olup KUDEB tarafından yaptırılan restorasyonlara dayanılarak elde edilen bilgilere göre; içte bağdadi kaplama yöntemi kullanılmaktadır. Ahşap yapı strüktürü kullanıldığı için döşeme kirişlerinde de ahşap malzeme kullanılmıştır.

Tavanlar, genellikle çıtalı veya düz tavan tipindedir. Çıtalı tavanda zengin geometrik desenlerin uygulandığı görülür. Önemli konaklarda ise kalem işi ve alçı süslemelere sahip tavanlara rastlanmaktadır. Bölgede yaşayan sakinlerin seçkin ve varlıklı ailelerden oluşması; konut içindeki tavan süslemeleri, ahşap bezemeleri gibi tüm alanlarda özenli örnekler verilmesine sebep olmuştur.

Doğramalar incelendiğinde; konutlarda kullanılan pencereler, sürme ya da menteşeli kanat olarak ahşap malzemeden üretilmiştir. 1/2 oranında ve eşit aralıklarla kullanılırlar. Zemin katta demir parmaklıklarla korunma sağlanırken, üst kat pencerelerinde ahşap kafesler tercih edilmiştir (Şekil 4.8).

Şekil 4. 8: Pencere kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kapıların imalatında ise oldukça yalın çözümler kullanıldığı görülür. Giriş kapıları iki kanatlı, oda kapıları ise tek kanatlı yapılmaktadır. Malzeme olarak yine ahşap kullanılmıştır. Giriş kapılarının üstünde ve kapının iki yanında giriş sofasını aydınlatmak ve havalandırmak için pencereler düşünülmüştür (Saruhan,1995) (Şekil 4.9).

Şekil 4. 9: Konut giriş örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

4.3. Örnek Konutların İncelenmesi

4.3.1. 566 Ada 7 parsel üzerindeki konut (Kayserili Ahmet Paşa Konağı)

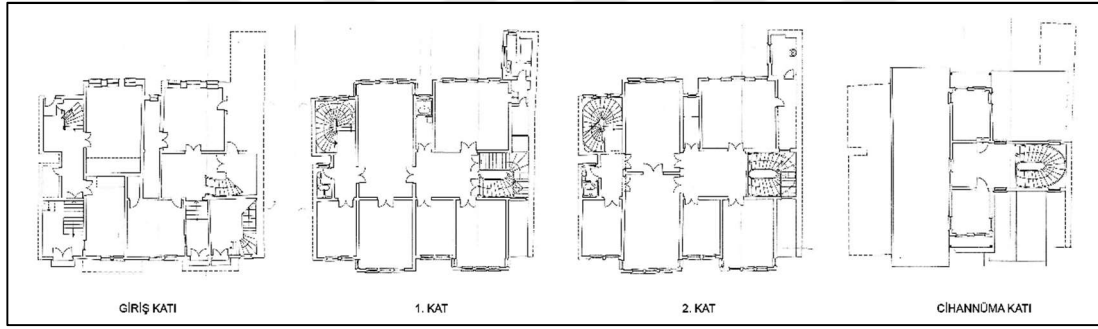
Kayserili Ahmet Paşa Konağı; Süleymaniye ve Vefa semtlerinin kesiştiği noktada Molla Hüsrev Mahallesi, Kayserili Ahmet Paşa Konağı Sokağı'nda bulunmaktadır. Konağın inşa tarihi net olarak bilinmemekle birlikte 19. yüzyıl'ın ortalarında inşa edildiği, iç mekan bezeme ve süslemelerinin tamamlanmasının ise 19. yüzyıl sonlarını bulduğu düşünülmektedir (Şekil 4.10).

Şekil 4. 10: Kayserili Ahmet Paşa Konağı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konağa ismini veren Kayserili Ahmet Paşa, Osmanlı'da Bahriye Nazırlığına kadar yükselmiş önemli bir devlet adamıdır. 1806'da Kayseri'de doğmuş olan Ahmet Paşa; önce er olarak donanmaya girmiş, daha sonra subaylıktan devam ederek çeşitli görevler almış ve 1873'te Bahriye Nazırlığına getirilmiştir. Abdülaziz'in tahttan indirilmesinde etkili olan Ahmet Paşa daha sonraki dönemlerde Tuna Valiliği göreviyle İstanbul'dan uzaklaştırılmıştır. 1878'de hastalığını gerekçe göstererek İstanbul'a dönmüş ve aynı yıl vefat etmiştir (Aşkan, Kaya ve Güleç,2003).

Kayserili Ahmet Paşa Konağı, bodrum katta kagir yapı üzerinde yükselen ahşap bir binadır. Konak, haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Üç katlı olan konakta ilk iki kat orta sofalı plan tipinde yapılmıştır ve birbirinin aynı kat planlarına sahiptir. En üst katta ise "T" plana sahip bir sofa ve buraya açılan iki oda bulunur. Bu kat cihannüma katı olarak da adlandırılmaktadır (Şekil 4.11).

Şekil 4. 11: Kat planları. (KUDEB arşivi).

Konak, yapıldığı dönemde hakim olan ampir üslubun özelliklerini taşımaktadır. Cephede çıkmaların üzerindeki üçgen alınlıklar, pencere çevrelerinde bulunan plastrlar ve kat silmelerinde kullanılan frizler bu üslubun etkilerini güçlendirmektedir (Şekil 4.12). Kayserili Ahmet Paşa sokağına bakan cephede çift çıkma kullanılması ve çıkmaların hemen üzerinde bulunan cihannüma katı ile cephenin tamamlanması, konağın sokak üzerinde hakim bir yapı haline gelmesinde etkili olmuştur.

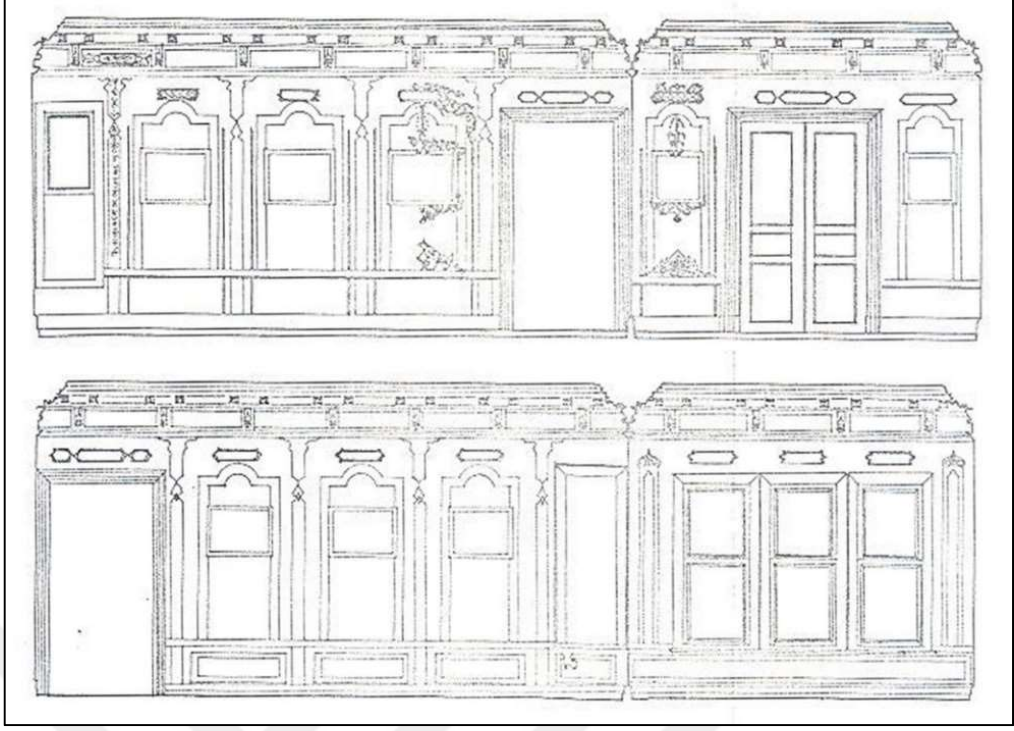
Şekil 4. 12: Kayserili Ahmet Paşa Konağı cephesi. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Kayserili Ahmet Paşa Konağı, sahiplerinin ölümünün ardından büyük bir yangın geçirmiş ve zarar görmüştür. Ardından yaşanan siyasi çöküşler ve bölgenin toplumsal yapısının değişmesi ile oldukça yıpransa da 1976 yılına kadar bekar evi gibi fonksiyonlar yüklenerek varlığını sürdürmüştür. 1976 yılında ise konak hakkında yıkım kararı çıkmıştır. Binanın arka cephesinden yıkıma başlandığı sırada Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ) duruma müdahale etmiş ve çalışma durdurulmuştur. 1978 yılında Eski Eseler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kayserili Ahmet Paşa Konağı'nı kamulaştırarak koruma altına almıştır. 1986 ve 1987 yıllarında yapılan restorasyon çalışması ile konak yeniden kullanılabilir hale gelmiş ve Taşınmaz Tabiat ve Kültür Varlıkları Kurulu'na tahsis edilmiştir.

Restorasyon sırasında konak içinde bazı mekansal değişiklikler yapılmıştır. Haremlik ve selamlık girişlerinin arasındaki duvar yıkılmış, her iki kapı da aynı mekana açılır hale gelmiştir. Verilen yeni işlev gereği mutfak ve gusülhane kaldırılmış, lavaboların yerleri değiştirilmiştir. Merdiven planlarında da bazı farklılıkların olduğu gözlenmektedir. Bu haliyle kamuya tahsis edilen Kayserili Ahmet Paşa Konağı, uzun yıllar İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kullanılmış 2006 yılından itibaren ise KUDEB (Koruma Uygulama ve Denetim Büroları)'in kullanımına sunulmuştur.

4.3.1.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi

Kayserili Ahmet Paşa Konağının duvarları; ahşap karkas üzerine dışarıda ahşap kaplama, içerde ise bağdadi çita yöntemiyle yapılmıştır. Duvar yüzeylerinde oldukça fazla kalem işi ve resimlere rastlanmaktadır. Duvarlarda, panolara bölünmüş halde çeşitli resimler uygulandığı görülmektedir. Resimler, odaların kullanım işlevine göre değişmektedir. Selamlık kısmındaki odalarda manzara ve deniz resimleri o dönem tablolarında oldukça yaygın olarak kullanılan yangın temaları işlenmiştir (Şekil 4.13-Şekil 4.14). Haremlik kısmında ise bitkisel motifler ağırlıklı olmakla birlikte yine manzara resimleri de görülmektedir.

Şekil 4. 13: Konağın duvar panolarının çizimi. (KUDEB arşivi)

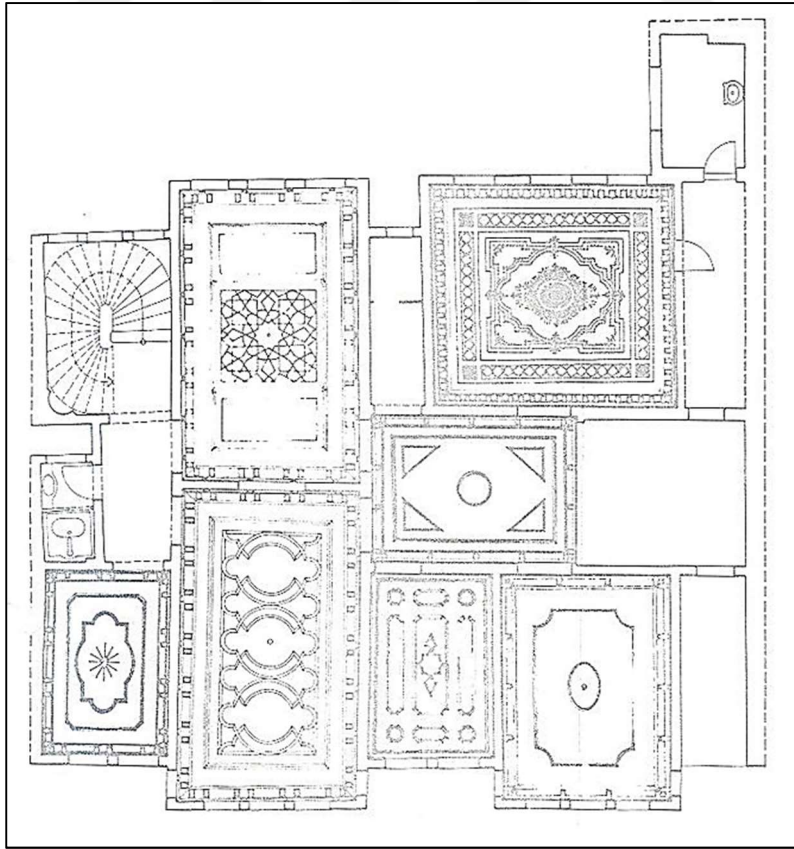
Şekil 4. 14: Duvar resimleri. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Ampir üslûpla yapılan duvar resimlerinde; çerçeveler içinde köşkler, yalılar, yiyecek ve içecek resimleri, barok motifler ve natüralist çiçekler uygulanmıştır. Resimlerde, perspektif ve ışık gölge uyumuna dikkat edilmiştir. Sarı, mavi ve yeşil renklerin duvar resimlerinde yoğunlukla kullanıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.15).

Şekil 4. 15: Duvar resimleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konağın tavanlarında, oldukça yoğun bezemeler göze çarpmaktadır. Ahşap kirişleme üzerine boyalı tavan, alçı tavan ve yer yer çıtalı tavan uygulandığı görülmüştür (Şekil 4.16). Tavan süslemelerini özellikle boyalı tavan uygulamalarında; çeşitli resimler, geometrik şekiller ve bezemeler zenginleştirmektedir. Resimlerin konusu; İstanbul manzaraları, köşkler, saraylar, meyveler ve çeşitli müzik aletleridir (Şekil 4.17).

Şekil 4. 16: 1. kat tavan planı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 17: Boyalı tavan uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konuttaki alçı tavan uygulamaları bu türün en güzel örneklerindedir. Alçı tavanlarda genellikle bitkisel motifler kullanılmıştır (Şekil 4.18).

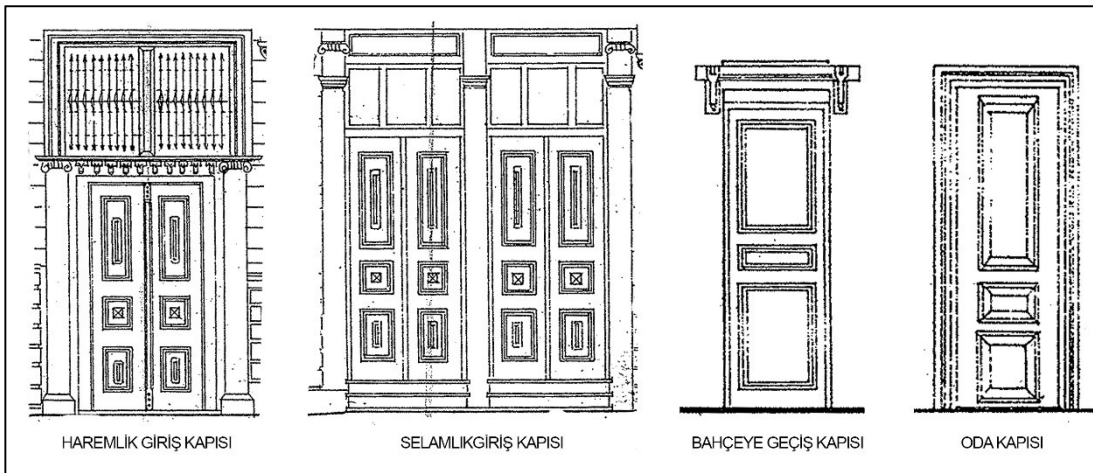
Şekil 4. 18: Alçı tavan uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konakta döşeme, ahşap kirişleme üzerine ahşap döşeme tahtalarının kaplanması ile oluşur. Yaklaşık 25-30 cm genişliğinde ahşap döşeme tahtaları yan yana iki çivi vasıtasıyla sabitlenmiştir (Şekil 4.19).

Şekil 4. 19: Döşeme uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konağın haremlık ve selamlık bölümlerinden olmak üzere iki ayrı giriş kapısı bulunmaktadır. Kapıların üzerinde tepe pencereleri ile giriş sofasının aydınlatılması sağlanmıştır. İç kapılarda, odaların önem durumuna göre kanat sayısı değişmektedir. Önemli odaların kapıları çift kanatlı yapılırken, daha az önemli odaların kapıları tek kanatlı yapılmıştır (Şekil 4.20-Şekil 4.21).

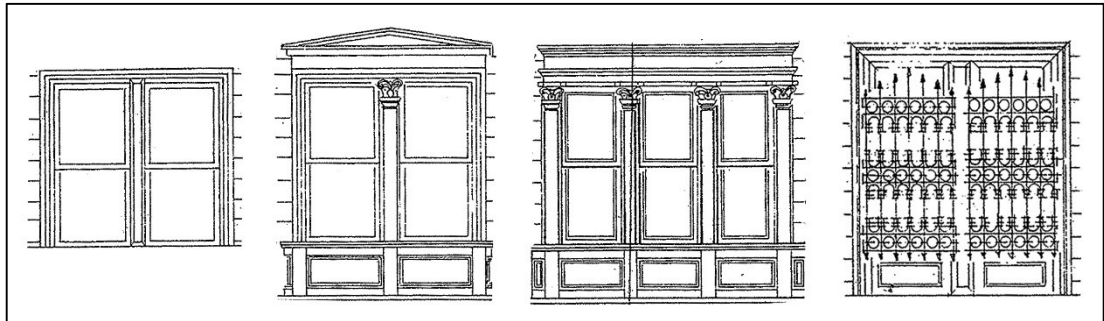

Şekil 4. 20: Kapı detayları. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 21: Kapı örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Pencerelerin sayısı; oda büyüklüğüne göre değişmekle birlikte büyük ve cumbalı odalarda 5-6 adet, daha küçük odalarda ise 3-4 adettir. 1/2 oranındaki pencereler, düşey çalışan sürme kanatlı yapılmıştır. Oda içindeki pencere dizileri arasında yaklaşık 15-20 cm bulunmaktadır (Şekil 4.22-Şekil 4.23-Şekil 4.24).

Şekil 4. 22: Pencere tipleri. (KUDEB arşivi).

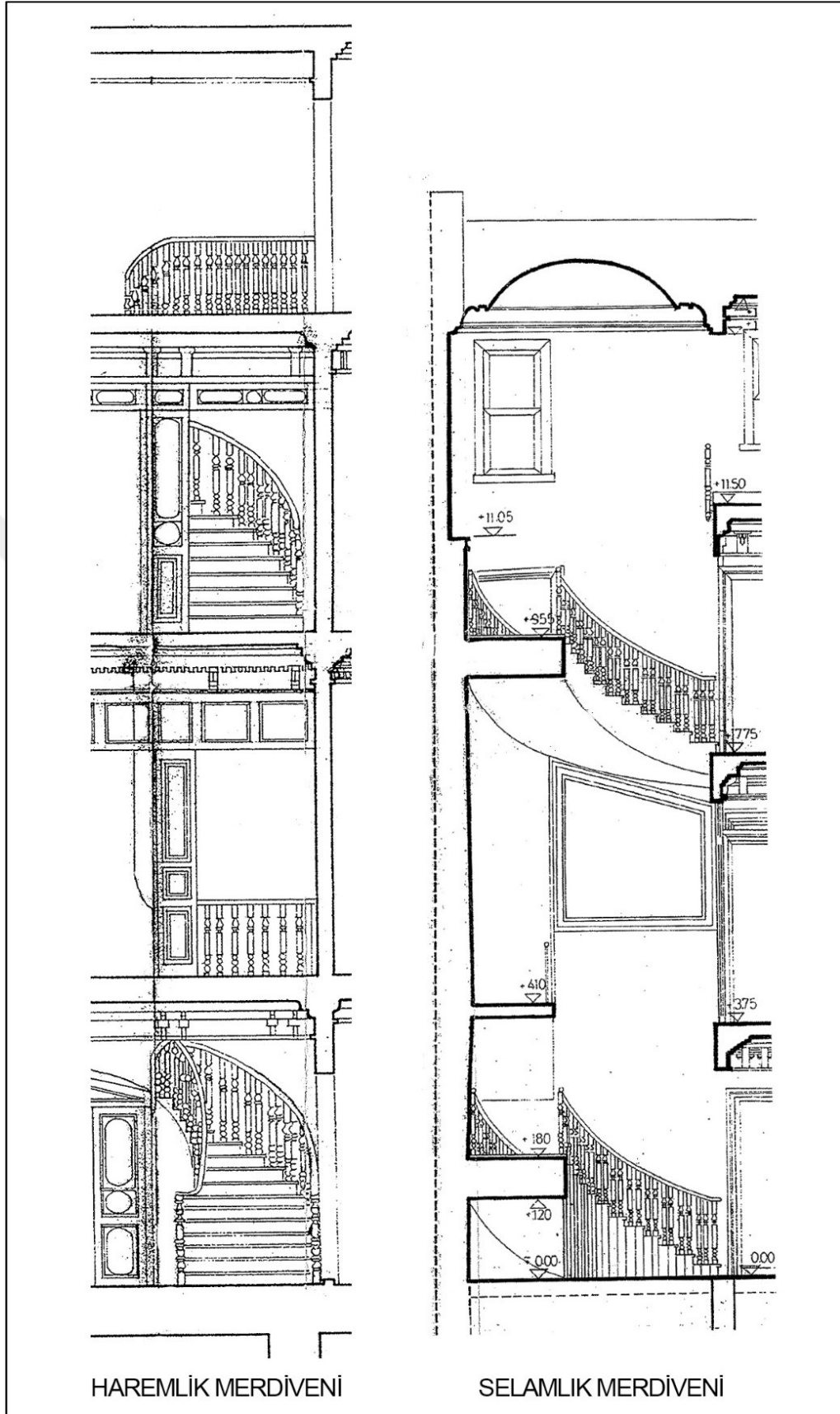
Şekil 4. 23: Pencere kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

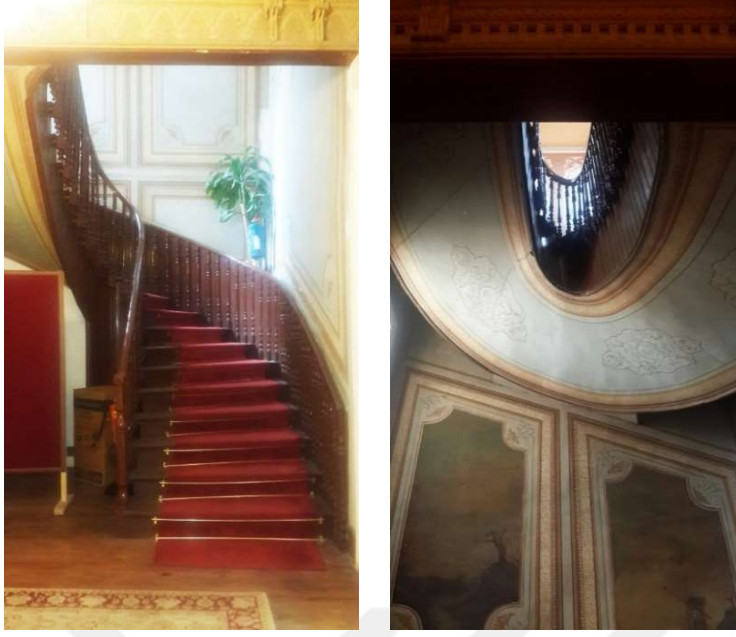
Şekil 4. 24: Pencere kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konak içinde dolap ve ocak uygulamasına rastlanmamıştır.

Konakta haremlık ve selamlık bölümleri için kullanılan iki adet merdiven bulunmaktadır. Selamlık merdiveni; zemin kat ile birinci kat arasında kullanılmakta, ikinci kata çıkmamaktadır. Ayrıca ikinci kattan da cihannüma katına çıkılmasını da sağlamaktadır. Merdiven kovanının üzerinde kubbeli bir tavan bulunur. Harem bölümünün merdiveni ise tüm katlara ulaşır. Konağın merdiven kovanında duvar resimleri ve merdiven kovanının altında çeşitli bezemeler yapılmıştır (Şekil 4.25 – Şekil 4.26).

Şekil 4. 25: Merdiven kesitleri. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 26: Selamlık merdiveni ve merdiven altı bezemeleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Süsleme açısından Kayserili Ahmet Paşa Konağı oldukça zengindir. Özellikle kalem işi bezemeleri ve tavan, duvar, koltuk silmelerinde yer alan resimler etkileyicidir. Konutta elliden fazla tavan ve tuval resmi bulunmaktadır. Resimlerde deniz manzaraları ve denizde seyreden yelkenli gibi temaların ağırlıkta olmasının konak sahibini bahriye nazırı olması ve donanmanın dönemin en güçlü donanmalarının arasında gösterilmesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca dönemin güçlü ressamlarından Ivan Ayvazovsky'nin de bu konuları resimlerinde sıklıkla işleminin etkili olabileceği düşünülür (Şekil 4.27).

Şekil 4. 27: Deniz ve yelkenli temalı duvar resmi örneği. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Bezeme, eklektik üslup olarak adlandırılan; barok, ampir ve rokoko üsluplarının bir arada kullanılması ile yapılmıştır. Ayrıca Osmanlı motiflerinin etkileri de görülmektedir. “s” ve “c” kıvrımlı motifler, plasterlar, akantus, istiridye ve çiçek motifleri bezemelerde dikkat çekmektedir (Şekil 4.28).

Şekil 4. 28: Süsleme motifleri. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Kayserili Ahmet Paşa Konağı'nın ince yapı elemanlarının oluşumunda ve kurgulanmasında daha önce sözünü etmiş olduğumuz ekonomik durum, sosyal statü gibi konut biçimlenişini etkileyen faktörlerin belirleyici olduğu görülmektedir. Konutun varlıklı bir aileye ait olması ve bir devlet adamı tarafından kullanılması, konağın haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşmasına sebep olmuştur. Yine bu sosyal statü, ince yapıda özenli ve yoğun işçilik gerektiren elemanların kullanılmasını açıklar. Bezeme ve resim seçimlerinin bile bu doğruda olduğunu görmekteyiz. Önemli odaların yoğun tavan işçilikleri, resimler ile süslenmiş duvarlar ve bunları ön plana çıkaran sade bir döşeme, ince yapı elemanlarının konutun mekânsal kimliğine etkisini doğrular niteliktedir. Farklı önem durumlarına göre tek veya çift kanatlı kapı kullanımı, merdivenin mekânsal ihtiyaç doğrultusunda erişim yerlerinin değişmesi gibi konutta ihtiyaç duyulan mahremiyet ve gösteriş de yine ince yapı elemanları ile sağlanmıştır.

4.3.2. 571 Ada 6 parsel üzerindeki konut

Süleymaniye Bölgesinde bulunan konut; Kirazlı Mescit Sokağı ile Ayşe Kadın Hamamı Sokağı'nın kesişim noktasında köşe parselde yer almaktadır. KUDEB tarafından restorasyonu gerçekleştirilen yapıda, üç farklı dönem bulunmaktadır. Yapının ilk olarak 19. yüzyılda, 1880 yılları civarında yapıldığı tespit edilmiştir. İkinci dönem ekinin 1900-1935 yılları arasında, üçüncü dönem ekinin ise 1935-2007 yılları arasında yapıldığı belirlenmiştir. Restorasyon sırasında son dönem ekinin yapı

ile uyumsuz olduğu ve yapıya zarar verdiği tespit edildiğinden kaldırılmasına karar verilmiştir (Kudde ve Koroğlu,2009) (şekil 4.29).

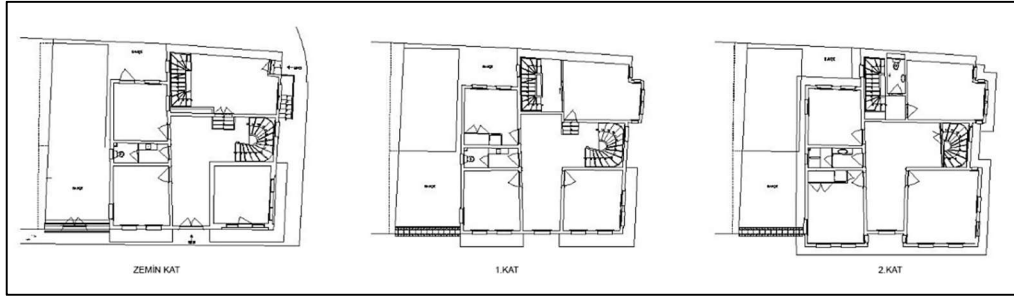

şekil 4. 29: Konut görünümü. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Konutun sahipleri, o bölgede yaşan bir aile iken daha sonra bölgenin sosyal yapısının değişmesi ile mülkiyeti İstanbul Asfalt Fabrikaları Sanayi ve Ticaret Anonim şirketi'ne (İSFALT) geçmiştir. Bu devirden sonra konuta bir süre işlev verilmemiş ve odaları bekar evi olarak bölgede yaşayanlar tarafından istila şeklinde kullanılmıştır. Bu kullanım, binayı oldukça yıpratmış ve niteliksiz eklerin oluşumuna sebebiyet vermiştir.

Konut, üç katlı bir yapıdır ve ahşap yapım tekniğiyle yapılmıştır. Haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşan konutun, iki sokak üzerinden iki farklı girişi vardır. Zemin katta iki sokağa da hakim şekilde bir adet dükkan mevcuttur. Konutta i sofalı eyvanlı plan tipi kullanılmıştır. Zemin katta, işyeri mutfak gibi işlevler üzülürken; st katlarda odalar yer almaktadır. Kat planları,  katta da aynı

tiptedir. Konutun haremlik ve selamlık bölümlerine iki ayrı merdiven ile erişim sağlanır. Islak hacimlerin kullanımı ise tüm katlarda aynı akstadır (Şekil 4.30).

Şekil 4. 30: Kat planları. (KUDEB arşivi).

Konut cephesi, yalın bir görünüme sahiptir. Kirazlı Mescit Sokağı cephesinde sadece ikinci katta çift çıkma bulunmaktadır. Çıkmalardan biri Ayşe Kadın Hamamı Sokağı'na da hakim şekilde köşe çıkmadır. Binanın Ayşe Kadın Hamamı Sokağı'na bakan selamlık cephesinde ise birinci ve ikinci katta çıkma yapılmıştır. Zemin katta doğramaların önünde demir parmaklık kullanılırken, üst katlarda ahşap çıtalardan oluşan kafes sistemi kullanılmıştır. Konut giriş kapıları, ahşap malzeme ile oyma tekniği kullanılarak bezenmiştir. Girişin üzerinde bulunan tepe penceresi yardımıyla ise giriş sofasının aydınlık olması sağlanmıştır (Şekil 4.31).

Şekil 4. 31: Konutun cepheleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Süleymaniye bölgesindeki özgün sivil mimarlık eserlerinden biri olan konut, bölgenin toplumsal yapısının değişmesi ile oldukça yıpranmış ve yıkılacak duruma gelmiştir. 2009 yılında KUDEB tarafından başlatılan restorasyon çalışmasında

öncelikle projeleri tamamlanmış ve söküm çalışmaları gibi restorasyona hazırlık aşamaları yapılmıştır. 2010 yılı itibarı ile de restorasyon başlamıştır. Çalışmalar sırasında öncelikle yapının uyumsuz dönem ekleri ortadan kaldırılmıştır. Zemin katta bulunan dükkanın nitelikli ve özgün bir bölüm olduğu kaynaklardan tespit edilerek korunmasına karar verilmiştir. Mekansal değişimler, belgelerin ve emsallerin ışığında yeniden gözden geçirilmiş ve aslına uygun olarak restorasyon çalışması tamamlanmıştır. Bu sürecin ardından yapı, İstanbul Sit Alanları Alan Yönetim Başkanlığı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kudde ve Köroğlu, 2009).

4.3.2.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi

Konutun duvarları, Süleymaniye bölgesinde hakim olan ahşap karkas üzerine ahşap kaplama şeklinde yapılmıştır. İçte ise bağdadi kaplama yönteminin kullanıldığı öğrenilmektedir. Farklı dönem ekinin bulunduğu yapıda, iki farklı bağdadi yöntemi kullanılmıştır. Ana yapıda yarma bağdadi kullanıldığı, restorasyon sürecinin anlatıldığı makalelerden tespit edilmiştir. Kalınlığı 1-1,2 cm yüksekliği ise 15-30 cm arasında değişen ahşap levhalar, keser yardımıyla şekillendirilerek yarma bağdadi yöntem uygulanır. İlave dönem ekinde ise hazırlanan düzgün biçimli ince ahşap parçalar, paralel bir şekilde çakılarak çakma bağdadi yöntemi kullanılmıştır. Bağdadi üzerine ise kireç esaslı sıva uygulaması yapılmıştır (Kudde, Köroğlu ve Sürücü, 2012) (Şekil 4.32).

Şekil 4. 32: Bağdadi çıta yapım işi. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Kudeb tarafından yapılan laboratuvar analizlerine göre ahşap taşıyıcı sistemde; ana dikme, payanda, yastık gibi taşıyıcılar meşe, ara dikmeler ise çam türünde ahşaptır. Ölçüleri ise; ana dikme 12x12, ara dikme 5x12, yastık 6x12 veya 8x12, payanda 8x12 veya 10x12 cm'dir (Kudde ve Köroğlu,2011) (Şekil 4.33).

Şekil 4. 33: Restorasyon sırasında ahşap taşıyıcı sistem. (KUDEB fotoğraf arşivi).

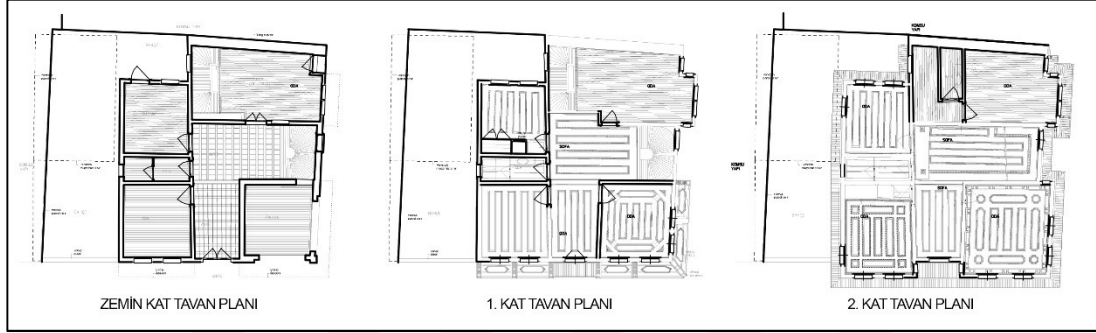
Konutun kat döşemeleri, 6x15 cm ölçülerinde ahşap kirişlerle taşınır. Ahşap türünün, analiz sonuçlarına göre göknar olduğu belirlenmiştir. Ahşap kirişleme üzerine döşeme kaplaması uygulanmıştır. Döşemede çam cinsi ahşap kullanıldığı tespit edilmiştir. Döşeme ölçüleri; ana binada 26-27x2,5 cm, dönem ekinde ise 14x2,5 cm'dir. Kaplamalar 3 çivi ile sabitlenmiştir (Kudde, Köroğlu ve Sürücü,2012) (Şekil 4.34).

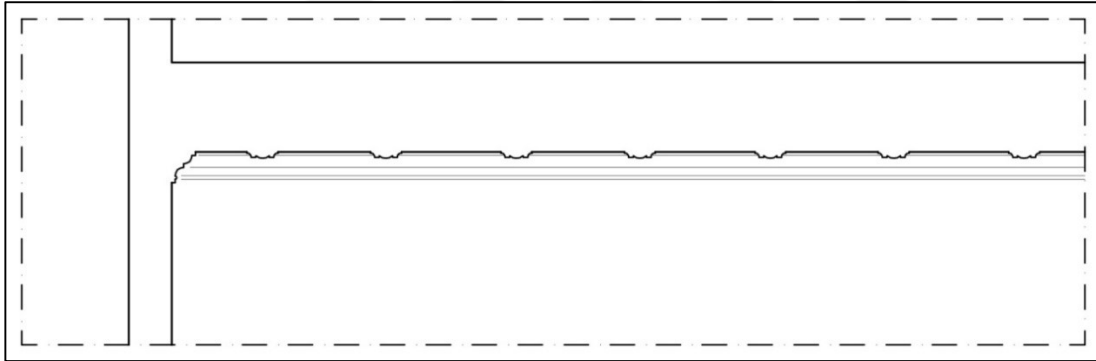
Şekil 4. 34: Döşeme kaplamalarının montajı. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Binanın giriş sofasında, tuvaletlerde ve dükkan döşemesinde Marmara mermeri kullanılmıştır. Mermer ölçüleri 74x74 x 3,5 cm'dir ve uygulamasında horasan harcı kullanılmıştır (Kudde, Köroğlu ve Sürücü,2012).

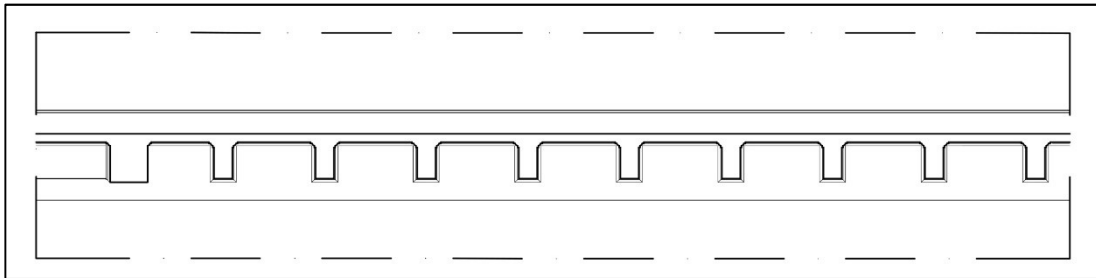
Konutun tavan uygulamalarında farklı geometrik düzenlerde çıtalı tavan kullanılmıştır. Zemin katta ise kaplamasız tavan ve düz kaplamalı tavan örneklerine rastlanmıştır (Şekil 4.35 – Şekil 4.36 – Şekil 4.37 – Şekil 4.38).

Şekil 4. 35: Tavan planları. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 36: Çıtalı tavan detayı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 37: Kirişli tavan detayı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 38: Çıtalı tavan uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konutta, haremlük ve selamlık bölümünde olmak üzere 2 adet giriş kapısı bulunmaktadır. Kapıların üzerinde giriş sofasını aydınlatmak üzere tepe penceresi kullanılmıştır. İç kapılar genellikle tek kanatlı ve göbekli kapı tipindedir. Fakat zemin kat selamlığa giriş kapısının çift kanatlı olduğu gözlemlenmiştir. Haremlük ve selamlık bölümleri arasında her katta kapı ile geçiş sağlanmaktadır. İşyerine ait girişte, konut genelinde kullanılmayan ara kayıtlarla bölünmüş camlı tek kanatlı kapı görülmektedir. Kapıların tamamında ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 4.39 – Şekil 4.40).

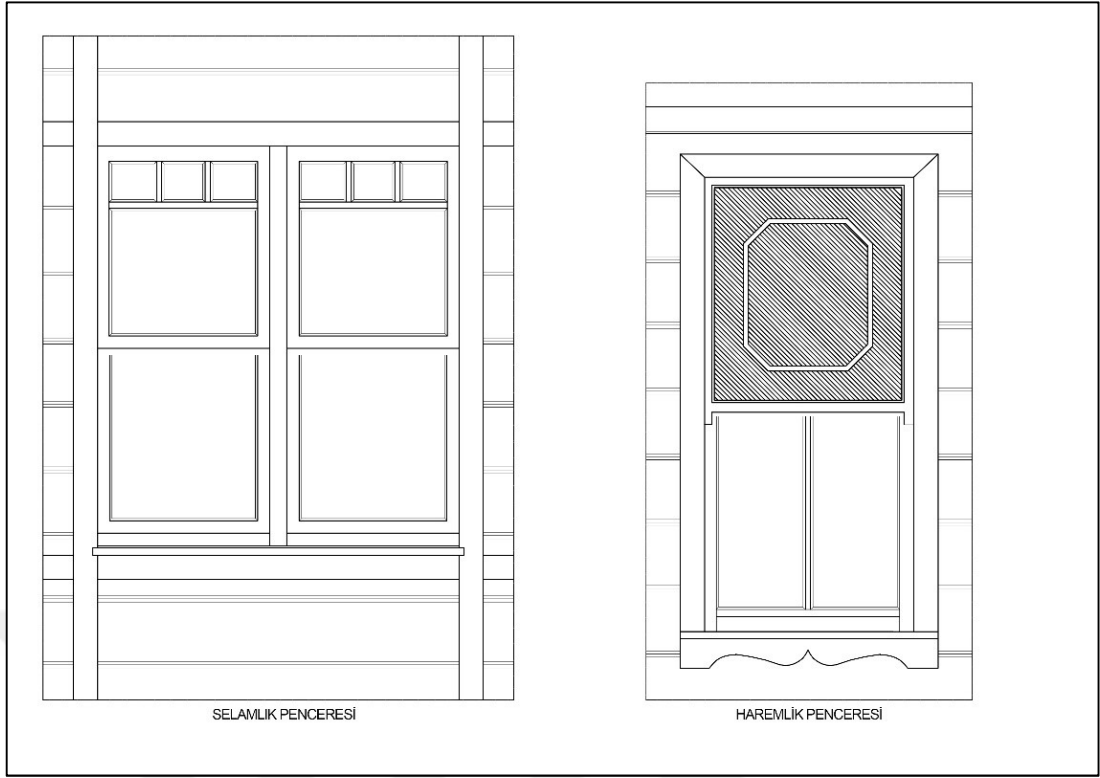

Şekil 4. 39: Kapı tipleri. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 40: Kapı örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konutta pencereler 1/2 oranında ve düşey sürme kanatlıdır. Her odada yaklaşık 4-6 pencere bulunmaktadır. Haremlik bölümünde, dışarıda pencerenin yarı ölçüsünde ince çیتالardan oluşan kafesler kullanılmıştır. Selamlık bölümünde ise pencere üzerinde renkli vitrayları olan tepe pencereleri kullanıldığı görülür. Merdiven kovasının aydınlatılabilmesi için bu alanda da pencere düşünülmüştür. Konutun zemin katında yer alan işyerinin pencereleri, yine düşey sürme kanatlıdır. Fakat pencerelerde ara kayıtlarla bölümlenme yapılmıştır (Şekil 4.41 – Şekil 4.42).

Şekil 4. 41: Pencere detayı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 42: Kafesli ve vitraylı pencere kullanımı. (KUDEB fotoğraf arşivi).

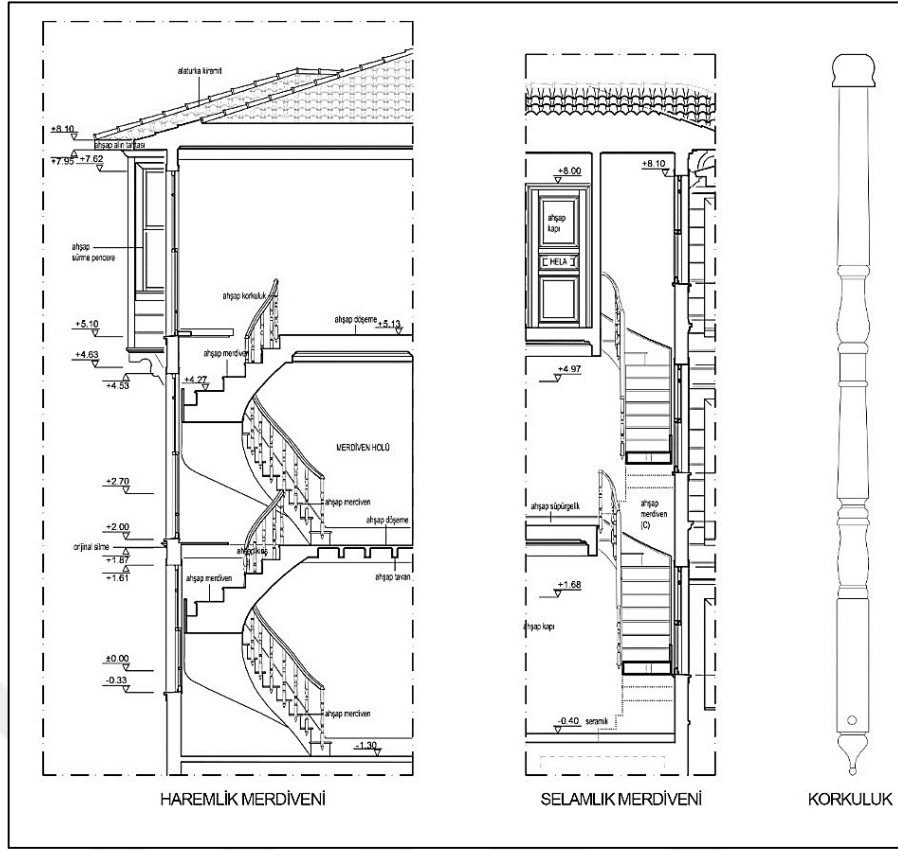
Konutun bir odasında dolap elemanına rastlanmıştır. Dolap kapakları yalın ve sadedir. Giriş dolap ile birlikte çözülmüştür (Şekil 4.43).

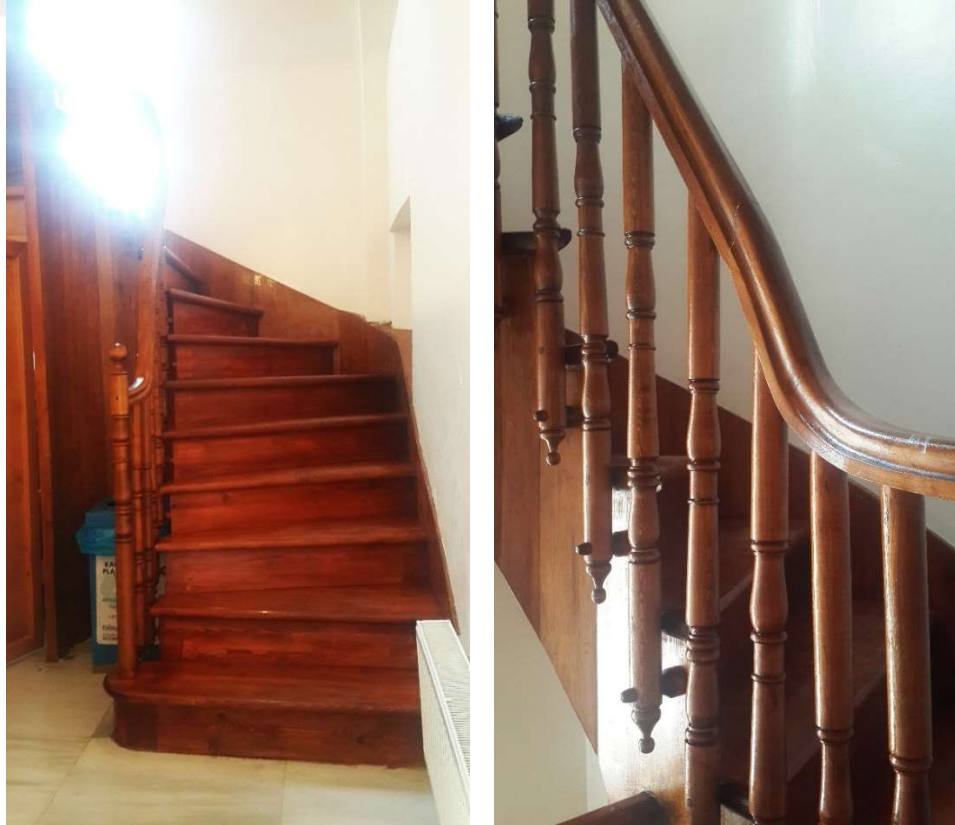
Şekil 4. 43: Dolap kullanımı. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Konutta ocak kullanımına rastlanmamıştır.

Haremlik ve selamlık bölümlerinde sirkülasyonu sağlayan iki adet merdiven bulunur. Merdivenler, çam cinsi ahşap malzeme ile yapılmıştır. Korkuluklarda da yine ahşap işçilik göze çarpmaktadır. Bu iki merdivenin dışında haremlik ve selamlık arasındaki bağlantıyı sağlayan kapıya da her katta üç basamaklı bir merdiven ile erişilir. Bu merdivenin korkuluğu bulunmamaktadır (Şekil 4.44 – Şekil 4.45).

Şekil 4. 44: Merdiven kovası ve korkuluk detayı. (KUDEB arşivi).

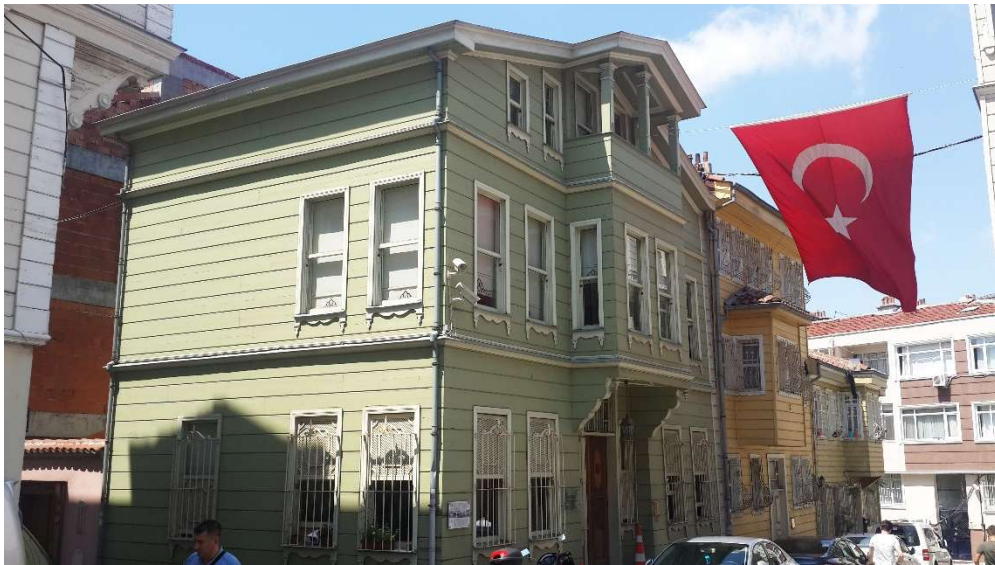
Şekil 4. 45: Merdiven ve korkuluk uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

İncelemiş olduğumuz bu konut, ince yapı elemanları ve mekânsal atmosferi bakımından oldukça yalın ve sade bir konuttur. Süsleme; tavan çıtalarında, kapı kanadı ve dolap kapaklarında ahşap işçiliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Giriş kapısı üzerindeki ahşap oyma bezemeler ise oldukça dikkat çekicidir.

İnce yapı elemanları; konutta istenen yalın görünümün oluşmasına yardımcı olmuştur. Kalem işi ve bezemelerin bulunmadığı sadece çıtalı tavanlar ile yalın fakat zengin geometrik desenler uygulanmıştır. Duvarlar ve döşemede de yine bu karar devam ettirilmiştir. Haremlik ve selamlık arasındaki farkın cephede pencereler ile oluşturulduğu görülmektedir. Haremlik bölümünde kafesli pencere kullanılırken, selamlık bölümünde kafesiz fakat renkli vitray uygulamalı tepe pencereleri ile ayırım yapılmıştır. İç mekanda ise iki bölüm arasında geçişler her katta kapı elemanı ile sağlanır. Böylelikle kullanıcının mekanda oluşturmak istediği etki ve ihtiyaçlarının birleşimi, ince yapı elemanlarının sağladığı imkan ile gerçekleştirilmiştir.

4.3.3. 569 Ada 13 parsel üzerindeki konut

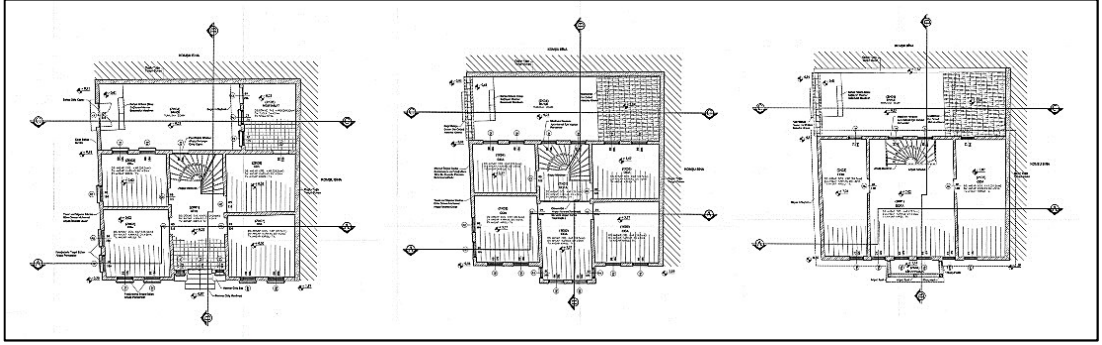
Süleymaniye bölgesinde yer alan konut, Kayserili Ahmet Paşa Sokağı ile Emir Hoca Sokağı'nın kesişiminde yer alan köşe parselde bulunmaktadır (Şekil 4.46). KUDEB tarafından restorasyonu yapılan konutun inşa tarihi net olarak bilinmemekle birlikte 19. yüzyıl sonu veya 20. yüzyıl başlarında yapıldığı düşünölmektedir. Yapıya daha sonraki yıllarda ilave edilen bir dönem eki de bulunmaktadır (Arslan ve Ertuğrul, 2010).

Şekil 4. 46: Konutun görünümü. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konutun sahipleri, o bölgede yaşan bir aile iken daha sonra bölgenin sosyal yapısının değişmesi ile mülkiyeti İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret AŞ'ye (KİPTAŞ) geçmiştir. Daha sonra konuta bir süre işlev verilmemesi ve odaların bölgede yaşayanlar tarafından istila şeklinde bekar evi olarak kullanılması ile konut oldukça yıpranmış ve bakımsız bir hale gelmiştir.

Konut Süleymaniye bölgesinde hakim olan ahşap yapım tekniği ile yapılmıştır. İki adet normal kat, bir çatı katı ve bir küçük bodrumdan oluşur. Konutta ilk iki katta orta sofa özelliğine sahip plan tipi kullanılırken, çatı katında "L" plan tipine sahip sofa kullanılmıştır. Ayrıca bu katta cihannüma da bulunmaktadır. Merdiven, sofanın bittiği noktada konumlandırılmıştır. Islak hacimler ise her katta aynı aks üzerine yerleştirilmiştir (Şekil 4.47).

Şekil 4. 47: Kat planları. (KUDEB arşivi).

Konuta giriş, Kayserili Ahmet Paşa Sokağı üzerinden binanın tam ortasından verilmiştir. Giriş üzerindeki aksta çıkma bulunur ve çıkma cihannüma ile tamamlanır. Girişin yapısı ortalaması, cephede simetrik bir düzen oluşturulmasına imkan sağlar. Zemin kat pencerelerinde demir parmaklık ile mahremiyet sağlanırken, üst katlarda kafesler kullanılmıştır. Doğramaların tamamı ahşap olup, giriş kapısında ahşap oyma tekniği süslemeler kullanıldığı görülmektedir. Kapının iki yanına yerleştirilen pencereler ve kullanılan tepe penceresi ile giriş sofası daha aydınlık hale getirilmiştir (Şekil 4.48).

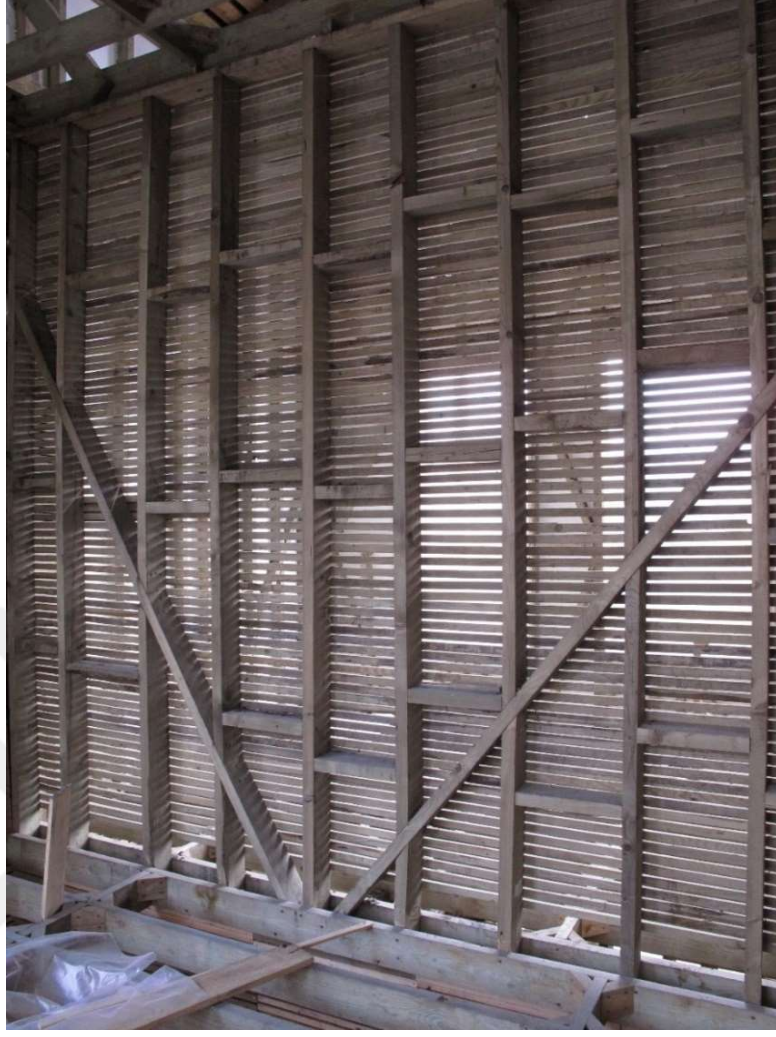

Şekil 4. 48: Cephe düzeni. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

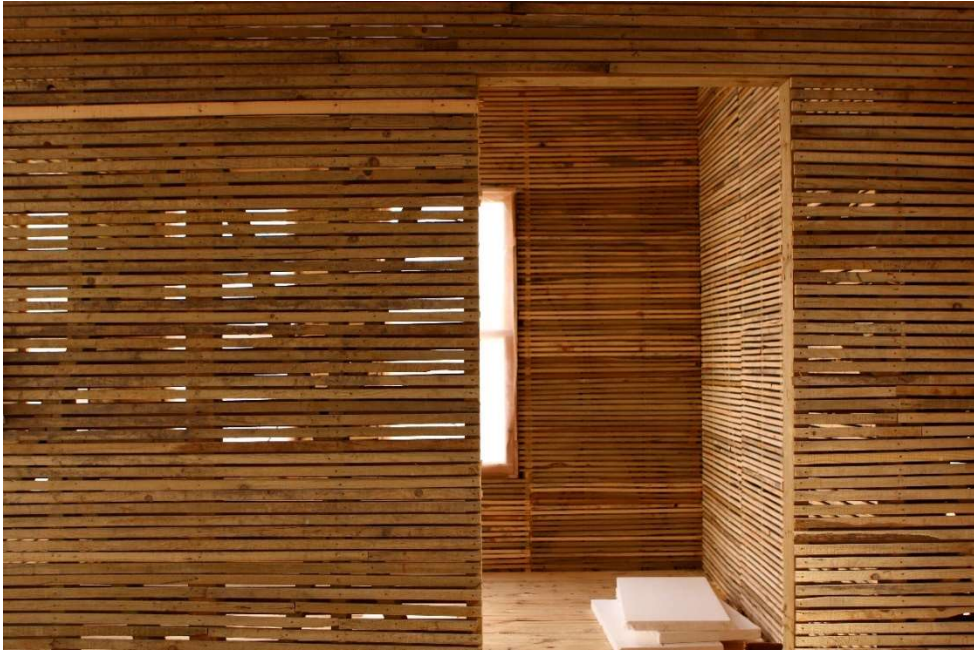
Konut, tek bir ailenin barınma ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Fakat zaman içinde bölgenin sahip olduğu önemi kaybetmesi ile sahipleri konutu KİPTAŞ' a devretmiştir. Bu devirden sonra katların ayrı ayrı kullanımı ya da odaların tek tek kiralanması söz konusu olmuştur. Konut bölge halkı tarafından gayri resmi kullanılmıştır. Bina bu süreç içinde yıpranarak ciddi zarar görmüştür. 2009 yılında KUDEB tarafından restorasyonu başlatılan yapının öncelikle niteliksiz olduğu saptanan dönem eki kaldırılmıştır. Yapıdaki kullanım değişikliğinin bir sonucu olarak dükkana dönüştürülen bir oda ve bodrum katı yeniden kendi işlevi ile düzenlenerek özgün konut tipinin korunması sağlanmıştır. Yapı restorasyonunun tamamlanmasının ardından ise KUDEB kullanımına tahsis edilmiştir. Günümüzde Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır (Arslan ve Ertuğrul,2010).

4.3.3.1. İnce yapı elemanlarının incelenmesi

Konut duvarı; ahşap karkas üzerine ahşap kaplama yöntemiyle yapılmıştır. Ahşap karkasın KUDEB tarafından yapılan malzeme analizine göre; ana dikmeler meşe, ara dikmeler ise çam türü ahşaptır (Şekil 4.49). Cephede bulunan ahşap kaplamalar da yine çam ağacından yapılmıştır. İçte ise bağdadi kaplama yöntemi kullanılmıştır. Yarma ve çakma bağdadi kaplama yönteminin birlikte kullanıldığı restorasyon görsellerinde görülmektedir. Bağdadi çıtalarının ise göknar türü ahşap olduğu yine analiz sonuçlarına göre tespit edilmiştir (Arslan ve Ertuğrul,2010) (Şekil 4.50).

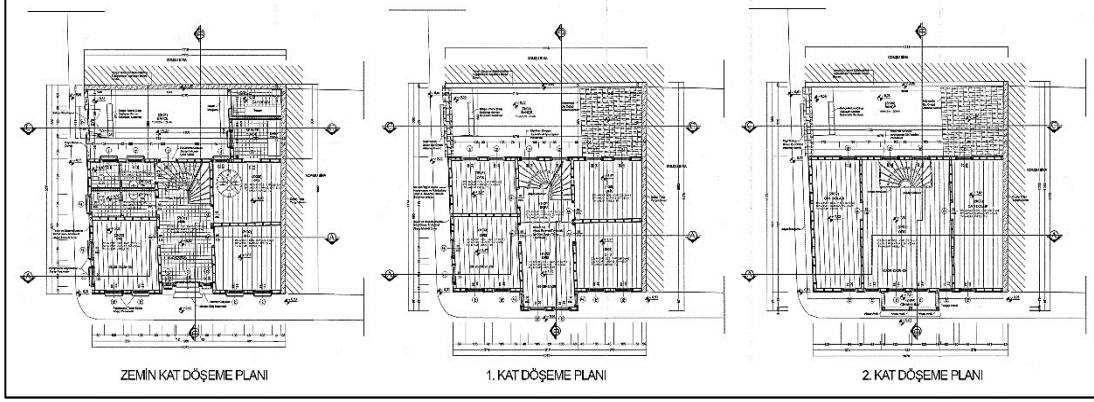

Şekil 4. 49: Ahşap karkas uygulaması. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Şekil 4. 50: Restorasyon sırasında bağdadi çıta kullanımı. (KUDEB fotoğraf arşivi).

Döşeme kat planları incelendiğinde, ıslak hacimlerde ve giriş sofasında taş karo uygulandığı görülmektedir. Diğer tüm mekanlarda ise ahşap döşeme kaplaması kullanılmıştır (Şekil 4.51).

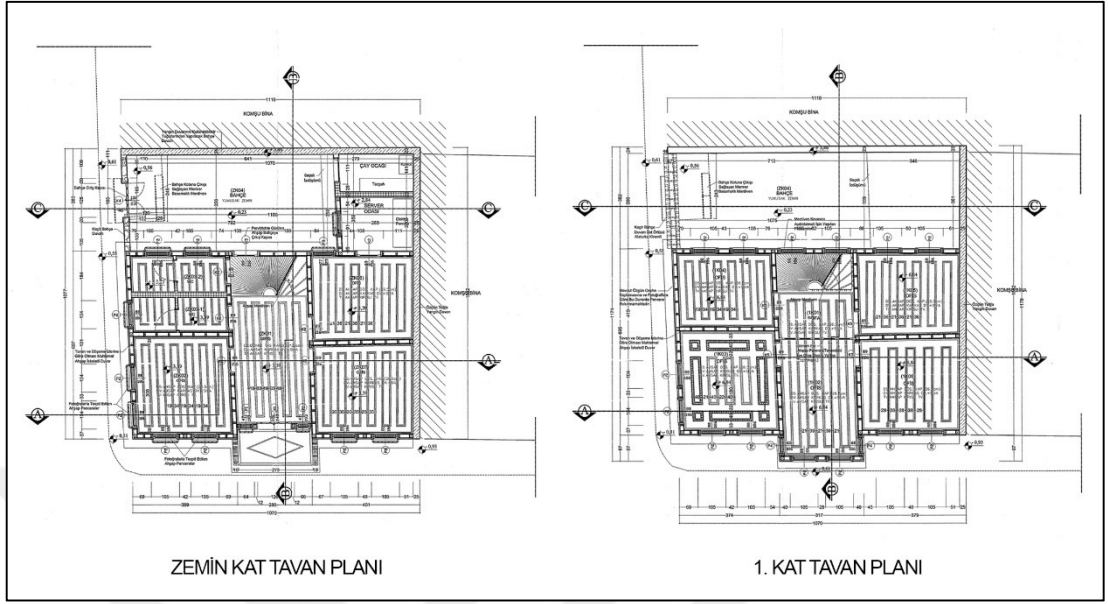
Şekil 4. 51: Döşeme planları. (KUDEB arşivi).

Döşemede, ahşap kirişleme üzerine kaplama tahtaları çakılmıştır. Kaplama tahtaları ladin türü ahşaptır. Kaplama tahtaları 25-30 cm genişliğindedir ve yan yana üç adet çivi ile sabitlenmiştir (Şekil 4.52). Zemin kat giriş sofasında ise seramik kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 4. 52: Ahşap döşeme kaplaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konut tavanları, zemin kat ve birinci katta ıtalı tavan şeklindedir (Şekil 4.53). Cihannüma katında ise düz kaplamalı tavan kullanıldığı görülmüştür.

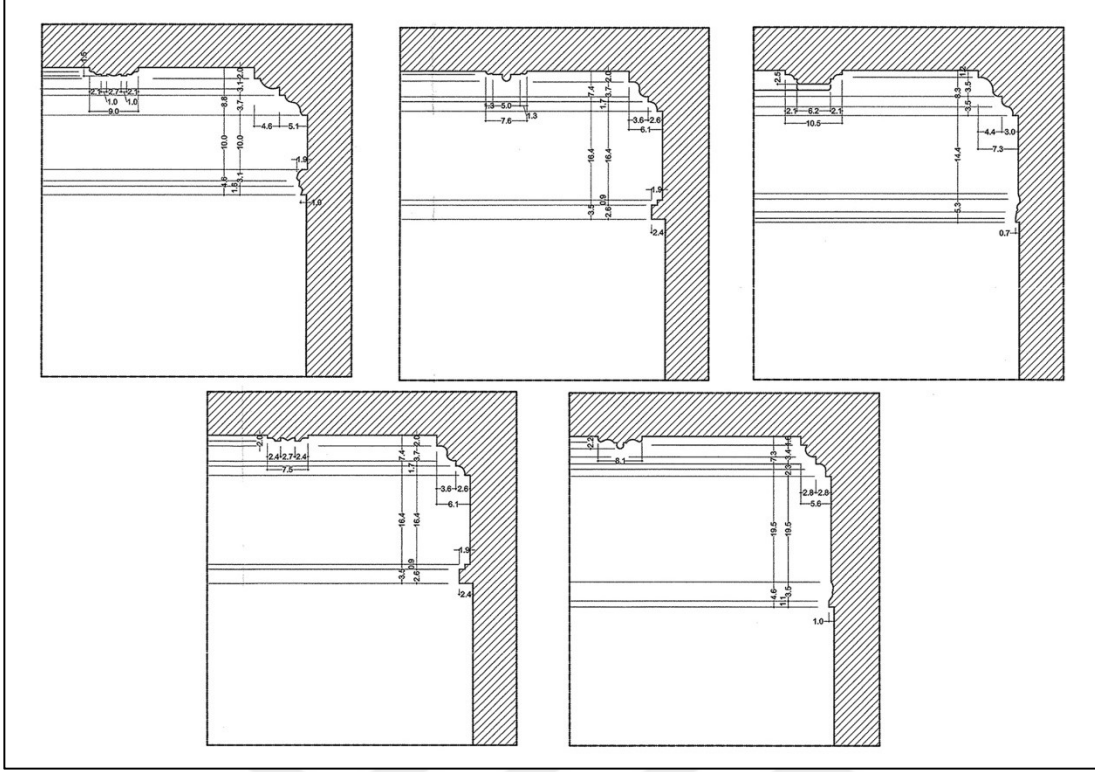

Şekil 4. 53: Tavan planları. (KUDEB arşivi).

Tavan kaplamalarında, ladin türü ağaç kullanıldığı KUDEB analizlerinden öğrenilmektedir. Konutun ıtalı tavan uygulamalarında, zengin geometrik desenler göze çarpmaktadır (Şekil 4.54 - Şekil 4.55).

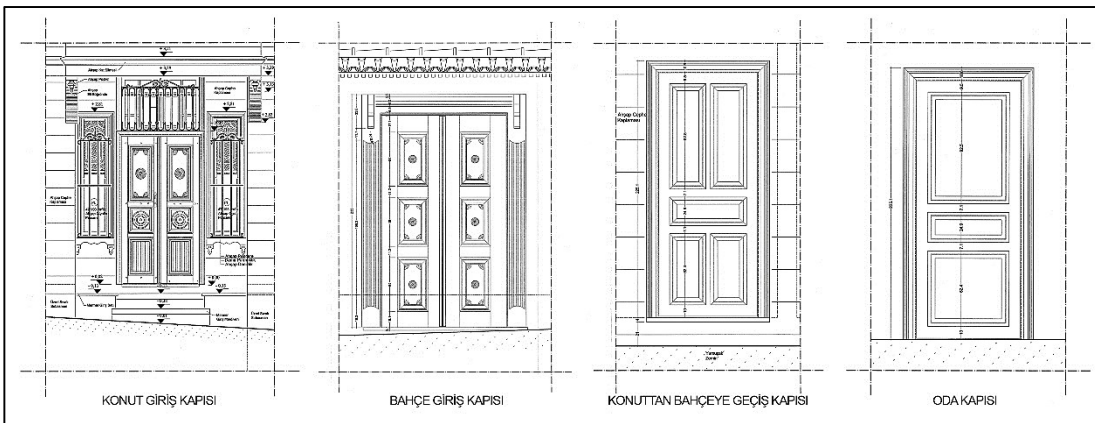

Şekil 4. 54: ıtalı tavan uygulaması. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 4. 55: Çıtalı tavan detayları. (KUDEB arşivi).

Konut, haremlik selamlık olarak ayrılmaz ve tek bir girişe sahiptir. Giriş kapısı cephenin ve sofanın tam ortasında yer alır. Bahçeye giriş için yan sokaktan bir kapı daha bulunmaktadır. Bu kapılarda, ahşap işçiliğinin güzel örnekleri göze çarpmaktadır. İç kapılarda tek kanatlı göbekli ahşap kapı kullanılmıştır (Şekil 4.56 – Şekil 4.57).

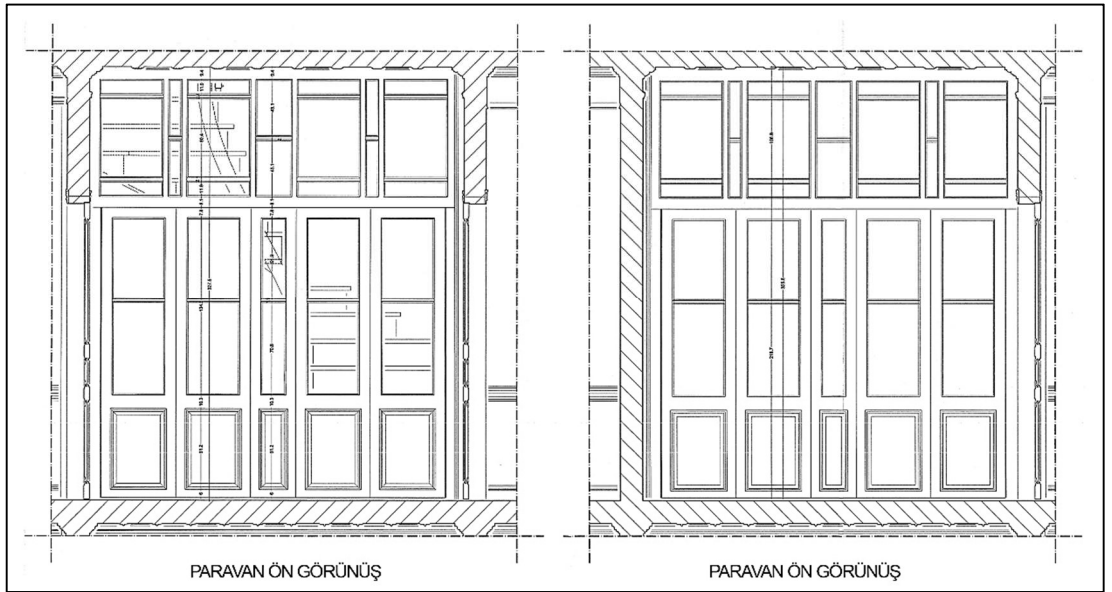

Şekil 4. 56: Kapı detayları. (KUDEB arşivi).

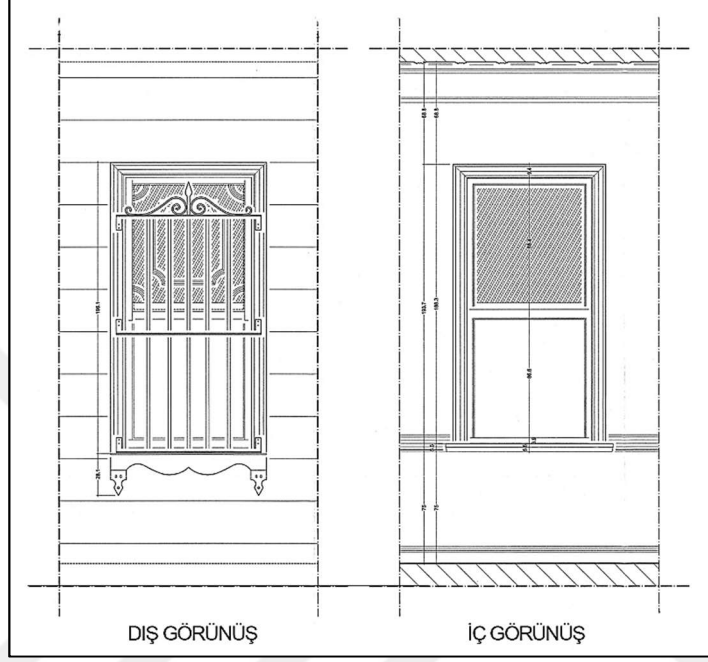
Şekil 4. 57: Kapı örnekleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Birinci kat sofasında, ahşap paravan ile ayrılan bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüme giriş, kayıtlarla bölünmüş camlı bir ahşap kapı ile yapılır (Şekil 4.58).

Şekil 4. 58: Paravan detayı. (KUDEB Arşivi).

Konut pencereleri, 1/2 oranında düşey sürme kanatlıdır. Her odada 2-4 adet pencere bulunmaktadır. Pencere doğramlarının çam türü olduğu analizler ile tespit edilmiştir (Arslan ve Ertuğrul, 2010). Zemin kat pencerelerinde, pencere büyüklüğünün yarısı kadar ahşap kafes kullanılmıştır. Pencere çevrelerinde de yine ahşap söve bulunmaktadır (Şekil 4.59- Şekil 4.60).

Şekil 4. 59: Pencere detayı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 60: Zemin kat oda pencereleri. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Giriş sofasının aydınlatılabilmesi için kapının her iki yanında pencere ve kapı üstünde tepe penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.61). Tepe penceresinde, renkli vitray cam kullanıldığı görülür (Şekil 4.62). Birinci kat sofasında ahşap doğrama ile bölünmüş kısmın üstünde de yine renkli vitray cam kullanımı göze çarpar.

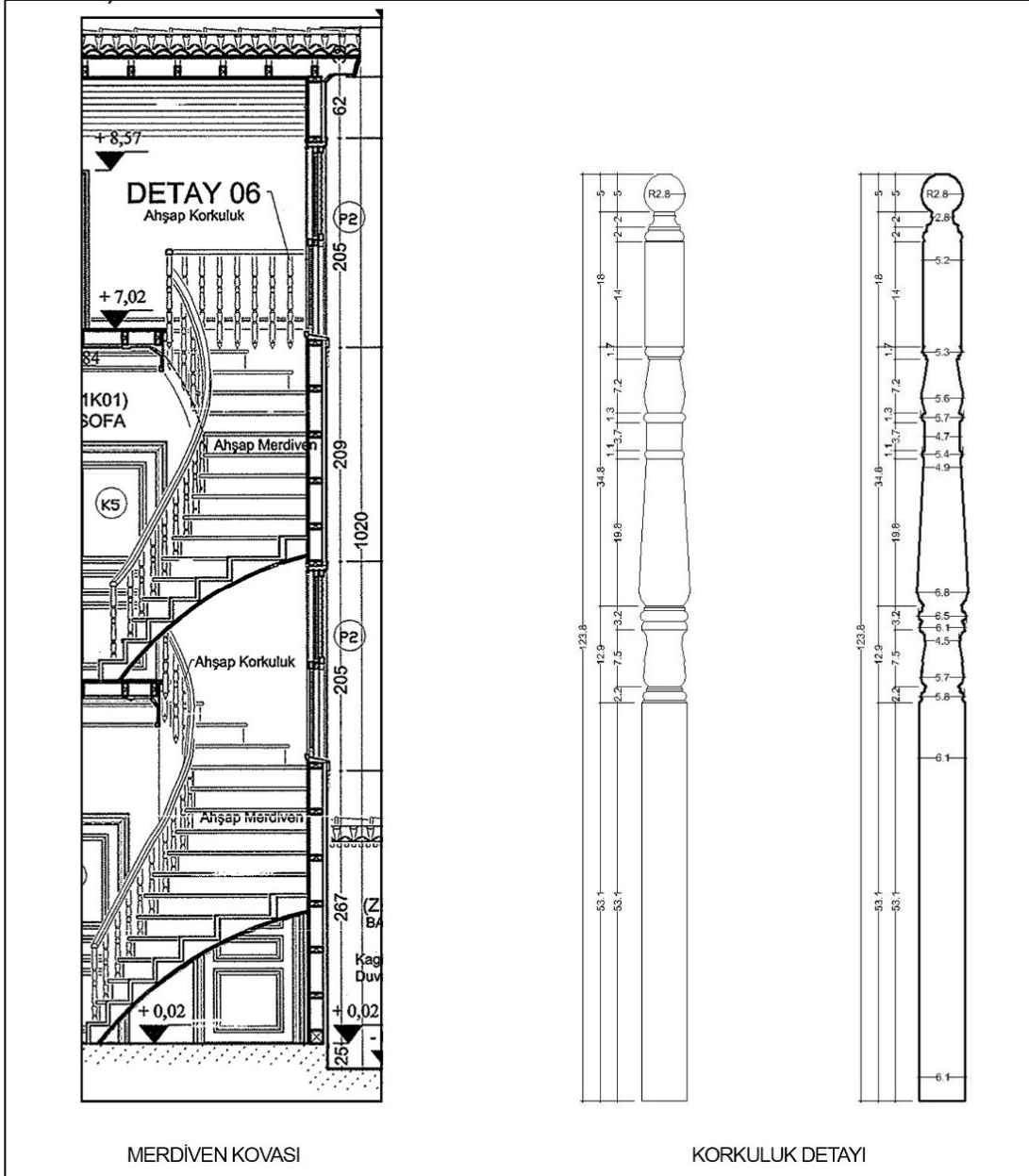
Şekil 4. 61: Giriş ve pencere kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Şekil 4. 62: Giriş tepe penceresinde vitray kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konut içinde dolap ve ocak kullanımına rastlanmamıştır.

Katlar arası geçişi sağlayan merdiven, sofanın ucunda “u” biçiminde tüm katlara erişmektedir. Merdiven ladin türü ağaçtan yapılmıştır (Arslan ve Ertuğrul,2010). Korkuluklar da yine ahşap işçiliği göze çarpar (Şekil 4.63 – Şekil 4.64).

Şekil 4. 63: Merdiven ve korkuluk detayı. (KUDEB arşivi).

Şekil 4. 64: Merdiven kullanımı ve korkuluk-duvar bağlantısı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

Konut süsleme bakımından oldukça yalın bir görünüme sahiptir. Süslemeler; ahşap işçiliği olarak tavan, kapı, kafes, korkuluk gibi detaylarda ve vitray olarak giriş sofası ve paravan kullanımında karşımıza çıkar (Şekil 4.65).

Şekil 4. 65: İç mekanda vitray kullanımı. (Niğdeli fotoğraf arşivi).

İnce yapı elemanları, konutta sakin ve yalın bir atmosferin sağlanmasına yardımcı olmuştur. Hiçbir süslemenin bulunmadığı duvar ve döşeme, çıtalı tavan uygulaması ile mekan içindeki kullanıcıyı ön plana çıkarmayı amaçlar. Giriş sofasında ve 1. kat sofasında bulunan vitray camlar bu sade mekanı hareketlendiren detaylardandır. Ahşap işçiliğın güzel örneklerinden olan korkuluklar, pencereler ile aydınlatılmış merdiven galerisinde ön plana çıkmaktadır. Giriş kapısındaki ahşap oyma desenler ise misafiri iç mekana hazırlayan süslemelerdir. Böylece ince yapı elemanları, bir yandan sade bir mekan oluşumuna zemin hazırlarken diğeryandan mekanı hareketlendiren detayların ön plana çıkmasına da yardımcı olur.

5. SONUÇ

Türkler, yaşadıkları mekanı ihtiyaçları doğrultusunda değiştirirken sahip oldukları konut tecrübesini korumayı yüzyıllar boyunca başarmışlardır. Bunun en güzel örneği çadırdan yerleşik hayata geçişte aynı mekan davranışlarını gösterebilecekleri geleneksel konutu kurlmalarıdır.

Sahip olduğumuz birikim kendi kültürümüz bağlamında, içinde en rahat hareket edebileceğimiz mekanları oluşturmuştur. Bu doğrultuda konut biçimlenişinde kullanıcı her zaman ön planda tutulmuştur. Kullanıcı açısından konut değerlendirildiğinde ise yapının kütleli formundan çok, duvarları ile algılayabildiği ve kendi ölçeğinde temas edebildiği yapı elemanları önem taşımaktadır.

Çalışmada açıkça görülmektedir ki tümevarım yoluyla inşa edilen konutta, bütünü oluşturan parçalar ince yapı elemanlarıdır. Yapı elemanlarının niteliği, uygulama biçimi, işçiliği ve malzemesi ise konutları tipolojik olarak birbirinin tekrarı olmaktan çıkarak özelleştirir. Böylece konuta kimliğini kazandırmada ince yapı elemanlarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Geleneksel konut ve doğa ilişkisi incelendiğinde ise ikisi arasında güçlü bir bağ bulunduğu hatta doğanın konut içine taşındığı gözlemlenmektedir. Bu anlamda konutta kullanılan yapı elemanları da doğadan elde edilen malzemelerden yapılmış ve mekanlarda malzeme seçimi açıkça görülebilir bir şekilde bırakılmıştır. Yapı elemanlarının işlenmesinde malzemenin sağladığı imkanlar ve uzun yıllar sonucu edinilen tecrübeler ışığında oldukça zengin bezemelere rastlanmaktadır.

Tüm bu ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda ince yapının konut biçimlenişindeki önemi açıkça görülmekle birlikte, çalışma içerisinde bu konu örnekler üzerinden ortaya konulmaktadır. Çalışmada örneklem bölgesi olarak belirlenen Süleymaniye’de farklı özelliklere sahip üç konut seçilmiştir. Bu konut örneklerinin ince yapı elemanları bakımından incelenmesi yapılırken; ikinci bölümde bahsedilen konut oluşum ilkeleri, özellikleri ve konut biçimlenişini etkileyen faktörler göz önünde

bulundurulmuştur. Bu yöntem sonucu varılan sonuçlar aşağıda listelenmiştir. Listede; 566 ada 7 parsel üzerinde bulunan Kayserili Ahmet Paşa Konağı 1. örnek, 571 ada 6 parsel üzerindeki konut 2. örnek, 569 ada 13 parsel üzerindeki konut ise 3. örnek olarak nitelendirilecektir.

Toplum yapısı doğrultusunda;

- Bölgenin yönetici ve ulema sınıfı tarafından kullanıldığı,
- 1. Örnekte konut sahibinin yönetici sınıfına dahil olmasıyla yoğun bezeme ve süsleme örneklerinin bulunduğu,
- 2. ve 3. Örnekte ise konut sahiplerinin kimliği bilinmemekle birlikte konutun daha yalın bir mekan anlayışı ile kurgulandığı,
- 1. ve 2. Örneklerde konutta cihannüma katı kullanıldığı görülmüştür.

Aile yapısı doğrultusunda;

- 1. 2. ve 3. Örneklerde cumba kullanıldığı,
- 1. Örnekte sosyal statünün belirleyici olduğu ve mekanlarda yoğun bezemelerin kullanıldığı, sosyal statünün bezeme ve resim seçimlerinde etkili olduğu (donanma ve deniz temalı resimler), haremlik ve selamlık bölümlerindeki duvar resimlerinde farklı motiflerin kullanıldığı,
- 2. ve 3. Örneklerde daha yalın mekanlar kullanıldığı, döşeme ve duvarlardaki sadeliğin tavanlardaki çeşitli geometrik düzenlerde çıtalı tavan süslemelerini ön plana çıkardığı,
- 3. Örnekte yalın mekan kurgusunun vitraylar ile hareketlendirildiği,
- 1. ve 2. Örnekte odalara girişte önem durumuna göre farklı kanat sayılarında kapılar kullanıldığı gözlemlenmiştir.

İnanç faktörü doğrultusunda;

- 1. ve 2. Örnekte konutun haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölüme ayrıldığı,
- 3. Örnekte bütüncül bir konut anlayışı olduğu,
- 1. ve 2. Örnekte haremlik ve selamlık bölümlerinden iki ayrı giriş kapısının bulunduğu,
- 1. ve 2. Örnekte iki bölüm için iki farklı merdiven kullanıldığı,

- 2. Örnekte haremlık ve selamlık bölümleri için iki farklı tipte pencere tasarlandığı ve haremlikte kafesli pencere kullanılırken, selamlıkta virtaylı tepe pencereli doğrama kullanıldığı görülmüştür.

Tarih faktörü doğrultusunda;

- 1. Örnek cephe tasarımında ampir üslup etkisinin bulunduğuna, iç mekan süslemelerinde de yine o dönem hakim olan eklektik üsluba ait motifler kullanıldığına rastlanmıştır.

Kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda;

- 1. Örnekte merdivenin eriştiği katların sınırlandırıldığı,
- 2. Örnek zemin kat penceresinde korkuluk kullanıldığı,
- 2. ve 3. Örneklerde ahşap, mermer ve seramik olmak üzere farklı döşeme kaplamalarının kullanıldığı,
- 1. Örnekte mekanların işlevine göre çıtalı, alçı süslemeli ve boyalı tavanlar kullanıldığı,
- 2. Örnekte kaplamasız, düz kaplamalı ve çıtalı tavanlar tercih edildiği,
- 3. Örnekte düz kaplamalı ve çıtalı tavanlar kullanıldığı,
- 2. Örnekte dükkan pencere ve kapısında geçirgenliği ve iç mekandaki ürünleri ön plana çıkarılması amacı ile cam kullanıldığı,
- 2. Örnekte haremlık ve selamlık bölümleri arasındaki geçişlerin her katta kapı elemanı ile sağlandığı ve bu kapılara iki basamaklı bir merdiven ile erişildiği,
- 1. ve 2. Örnekte giriş üzerinde tepe penceresi kullanılarak, 3. Örnekte ise giriş üzerinde tepe penceresi ve kapı yanlarında pencere elemanı kullanılarak giriş sofasının daha aydınlık bir hale getirildiği,
- 3. Örnekte birinci kat sofasında paravan kullanıldığı ve paravanda yoğun cam kullanımı ile doğal ışığın iç sofaya taşındığı,
- 1., 2. ve 3. Örneklerde merdiven kovanında pencere kullanımı ile merdivenin daha aydınlık ve vurgulu hale getirildiği gözlemlenmiştir.

Bu ilişkiler değerlendirildikten sonra örneklerde ince yapı elemanlarının kullanımlarına ve malzeme seçimlerine dair oluşturulan çizelge aşağıda verilmektedir.

	1. Örnek	2. Örnek	3. Örnek
Duvar	Ahşap karkas+bağdadi kaplama, duvar resmi	Ahşap karkas+bağdadi kaplama	Ahşap karkas+bağdadi kaplama
Döşeme	Ahşap kirişleme+ahşap kaplama	Ahşap kirişleme+ahşap kaplama, mermer	Ahşap kirişleme+ahşap kaplama, seramik
Tavan	Çıtalı kaplama tavan, alçı tavan, boyalı tavan	Kaplamasız tavan, düz kaplamalı tavan, çıtalı kaplamalı tavan	Düz kaplamalı tavan, çıtalı kaplamalı tavan
Pencere	Düşey sürme kanat, 1/2 oranında, ahşap malzeme	Düşey sürme kanat, 1/2 oranında, kafes ve tepe penceresi kullanımı, ahşap malzeme	Düşey sürme kanat, 1/2 oranında, kafes ve parmaklık kullanımı, ahşap malzeme
Kapı	2 giriş kapısı, tek ve çift kanatlı iç kapılar, ahşap malzeme	2 giriş kapısı, tek ve çift kanatlı iç kapılar, ahşap malzeme	Tek giriş kapısı, tek kanatlı iç kapılar, paravan kullanımı, ahşap malzeme
Dolap	Rastlanmadı	1 adet yalın dolap, giriş ile birlikte çözülmüş, ahşap malzeme	Rastlanmadı
Ocak	Rastlanmadı	Rastlanmadı	Rastlanmadı
Merdiven	2 adet merdiven, korkuluk kullanımı, ahşap malzeme	2 adet merdiven, korkuluk kullanımı, ahşap malzeme	1 adet merdiven, korkuluk kullanımı, ahşap malzeme

Çizelge 5.1: Örnek konutlarda ince yapı elemanlarının kullanımı

İncelenen örneklerde görülmektedir ki, mekan içinde ince yapı elemanları arasındaki ilişki; işçilik ve işlevselliği ön plana çıkarır niteliktedir. Yapı elemanları, etkileşim içinde bulunduğu diğer elemanlar ile uyum halinde çözümlenerek mekanda birliği tamamlar. Bununla birlikte bir elemanın diğer bir elemandaki işlev veya süslemeyi ön plana çıkardığı da görülmektedir. İnce yapı, kullanıcının mekan içindeki davranışının belirlenmesinde ve ihtiyacının karşılanmasında önemli bir rol oynar.

Günümüzde; değişen yaşam şartları ve teknolojik gelişmeler yaşadığımız mekanları da etkilemiştir. Sahip olduğumuz bu nitelikli konut yapısını neredeyse tamamen terk

ettiğimiz söylenebilir. Bugün bireye göre şekillenen, kullanıcının üzerinde hakim olduğu mekanlar yerine, mekana göre davranmaya çalıştığımız konutlarda yaşamaktayız. Bu değişim bizi kısa vadede üzerinde hakim olamadığımız mekanlarda yaşamaya zorlarken uzun vadede sahip olduğumuz konut deneyiminin git gide yok olmasına yol açacaktır.

Bu çalışmada yapılan araştırmalar sonucu görmekteyiz ki mekan içindeki davranışlarımızı kolaylaştıran ve konutu kullanıcı için özelleştirilebilir hale getiren ince yapı elemanlarıdır. Bu yapı elemanları günümüzde yeniden yorumlanarak konut tasarımında kullanılabilir niteliktedir. Yapılacak detaylı bir çalışma ile birlikte geleneksel konuttan elde edilecek detayların günümüz yaşam biçimlerine uyarlanmasına çalışılmalıdır. Böylece geleneksel konut birikiminin devamı sağlanırken iç mekanda daha konforlu bir yaşam sürmek isteyen bireyler için daha önce deneyimlenmiş oldukça iyi bir çözüm noktası sunulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

SOYADI ALFABETİĞİ

- Akbaş, G. (2015). Geleneksel Yapım Teknikleri ve Mekan İlişkisi: Uzungöl ve Taşkiran Örnekleri. (Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altıok, D. (1995). Geleneksel Anadolu Konutunda Dolaplar ve Ermenek Yöresinden Örnekler. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aras, L. (2009). Süleymaniye: Yeni Bir Yaşam İçin Olası Çözümler Fenomolojik Bir Yaklaşım. Megaron Dergisi, Cilt 4, 3, 163-174.
- Arseven, C. E. (1983). Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Arslan, M. E. (2012). Türkiye'deki Geleneksel Konut Tipoloji ve Bileşenlerinin Sürekliliği. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, S. M. ve Ertuğrul, A. (2010). Süleymaniye 596 ada 13 parselde yer alan Ahşap Yapıda Proje ve Uygulama. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 5, 3-23.
- Aslan, B. İ. (2012). Kültür ve Konut İlişkisi; Çağdaş Konutta Geleneksel Öğelerin İzleri. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Aşkan, S. Kaya, H. ve Güleç, A., (2013). Kayserili Ahmet Paşa Konağının Bezemelerinin Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 18, 3-21.
- Ateş, M. (2008). Geleneksel Türk Konutlarının Plan Kurgusu ve Karakteristik Özelliklerinin İrdelenmesi, Restorasyon ile Birlikte Yeni İşlev Verilen İstanbul Konaklarının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aygör, E. (2015). 19. yy sonu ve 20. yy Başlarında Konya Evlerinin Mimari Gelişimi ve Değişimi. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Azezli, S. G. (2009). 19.yy Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başakman, M. (1991). Geleneksel Konut Çevrelerinin Korunması Bağlamında Gelenek ve Bölgesel Mimarinin Yorumlanması ve Modern Çevrelerin

Yaratılmasına Işık Tutulması. (Araştırma Projesi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

- Başlılar Altun, S. (2008). Geleneksel Türk Evleri Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri. (Yüksek Lisans Tezi) K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bektaş C. (1996). Türk Evi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bozdayı, A. M. (1993). Geleneksel Anadolu Konutundaki Oda Kavramının Çağdaş Konut Tasarımında Modül Kavramı Olarak Değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Burkut, E. B. (2014). Osmanlı/Türk Evi Mekan Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak. (Yüksek Lisans Tezi). F.S.M.V.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Buz, S. (2010). Beylerbeyi ve Çengelköy Küçük Ahşap Sivil Mimarlık Örneklerinde Taşıyıcı Sistem Oluşumu Üzerine bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cansever, T. (1992). Şehir ve Mimari Üzerine Düşünceler. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Cansever, T. (1994). Ev ve Şehir Üzerine Düşünceler. İstanbul: İnsan Yayıncılık.
- Cansever, T. (2002). Türk Evinin Mimarisi. Türkler Ansiklopedisi, Cilt:12. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Cansever, T. (2012). İslamda Şehir ve Mimari. İstanbul: Timaş Yayıncılık.
- Coşkun, M. E. (2013). Türk Evinde Yapı Malzemeleri ve Yapım Teknikleri. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Çakıroğlu, B. (1996). Geleneksel Konut Mimarisine Cephe Düzeyinde Malzeme ve Biçim İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çobancaoğlu, T. (1998). Türkiye’de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri. (Doktora Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğu, A. D. (2013). Ahşabı Tanımak. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 16, 59-71.
- Dora, R. (2016). Geleneksel Türk Evleri "Türk Evinin Kökenleri". İstanbul: M.S.G.S.Ü. Yayınları.
- Duman, N. ve Ökten, S. (1988). Ahşap Yapı Dersleri 1. İstanbul: Yem Yayınları.
- Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Eldem, S. H. (1984). Türk Evi Osmanlı Dönemi 1. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Eldem, S. H. (1986). Türk Evi Osmanlı Dönemi 2. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Eldem, S. H. (1987). Türk Evi Osmanlı Dönemi 3. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.

- Erenman, Ö. (1975). Geleneksel Konut Mimarisinde Mekansal Bütünleşme, (Doktora Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eriş, C. (2011). 660 Sayılı İlke Kararı Çerçevesinde Tarihi Çevre ve Süleymaniye. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 9, 12-18.
- Ertuğrul, A. (2009). Süleymaniye 596 ada 13 parselde yer alan Ahşap Yapının Projelendirilmesi ve Uygulanması. Ahşap Eğitim Atölyesi Etkinlikler Kitabı, 257-273.
- Eruzun, C. (1989). Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi, Mimarlık Dergisi, 236, 68-71.
- Eyice, S. (1994). Kayserili Ahmet Paşa Konağı. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:4. İstanbul: Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Filibi, S. (1989). Geleneksel Türk Evinde Merdivenler ve Bağladığı Alanlar. (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Goodwin, G. (2012). Osmanlı Mimarlığı Tarihi. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Gözeller A. (2012). Süleymaniye Semt Tarihi, İstanbul'un Kitabı Fatih. Cilt:3, 392-431.
- Gültekin, N. T. (2010). 19.yüzyılda Anadolu Kenti ve Konut Dokusu, Ayaş ve Beypazarı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Günay, R. (1999). Türk Evi Geleneği ve Safranbolu Evleri. İstanbul: Yem Yayınları.
- Günay, R. (2002). Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Çözüm Yolları. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Gürdal, E. (2010). Bir Yapı Malzemesi Olarak Alçı. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 4, 37-43.
- Gürdal, E. ve Özgünler, S. E. (2013). Tarihi yapıların onarımında doğal taş seçimi ve kullanımı. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 16, 27-35.
- Hatipoğlu, E. (2015). Geleneksel Beypazarı Evlerinin Sürdürülebilir Mimarlık İlkeleri Kapsamında Değerlendirilmesi, (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İskender, S. (1987). Doğu Karadeniz Konut Mimarisinde Süsleme Üzerine bir İnceleme. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kahraman, B. (1997). Geleneksel Türk Evi Odasında Ahşap İç Mimari Elemanlar. (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaptan, B. B. (2013). Kültür ve İç Mimarlık. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kuban, D. (1976). Sanat Tarihimizin Sorunları. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Kudde, E. ve Aksoy, P. (2009). Ahşap Yapıda Koruma Uygulama Metodolojisi -1. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 1, 16-37.
- Kudde, E. ve Köroğlu, Ç. (2010). Bir Ahşap Yapıda Koruma Uygulama Metodolojisi -2. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 4, 3-13.
- Kudde, E. ve Köroğlu, Ç. (2011). Bir Ahşap Yapıda Koruma Uygulama Metodolojisi -3. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 10, 20-32.

- Kudde, E. ve Köroğlu, Ç. (2011). Bir Ahşap Yapıda Koruma Uygulama Metodolojisi -4. Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 11, 3-15.
- Kudde, E., Köroğlu, Ç. ve Sürücü, D. (2012). Bir Ahşap Yapıda Koruma Uygulama Metodolojisi -5, Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 15, 56-72.
- Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (2 Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (21 Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Küçükerman, Ö. (1973). Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Mekan Organizasyonu Açısından Odalar. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Ödemiş Müze Müdürlüğü Görsel Arşivi
- Özcan, Z. (1990). Türkiye'de Yeni Konutların Tasarımında Yararlanılabilecek Geleneksel Çözümler. (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, S. S. (2006). Geleneksel Yığma Yapılarda Strüktürel Elemanların Analizi. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Özhan, N. (2006). Anadolu'nun Geleneksel Konutlarında Ahşap Kullanımına Ait Bir Derleme. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıkahya, M. (2012). Kerkük ve Bağdat Osmanlı Dönemi Mimarisinde İnce Yapı Elemanlarının İncelenmesi. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sızak, E. (2007). Konut Tasarımında Frank Lloyd Wright Yaklaşımı ve Geleneksel Türk Evi. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sözen, M. (2001). Türklerde Ev Kültürü. İstanbul: DK Yayınları.
- Sözen, M. (2006). Gelenekten Geleceğe Anadolu'da Yaşam Kültürü. İstanbul: Çekül Vakfı Creative Yayıncılık.
- Sözen, M. ve Eruzun, C. (1992). Anadolu'da Ev ve İnsan. İstanbul: Emlak Bankası Yayınları.
- Strutz, J. (2012). Süleymaniye Kentsel Dönüşüm Projesi. Toplum ve Bilim Dergisi, 124, 126-145.
- Tayla, H. (2007). Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistemleri ve Elemanları. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları.

- Turgut, H. (1990). Kültür Davranış Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem. (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tuztaşı, U. (2009). İdealleştirilmiş Türk Evinin Arkeolojisi: Osmanlı Evinin Fragmanları ve Tipolojik Elemanları. (Doktora Tezi). M.S.G.S.., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uluengin, F. Uluengin, B. ve Uluengin M. B. (2010). Osmanlı Anıt Mimarisinde Klasik Yapı Detayları. İstanbul: Yem Yayınları.
- Ulukaya, B. (2009). Süleymaniye 569 ada, 9-19 Parsellerde yer alan kagir Yapının Strüktürel İncelenmesi ve restorasyon projesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Uysal, . N. (2007). Geleneksel Türk Evi İç Mekan Kurgusunun İncelenmesi ve Süleymaniye Bölgesi rnekleri Analizi. (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.., Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- VaroL, . (2015). Süleymaniye Camii ve evresi Dünya Miras Alanı Rekonstrüksiyon Uygulamaların Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yetkin, S. K. (1974). İslam lkelerinde Sanat. İstanbul: Cem Yayınevi.

İTERNET KAYNAKLARI

- Url-1 <<http://foto.raulhernandezgonzalez.com/2010/03/paredes-de-adobe/>>, erişim tarihi 12.11.2016.
- Url-2 <<http://laletasarim.blogcu.com/kerpic-evin-anlattiklari/3849344>>, erişim tarihi: 22.02.2017.

SEKİL KAYNAKLARI

- şekil 2.1: Konutun doğanın bir parçası haline gelmesi. Niğdeli, Z. F. (2012 Mayıs). Safranbolu: Fotoğraf Arşivi.
- şekil 2.2: adır görünümü ve düzeni. Küçükerman, . (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- şekil 2.3: Doğanın konut içine taşınması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- şekil 2.4: Malzemenin dışarıdan okunması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- şekil 2.5: Geleneksel konutta katlara göre kullanım alanları. Azezli, S. G. (2009). 19.yy Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri rneğinde İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. (Esinlenilerek çizilmiştir)
- şekil 2.6: Katlar arası ilişki. Ödemiş Müze Müdürlüğü, (2017 Ağustos). Ödemiş: Fotoğraf Arşivi.

- Şekil 2.7: Sıcak bir iklime sahip olan Ege’de dar sokaklar ve birleştirilmiş saçaklar ile sokakların gölgelendirilmesi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 2.8: Konutun topografyaya uyumu. Niğdeli, Z. F. (2012 Mayıs). Safranbolu: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 2.9: Anadolu’da geleneksel konut tipinde inşa edilmiş gayrimüslim evlerinde dini motiflerin kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 2.10: Geleneksel konutta ekonomik etkenlere bağlı olarak biçimlendirilmiş üç örnek. Küçükerman, Ö. (1973). Anadolu’daki Geleneksel Türk Evinde Mekan Organizasyonu Açısından Odalar. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.11: Mahremiyet gereği yüksek bahçe duvarları ve penceresiz zemin katlar ile korunmuş konut yapısı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 2.12: Çadır ve konut karşılaştırması. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.13: Sofasız plan tipi şemaları. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.14: Sofasız plan tipi örnekleri. Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Şekil 2.15: Dış sofalı plan tipi şemaları. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.16: Dış sofalı plan tipi örnekleri. Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Şekil 2.17: İç sofalı plan tipi şemaları. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.18: İç sofalı plan tipi örnekleri. Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Şekil 2.19: Orta sofalı plan tipi şemaları. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 2.20: Orta sofalı plan tipi örnekleri. Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Şekil 3.1: Moloz taş duvar. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.2: Yonu taş duvar. Ökmen, E. (2017 Ağustos). Mardin: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.3: Kesme taş duvar. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.4: Kerpiç duvar kullanımı. Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şekil 3.5: Kerpiç tuğla duvar.

<<http://foto.raulhernandezgonzalez.com/2010/03/paredes-de-adobe/>>, erişim tarihi 12.11.2016.

Şekil 3.6: Almaşık duvar. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.7: Ahşap yığma duvarlarda birleşim yöntemleri. Tayla, H. (2007). Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistemleri ve Elemanları. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları.

Şekil 3.8: Taş dolgulu ahşap karkas sistem. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.9: Tuğla dolgulu ahşap karkas sistemi. Niğdeli, Z. F. (2017 Nisan). Ankara: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.10: Ahşap iskelet sistemi. Günay, R. (2002). Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Çözüm Yolları. İstanbul: Birsen Yayınevi.

Şekil 3.11: Ahşap kaplama. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.12: Bağdadi çıta uygulaması. Başlılar Altun, S. (2008). Geleneksel Türk Evleri Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri. (Yüksek Lisans Tezi) K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. (Esinlenilerek çizilmiştir.)

Şekil 3.13: Bağdadi kaplama. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.14: Toprak harç kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.15: Döşeme uygulama tipleri. Coşkun, M. E. (2013). Türk Evinde Yapı Malzemeleri ve Yapım Teknikleri. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Şekil 3.16: Döşeme kirişlemesi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.17: Döşeme kirişlerinin üzerine kaplama tahtalarının çakılması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.18: Nervürlü döşeme örneği. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.19: Döşeme üzeri ahşap kaplanması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.20: Parmaklık kullanılarak ayrılan seki uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.21: Döşemenin oturma elemanı sediri oluşturması. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.22: Pencere sedir ilişkisi. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.23: Tavanları kareye tamamlama eğilimi. Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Şekil 3.24: Geleneksel konutta tavan kaplama şekilleri. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.25: Kaplamasız tavan. Niğdeli, Z. F. (2017 Nisan). Ankara: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.26: Düz kaplamalı tavan. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.27: Çıtalı tavan örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.28: Çıtalı tavan örneği Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.29: Çıtalı tavan örneği Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.30: Geçme tavan örneği. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.31: Boyalı tavan örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.32: Konkav tavanda uygulanan boyama detayı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.33: Tavan kenarlarının bağdadi yardımıyla konkav şekillendirilmesi ve göbek kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.34: Göbek uygulaması detayı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.35: Pencere ve mekan hareketi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.36: Pencere ve oturma ilişkisi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.37: Ahşap pencere ve üzerinde alçı tepe penceresi kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.38: Ahşap kepenk kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.39: Kafes kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Nisan). Ankara: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.40: Kafes kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.41: Ahşap parmaklık kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.42: Tepe penceresi kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.43: Renkli ve saydam tepe penceresi kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.44: Pencerelelerin duvar ile ilişkileri. Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şekil 3.45: Pencere açılım türleri. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.46: Oda girişinin denetlenmesi ve mahremiyeti sağlayan elemanlar. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

- Şekil 3.47: Kapı sınırları ve tefriş ilişkisi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.48: Kapı kanatlarının biçimlenişi. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.49: Önem durumuna göre üç farklı tipte oda kapısı örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.50: Çift kanatlı ve tek kanatlı kapı kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.51: Kapı üzerinde başlık kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.52: Kapı üzerinde taç başlık kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.53: Dolap görünümü. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.54: Gusülhane kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.55: Niş kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.56: Dolap çözümleri. Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş. (1995). Anadolu Mirasında Türk Evleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şekil 3.57: Dolap duvar ilişkisi. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.58: Odanın kuruluşunda dolap konumları. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.59: Davlumbaz örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.60: Geleneksel konutta farklı ocak kullanımları. Görsel 1-2: Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi. Görsel 3: Ödemiş Müze Müdürlüğü, (2017 Ağustos). Ödemiş: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 3.61: Ocak biçimleniş şekilleri. Küçükerman, Ö. (1996). Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şekil 3.62: Geleneksel konut katlar arası merdiven kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.63: Merdiven örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.64: Merdiven tipleri. Günay, R. (1999). Türk Evi Geleneği ve Safranbolu Evleri. İstanbul: Yem Yayınları.
- Şekil 3.65: Korkuluk kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.66: Doğada ahşap. Niğdeli, Z. F. (2015 Şubat). Manisa: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 3.67: Ağaç türlerine göre kullanım alanları. Başlılar Altun, S. (2008). Geleneksel Türk Evleri Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri. (Yüksek Lisans Tezi) K.T.Ü., Fen

Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. (Tezde geçen verilere göre sınıflandırılarak photoshopta hazırlanmıştır.)

Şekil 3.68: Konutta ahşap kullanımının etkisi. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.69: Taş kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.70: Taş konut örneği. Ökmen, E. (2017 Ağustos). Mardin: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.71: Kerpiç ev.

<<http://laletasarim.blogcu.com/kerpic-evin-anlattiklari/3849344>>, erişim tarihi: 22.02.2017.

Şekil 3.72: Tuğla döşeme örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Mayıs). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.73: Ocak içinde tuğla kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.74: Saman harcı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.75: Metal kapı aksamı örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.76: Geleneksel konutta düz cam ve renkli cam kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.77: Bitkisel motif kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.78: Stilize edilmiş bitkisel motiflerle duvar resimleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.79: Kalemışı süsleme örnekleri. Ödemiş Müze Müdürlüğü, (2017 Ağustos). Ödemiş: Fotoğraf Arşivi

Şekil 3.80: Mekan içinde yoğun bezeme kullanımı. Ödemiş Müze Müdürlüğü, (2017 Ağustos). Ödemiş: Fotoğraf Arşivi

Şekil 3.81: Taş süsleme örneği. Ökmen, E. (2017 Ağustos). Mardin: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.82: Ahşap süsleme örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.83: Metal kapı gözetleme penceresi. Niğdeli, Z. F. (2016 Mayıs). Kula: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 3.84: Duvar ve tavan boyamaları. Ödemiş Müze Müdürlüğü, (2017 Ağustos). Ödemiş: Fotoğraf Arşivi

Şekil 4.1: Süleymaniye bölgesi. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 4.2: Bozdoğan su kemeri. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 4.3: Süleymaniye Camii. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

Şekil 4.4: UNESCO dünya miras alanı bilgilendirme levhası. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

- Şekil 4.5: Konut bölgesinin Süleymaniye Camii'ne bağlanması. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.6: Konut-sokak ilişkisi. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.7: Cephe örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.8: Pencere kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.9: Konut giriş örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Ağustos). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.10: Kayserili Ahmet Paşa Konağı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.11: Kat planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4. 2: Kayserili Ahmet Paşa Konağı cephesi. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.13: Konağın duvar panolarının çizimi. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.14: Duvar resimleri. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.15: Duvar resimleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.16: 1. kat tavan planı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.17: Boyalı tavan uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.18: Alçı tavan uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.19: Döşeme uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.20: Kapı detayları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.21: Kapı örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.22: Pencere tipleri. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.23: Pencere kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.24: Pencere kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.25: Merdiven kesitleri. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.

- Şekil 4.26: Selamlık merdiveni ve merdiven altı bezemeleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.27: Deniz ve yelkenli temalı duvar resmi örneği. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.28: Süsleme motifleri. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.29: Konut görünümü. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.30: Kat planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.31: Konutun cepheleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.32: Bağdadi çıta yapım işi. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.33: Restorasyon sırasında ahşap taşıyıcı sistem. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.34: Döşeme kaplamalarının montajı. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.35: Tavan planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.36: Çıtalı tavan detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.37: Kirişli tavan detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.38: Çıtalı tavan uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.39: Kapı tipleri. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.40: Kapı örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.41: Pencere detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.42: Kafesli ve vitraylı pencere kullanımı. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.43: Dolap kullanımı. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.44: Merdiven kovası ve korkuluk detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.45: Merdiven ve korkuluk uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.46: Konutun görünümü. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

- Şekil 4.47: Kat planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.48: Cephe düzeni. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.49: Ahşap karkas uygulaması. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.50: Restorasyon sırasında bağdadi çıta kullanımı. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.51: Döşeme planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.52: Ahşap döşeme kaplaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.53: Tavan planları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.54: Çıtalı tavan uygulaması. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.55: Çıtalı tavan detayları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.56: Kapı detayları. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Kasım 2016). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.57: Kapı örnekleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.58: Paravan detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.59: Pencere detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları Arşivi, Esra Kudde. (Temmuz 2017). İstanbul: Kişisel Görüşme.
- Şekil 4.60: Zemin kat oda pencereleri. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.61: Giriş ve pencere kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.62: Giriş tepe penceresinde vitray kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.63: Merdiven ve korkuluk detayı. Koruma Uygulama Denetim Büroları, (2016 Kasım). İstanbul: Fotoğraf Arşivi
- Şekil 4.64: Merdiven kullanımı ve korkuluk-duvar bağlantısı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.
- Şekil 4.65: İç mekanda vitray kullanımı. Niğdeli, Z. F. (2017 Temmuz). İstanbul: Fotoğraf Arşivi.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad- Soyad : Zeynep Fatma NİĞDELİ

Doğum Tarihi- Yeri: 16.02.1991 / Manisa

E-posta: zeynepf.nigdeli@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

Lisans : Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 2013 Haziran

Lise: Fatih Anadolu Lisesi, Manisa, 2009 Haziran

MESLEKİ ÇALIŞMALAR

2015-2017: Run Mimarlık, İç Mimari Proje Tasarım ve Uygulama

2013-2015: Bisem Mimarlık, Mimari ve İç Mimari Proje Tasarım ve Uygulama

TEZDEN/ESER METNİNDEN TÜRETİLEN YAYINLAR/SUNUMLAR

Niğdeli, Z. F. (2017). Geleneksel konutta doğal ahşap kullanımı, İç Mimarlık Araştırmaları Sempozyumu, Başkent Üniversitesi, Ankara, Türkiye : 24-25 Nisan.

Niğdeli, Z. F. (2017). Geleneksel konutta ince yapı ve malzemenin öneminin Süleymaniye bölgesi örnekleri üzerinde araştırılması, İç Mimarlık Lisansüstü Araştırmalar Sempozyumu II, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye: 26-27 Ekim.